

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY TRZCIŃSKO-ZDRÓJ

kwiecień 2004

I. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna opracowania

Obowiązujące od 1 października 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska, nakłada na zarząd gminy obowiązek opracowania gminnego programu ochrony środowiska. Obowiązek ten jest formalną przesłanką dla utworzenia niniejszego opracowania (art. 17, ustawy Prawo Ochrony Środowiska, Dz. U. Nr 62, poz. 627).

Formalną podstawą opracowania jest umowa zawarta w dniu 28.01.2004 r. pomiędzy Gminą Trzcińsko-Zdrój z siedzibą w Trzcińsku, ul. Rynek 15, a Spółką z o.o. ABRYS Technika z siedzibą w Poznaniu przy ul. Wiślanej 46.

1.2. Przedmiot i zakres opracowania

Przedmiotem opracowania jest Program Ochrony Środowiska dla Gminy Trzcińsko-Zdrój położonej w powiecie Gryfińskim, województwo zachodniopomorskie.

Niniejsze opracowanie prezentuje szeroko rozumianą problematykę ochrony środowiska na analizowanym terenie. Zagadnienia ochrony środowiska obejmują ochronę powietrza, wód, powierzchni ziemi, środowiska akustycznego oraz zasobów przyrodniczych. Omówienia dotyczące gospodarki odpadami zostały zawarte w odrębnym opracowaniu pod nazwą Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Trzcińsko-Zdrój.

Program Ochrony Środowiska wskazuje tzw. „punkty zapalne” w środowisku, wywołane niezrównoważonym rozwojem gospodarczym oraz przedstawia konkretne propozycje działań zmierzających do stopniowej likwidacji zagrożeń. Hierarchicznie uporządkowanie celów pod kątem ich ważności, decyduje o podziale przyszłego budżetu gminy i spodziewanych środków pomocowych przeznaczonych na ochronę środowiska.

Obok wymienionych wyżej funkcji Program Ochrony Środowiska spełnia także funkcje promocyjne i informacyjne. Dokument ten informuje o stanie środowiska w gminie i podejmowanych działaniach zmierzających do jego poprawy.

Program ten oprócz promocji walorów przyrodniczych ma za zadanie promować także samą gminę, której elementem strategii rozwoju gospodarczego jest ochrona środowiska.

1.3. Potrzeba i cel opracowania

Programy Ochrony Środowiska są podstawowym instrumentem realizacji II Polityki Ekologicznej Państwa. Sporządzane dla kolejnych szczebli administracji samorządowej, umożliwiają najbardziej efektywną ochronę środowiska przyrodniczego.

Ochrona środowiska przyrodniczego jest jedną z głównych dróg prowadzących do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, należy jednak pamiętać, że nie jedyną. O w pełni zrównoważonym rozwoju można dopiero mówić po osiągnięciu czterech łaadów:

- ekologicznego,
- społecznego,
- ekonomicznego (gospodarczego),
- przestrzennego.

Podstawowym narzędziem osiągnięcia łaadu ekologicznego jest ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego. Ład społeczny może być osiągnięty np. poprzez akceptację mieszkańców dla proponowanych i podejmowanych działań. Ład gospodarczy osiąga się poprzez kształtowanie odpowiedniej struktury gospodarki i ograniczanie bezrobocia. Ład przestrzenny wiąże się np. z odpowiednią lokalizacją terenów przemysłowych, mieszkaniowych, komunikacyjnych i innych.

Powyższe zasady zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska zostały uwzględnione w niniejszym opracowaniu. Są one zależne od specyfiki oraz rzeczywistych potrzeb i możliwości gminy, na niej bowiem spocznie większość obowiązków związanych z wdrażaniem kierunków i hierarchii działań zmierzających do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju gminy. Do najistotniejszych zaproponowanych dla gminy Trzcіńsko-Zdrój , celów i kierunków działań w zakresie rozwoju społeczno – gospodarczego i ochrony środowiska należą:

- **racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych (zmniejszenie zużycia energii, surowców i materiałów, wzrost udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych, ochrona zasobów kopalin);**
- **ochrona powietrza, ochrona przed hałasem (zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji gazów i pyłów, zminimalizowanie uciążliwego hałasu);**
- **ochrona wód (zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód, racjonalizacja zużycia wody, ochrona przed powodzią, właściwa gospodarka wodno-ściekowa);**
- **ochrona gleb (racjonalne stosowanie nawozów, ochrona przed erozją);**

- **ochrona zasobów przyrodniczych (zachowanie zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem ich różnorodności oraz rozwój zasobów leśnych, racjonalna eksploatacja lasów).**
- **prowadzenie skutecznej akcji edukacyjno-informacyjnej gwarantującej powodzenie realizacji wyżej wymienionych działań,**

Realizacja zdefiniowanych ekologicznych celów strategicznych w powiązaniu z programem edukacji ekologicznej społeczeństwa powinna zapewnić gminie Trzcіńsko-Zdrój rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

1.4. Terminologia

Program ochrony środowiska wymusza na wszystkich uczestnikach procesów decyzyjnych i inwestycyjnych zastosowanie jednakowej terminologii dotyczącej całokształtu ochrony środowiska. Poniżej podane zostały znaczenia zwrotów użytych w opracowaniu.

1.4.1. Terminologia z zakresu rozwoju zrównoważonego

Ochrona środowiska - rozumie się przez to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiających zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej; ochrona ta polega w szczególności na:

- racjonalnym kształtowaniu środowiska i gospodarowaniu zasobami środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju,
- przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom,
- przywracaniu elementów przyrodniczych do stanu właściwego,

Równowaga przyrodnicza - jest to taki stan, w którym na określonym obszarze istnieje równowaga we wzajemnym oddziaływaniu: człowieka, składników przyrody żywej i układu warunków siedliskowych tworzonych przez składniki przyrody nieożywionej.

Środowisko – rozumie się przez to ogół elementów przyrodniczych, w tym także przekształconych w wyniku działalności człowieka, a w szczególności powierzchnię ziemi, kopaliny, wody, powietrze, zwierzęta i rośliny, krajobraz oraz klimat.

Zrównoważony rozwój - rozumie się przez to taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych

procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.

1.4.2. Terminologia z zakresu ochrony środowiska

Emisja – rozumie się przez to wprowadzane bezpośrednio lub pośrednio, w wyniku działalności człowieka, do powietrza, wody, gleby lub ziemi:

- substancje,
- energie, takie jak ciepło, hałas, wibracje lub pola elektromagnetyczne.

Hałas - rozumie się przez to dźwięki o częstotliwościach od 16 Hz do 16 000 Hz.

Obszar chronionego krajobrazu jest terenem chronionym ze względu na wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe w szczególności ze względu na możliwości zaspokajania potrzeb związanych z masową turystyką i wypoczynkiem lub istniejące albo odtwarzane korytarze ekologiczne. Celem tworzenia obszarów chronionego krajobrazu może być w szczególności zapewnienie powiązania terenów poddanych ochronie w system obszarów chronionych.

Oddziaływanie na środowisko - rozumie się przez to również oddziaływanie na zdrowie ludzi.

Organ ochrony środowiska – rozumie się przez to organy administracji powołane do wykonywania zadań publicznych z zakresu ochrony środowiska, stosownie do ich właściwości określonej w tytule VII w dziale I Prawa Ochrony Środowiska.

Organizacja ekologiczna – rozumie się przez to organizacje społeczne, których statutowym celem jest ochrona środowiska.

Pomnikami przyrody – to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe, jaskinie.

Poważna awaria – rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi, lub środowiska, lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Powierzchnia ziemi - rozumie się przez to naturalne ukształtowanie terenu, glebę oraz znajdującą się pod nią ziemię do głębokości oddziaływania człowieka, z tym że pojęcie „gleba” oznacza górną warstwę litosfery, złożoną z części mineralnych, materii organicznej, wody, powietrza i organizmów, obejmującą wierzchnią warstwę gleby i podglebie.

Powietrze - rozumie się przez to powietrze znajdujące się w troposferze, z wyłączeniem wnętrza budynków i miejsc pracy.

Poziom hałasu – rozumie się przez to równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB).

Poziom substancji w powietrzu - rozumie się przez to stężenie substancji w powietrzu w odniesieniu do ustalonego czasu lub opad takiej substancji w odniesieniu do ustalonego czasu i powierzchni.

Pozwolenie, bez podania jego rodzaju – rozumie się przez to pozwolenie na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, o którym mowa w art. 181 ust. 1 Prawa Ochrony Środowiska.

Standardy emisyjne – rozumie się przez to dopuszczalne wielkości emisji.

Substancja niebezpieczna – rozumie się przez to jedną lub więcej substancji albo mieszaniny substancji, które ze względu na swoje właściwości chemiczne, biologiczne lub promieniotwórcze mogą, w razie nieprawidłowego obchodzenia się z nimi, spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi lub środowiska; substancją niebezpieczną może być surowiec, produkt, półprodukt, odpad, a także substancja powstała w wyniku awarii.

Użytki ekologiczne – rozumie się przez to zasługujące na ochronę „pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych typów środowisk i ich zasobów genowych”. Należą do nich: torfowiska, bagna, nieużytkowane łąki i sady, drobne zbiorniki śródpolne i śródleśne, kępy drzew i krzewów, skarpy, jary i wąwozy, trzciniowiska itp.

Wielkość emisji - rozumie się przez to rodzaj i ilość wprowadzanych substancji lub energii w określonym czasie oraz stężenia lub poziomy substancji lub energii, w szczególności w gazach odlotowych, wprowadzanych ściekach oraz wytwarzanych odpadach.

Zakład – rozumie się przez to jedną lub kilka instalacji wraz z terenem, do którego prowadzący instalacje posiada tytuł prawny, oraz znajdującymi się na nim urządzeniami.

Zanieczyszczenie – rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory

estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska.

1.4.3. Terminologia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej

Ścieki – rozumie się przez to wprowadzane do wód lub do ziemi:

- wody zużyte na cele bytowe lub gospodarcze,
- ciekłe odchody zwierzęce, z wyjątkiem gnojówki i gnojowicy przeznaczonych do rolniczego wykorzystania w sposób i na zasadach określonych w przepisach o nawozach i nawożeniu,
- wody opadowe lub roztopowe, ujęte w systemy kanalizacyjne, pochodzące z powierzchni zanieczyszczonych, w tym z centrów miast, terenów przemysłowych i składowych, baz transportowych oraz dróg i parkingów o trwałej nawierzchni,
- wody odciekowe ze składowisk odpadów, wykorzystane solanki, wody lecznicze i termalne,
- wody pochodzące z odwodnienia zakładów górniczych, z wyjątkiem wód wprowadzanych do górotworu, jeżeli rodzaje i ilość substancji zawartych w wodzie wprowadzanej do górotworu są tożsame z rodzajami i ilością zawartymi w pobranej wodzie,
- wody wykorzystane, odprowadzane z obiektów gospodarki rybackiej, jeżeli występują w nich nowe substancje lub zwiększone zostaną ilości substancji w stosunku do zawartych w pobranej wodzie.

Ścieki bytowe – rozumie się przez to ścieki z budynków przeznaczonych na pobyt ludzi, z osiedli mieszkaniowych oraz z terenów usługowych, powstające w szczególności w wyniku ludzkiego metabolizmu oraz funkcjonowania gospodarstw domowych.

Ścieki komunalne – rozumie się przez to ścieki bytowe lub mieszaninę ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi.

Ścieki przemysłowe – rozumie się przez to ścieki odprowadzane z terenów, na których prowadzi się działalność handlową lub przemysłową albo składową, niebędące ściekami bytowymi lub wodami opadowymi.

Instalacje – przez to rozumie się:

- stacjonarne urządzenie techniczne,
- zespół stacjonarnych urządzeń technicznych powiązanych technologicznie, do których tytułem prawnym dysponuje ten sam podmiot i położonych na terenie jednego zakładu,

- obiekty budowlane niebędące urządzeniami technicznymi ani ich zespołami, których eksploatacja może spowodować emisję.

Przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne – przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów o działalności gospodarczej, który prowadzi działalność gospodarczą w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę lub zbiorowego odprowadzania ścieków, są gminne jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, prowadzące tego rodzaju działalność.

Urządzenia wodne - rozumie się przez to urządzenia służące kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z nich, a w szczególności:

- budowle: piętrzące, upustowe, przeciwpowodziowe i regulacyjne, a także kanały i rowy,
- obiekty zbiorników i stopni wodnych,
- stawy,
- obiekty służące do ujmowania wód powierzchniowych oraz podziemnych,
- obiekty energetyki wodnej,
- wyloty urządzeń kanalizacyjnych służące do wprowadzania ścieków do wód,
- stałe urządzenia służące do połowu ryb lub do pozyskiwania innych organizmów wodnych,
- mury oporowe, bulwary, nabrzeża, pomosty, przystanie, kąpieliska,
- stałe urządzenia służące do dokonywania przewozów międzybrzegowych.

Zanieczyszczenie – rozumie się przez to emisję, która jest szkodliwa dla zdrowia ludzi lub stanu środowiska, powoduje szkodę w dobrach materialnych, pogarsza walory estetyczne środowiska lub koliduje z innymi, uzasadnionymi sposobami korzystania ze środowiska.

Eutrofizacja – rozumie się przez to wzbogacanie wody biogenami, w szczególności związkami azotu lub fosforu, powodującymi przyspieszony wzrost glonów oraz wyższych form życia roślinnego, w wyniku którego następują niepożądane zakłócenia biologicznych stosunków w środowisku wodnym oraz pogorszenie jakości tych wód.

Sieć – przewody wodociągowe lub kanalizacyjne wraz z uzbrojeniem i urządzeniami, którymi dostarczana jest woda lub którymi odprowadzane są ścieki, będące w posiadaniu przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego.

Urządzenia kanalizacyjne – sieci kanalizacyjne, wyloty urządzeń kanalizacyjnych służących do wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz urządzenia podczyszczające i oczyszczające ścieki oraz przepompownie ścieków.

Urządzenia wodociągowe – ujęcia wód powierzchniowych i podziemnych, studnie publiczne, urządzenia służące do magazynowania i uzdatniania wód, sieci wodociągowe, urządzenia regulujące ciśnienie wody.

Przyłącze kanalizacyjne – odcinek przewodu łączącego wewnętrzną instalację kanalizacyjną w nieruchomości odbiorcy usług z siecią kanalizacyjną, za pierwszą studzienką, licząc od strony budynku, a w przypadku jej braku - od granicy nieruchomości.

Urządzenie pomiarowe – przyrząd pomiarowy mierzący ilość odprowadzanych ścieków, znajdujący się na przyłączy kanalizacyjnym.

Przyłącze wodociągowe – odcinek przewodu łączącego sieć wodociągową z wewnętrzną instalacją wodociągową w nieruchomości odbiorcy usług wraz z zaworem za wodomierzem głównym.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	7
1.1. Podstawa prawna opracowania	7
1.2. Przedmiot i zakres opracowania	7
1.3. Potrzeba i cel opracowania	8
1.4. Terminologia	9
1.4.1. Terminologia z zakresu rozwoju zrównoważonego	9
1.4.2. Terminologia z zakresu ochrony środowiska	10
1.4.3. Terminologia z zakresu gospodarki wodno – ściekowej	12
II. CHARAKTERYSTYKA GMINY	15
2.1. Dane administracyjne	15
2.2. Położenie geograficzne	15
2.3. Użytkowanie terenu	16
2.4. Walory kulturowe	18
2.5. Uwarunkowania społeczne	19
2.5.1. Procesy demograficzne	19
2.5.2. Struktura sieci osadniczej	20
2.6. Uwarunkowania gospodarcze	21
2.6.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KUPON – REGON	21
2.6.1.1. Perspektywy rozwoju gospodarczego gminy	22
2.7. Rolnictwo	22
2.7.1. Uwarunkowania ogólne	22
2.7.2. Produkcja roślinna i zwierzęca	24
2.8. Turystyka	26
2.8.1. Zaplecze turystyczne	26
2.8.2. Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe	27
III. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY	29
3.1. Gospodarka wodno-ściekowa	29
3.1.1. Zaopatrzenie w wodę	29
3.1.1.1. Ujęcia wód	29
3.1.1.2. Sieć wodociągowa	30
3.1.2. Gospodarka ściekowa	30
3.1.2.1. Sieć kanalizacyjna	30
3.1.2.2. Oczyszczalnie ścieków	31
3.1.2.3. Oczyszczalnie przydomowe	32
3.1.2.4. Zbiorniki bezodpływowe	33
3.1.2.5. Urządzenia do zbierania i oczyszczania wód deszczowych	34
3.2. Gospodarka odpadami	34
3.3. Komunikacja	35
3.3.1. Drogi	35
3.3.2. Koleje	36
3.4. Sieć ciepłownicza i energetyczna	36
3.4.1. Ciepłownictwo	36
3.4.2. Gazownictwo	37
3.4.3. Elektroenergetyka	37
3.5. Sieć telefonii komórkowej	37

IV. ANALIZA ORAZ OCENA ZASOBÓW I SKŁADNIKÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	39
4.1. Rzeźba terenu	39
4.1.1. Charakterystyka rzeźby terenu	39
4.1.2. Przekształcenia rzeźby terenu i przypowierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej	39
4.2. Litologia	40
4.2.1. Budowa geologiczna	40
4.2.2. Zasoby kopalin	41
4.2.2.1. Źródła przeobrażeń związane z eksploatacją kopalin	43
4.3. Gleby	43
4.3.1. Degradacja naturalna gleb	44
4.3.2. Degradacja chemiczna gleb	44
4.4. Wody podziemne	45
4.4.1. Charakterystyka ogólna wód podziemnych	45
4.4.2. Źródła i tendencje przeobrażeń wód podziemnych	46
4.4.2.1. Miejsca poboru wód podziemnych jako źródła przeobrażeń	47
4.5. Charakterystyka wód powierzchniowych	49
4.5.1. Sieć rzeczna	49
4.5.2. Jeziora	50
4.5.2.1. Kąpieliska	51
4.5.3. Stawy rybne	51
4.5.4. Stan czystości wód powierzchniowych	52
4.5.4.1. Stan czystości rzek	52
4.5.4.2. Stan czystości jezior	54
4.5.5. Źródła i tendencje przeobrażeń wód powierzchniowych	55
4.5.5.1. Melioracje	56
4.5.5.2. Urządzenia wodne	57
4.5.5.3. Punktowe źródła zanieczyszczeń	57
4.5.5.4. Obszarowe źródła zanieczyszczeń	59
4.6. Klimat	59
4.7. Powietrze atmosferyczne	60
4.7.1. Rodzaje emisji zanieczyszczeń do powietrza	61
4.7.2. Źródła emisji zanieczyszczeń powietrza	61
4.7.2.1. Emisja zanieczyszczeń w kontekście międzyobszarowym i transgranicznym	65
4.7.2.2. Ocena jakości powietrza na terenie gminy	65
4.7.3. Metody ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza	67
4.7.3.1. Energia wodna	69
4.7.3.2. Energia geotermalna	70
4.8. Klimat akustyczny	70
4.8.1. Hałas przemysłowy	71
4.8.2. Hałas komunikacyjny	73
4.8.3. Hałas komunalny	73
4.9. Pola elektromagnetyczne	74
4.10. Charakterystyka elementów przyrody ożywionej	74
4.10.1. Szata roślinna	74
4.10.2. Lasy	76
4.10.3. Zieleń urządzonej	77
4.10.4. Charakterystyka ogólna świata zwierząt	78
4.10.5. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny	78

4.11. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska	79
4.12. Zestawienie wielkości zasobów i walorów przyrodniczych	80
4.13. Formy ochrony przyrody na terenie gminy	82
4.14. Proponowane formy ochrony przyrody	86
V. POLITYKA I HARMONOGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA	91
5.1. Założenia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy w świetle ochrony środowiska	91
5.1.1. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska określone w strategii rozwoju gminy Trzcianko-Zdrój	92
5.2. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska określone w powiatowym programie ochrony środowiska	97
5.3. Cele, kierunki i zadania do realizacji w ramach Programu Ochrony Środowiska dla gminy	107
Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych	108
Ochrona powietrza	110
Ochrona przed hałasem	113
Ochrona przed polami elektromagnetycznymi	115
Ochrona zasobów wodnych	116
Ochrona powierzchni ziemi	120
Gospodarka odpadami	122
Zasoby przyrodnicze	122
Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie ochrony środowiska	125
„Gorące punkty” i przeciwdziałanie poważnym awariom	126
5.4. Strategia realizacji przyjętych celów	127
5.4.1. Przyjęte kryteria wyboru zadań priorytetowych	127
5.4.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych	128
Harmonogram krótkoterminowy	131
Harmonogram długoterminowy	141
VI. ZAŁOŻENIA SYSTEMU EDUKACYJNO-INFORMACYJNEGO	151
6.1. Potrzeba edukacji ekologicznej	152
6.1.1. Społeczne kampanie informacyjne	153
6.1.2. Media w kampanii informacyjnej	153
6.1.3. Okresowe kampanie informacyjne	156
6.1.4. Włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne na poziomie gminy	158
	165
VII. REALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	161
7.1. Założenia systemu finansowania inwestycji	161
7.1.1. Emisja obligacji komunalnych	162
7.1.2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	162
7.1.3. Powiatowy i Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	163
7.1.4. EkoFundusz	165
7.1.5. Wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej	169
7.1.6. Bank Ochrony Środowiska	181
7.1.7. Programy bilateralne	188
7.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska	190
7.2.1. Instrumenty prawne	191
7.2.2. Instrumenty finansowe	192
7.2.3. Instrumenty społeczne	192
7.2.4. Instrumenty strukturalne	194

7.3. Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska	195
7.3.1. Zasady monitoringu	195
7.3.2. Monitorowanie założonych efektów ekologicznych	196

BIBLIOGRAFIA

ZAŁĄCZNIKI

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

2.1. Dane administracyjne

Gmina miejsko-wiejska Trzcińsko-Zdrój leży w południowo-zachodniej części województwa zachodniopomorskiego. Od strony zachodniej gmina graniczy z gminą Chojna, od południowej – z gminami Mieszkowice i Dębno (powiat myśliborski), od wschodniej – z gminą Myślibórz (powiat myśliborski), od północnej – z gminą Banie. Gmina zajmuje powierzchnię 170,5 km², którą zamieszkuje 5901 osób w tym 3286 osób zamieszkuje na terenie wiejskim – (stan na dzień 01.01.2004). Obszar gminy zorganizowany jest w 11 sołectw, będące jednostkami pomocniczymi samorządu lokalnego. Siedzibą gminy jest miasto Trzcińsko-Zdrój (o współrzędnych geograficznych (N 52°58' E 14°35')) położone w północno – zachodniej części gminy, które liczy 2615 mieszkańców

Gmina ma charakter rolniczy: 60% powierzchni gminy zajmują użytki rolne, 29% (49,4 km²) lasy i zadrzewienia, wody 3% (406 km²), tereny komunalne i osiedla 3,5% (5,9 km²), a pozostałe tereny 0,6% (0,7 km²).

Przez teren gminy przebiega droga krajowa nr 26– Myślibórz - Chojna – Krajnik Dolny prowadząca do przejścia granicznego z Niemcami.

Gmina współpracuje z Niemcami w zakresie eksploatacji kruszywa oraz w tworzeniu bazy turystycznej. Utrzymuje również kontakt z miastem Graft De Rijk w Holandii, co pomaga w rozwoju takich dziedzin jak: edukacja, zdrowie, opieka społeczna i renowacja zabytków.

2.2. Położenie geograficzne

Zgodnie z podziałem Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg Kondrackiego obszar gminy leży w zasięgu prowincji Niż Środkowoeuropejski i podprowincji Pobrzeże Południowo Bałtyckie. Teren gminy leży w granicach makroregionu Pojezierza Zachodniopomorskiego oraz makroregionu Pojezierze Południowopomorskie. W skład pierwszego makroregionu wchodzi część mezoregionu Pojezierze Myśliborskie, natomiast w skład drugiego makroregionu wchodzi północno – zachodnia część Równiny Gorzowskiej.

Pojezierze Myśliborskie – rozciąga się na obszarze około 1813 km² pomiędzy doliną Odry a doliną górnej Płoni i zajmuje północną i centralną część gminy Trzcińsko-Zdrój. Dzięki dość dużym różnicom wysokości terenu (od 167 m n.p.m. do 110 m n.p.m.) obszar ten charakteryzuje się znacznym urozmaiceniem terenu. Moreny czołowe i rynny lodowcowe,

ułożone prostopadle w stosunku do tych pierwszych wyznaczają różnorodne ukształtowanie tego terenu wraz z licznymi jeziorami.

Równina Gorzowska (Myślana) – obejmuje południową część gminy. Teren ten stanowi glacyofluwalny sandr przylegający północną częścią do Pojezierza Myśluborskiego i zajmuje powierzchnię 1638 km². Piaszczyste podłoże równiny porośnięte jest lasem.

2.3. Użytkowanie terenu

Gmina Trzcińsko-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską o charakterze rolniczo – leśnym. Powierzchnie leśne znajdują się w głównie południowej i środkowej części gminy, stanowiąc często rozproszone kompleksy leśne. Natomiast grunty orne w większości położone są we północnej i centralnej części gminy. Uproszczoną strukturę użytkowania gruntów na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój, na podstawie danych pochodzących z Urzędu Gminy w Trzcińsku-Zdroju przedstawiono w tabeli 1.

Struktura użytkowania gruntów na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój

Tabela 1

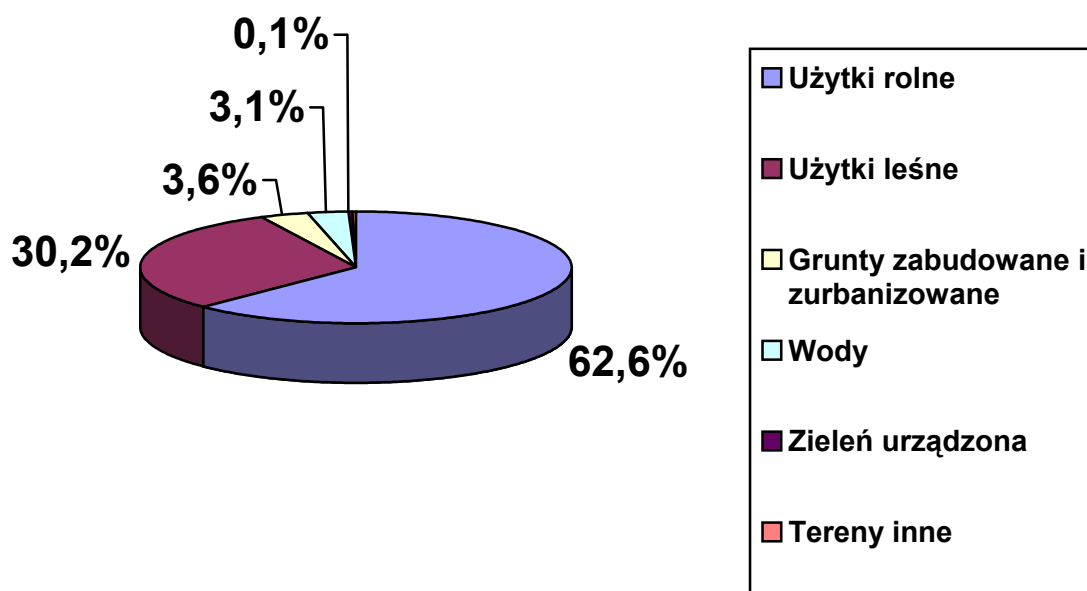
Rodzaje gruntów	Powierzchnia ewidencyjna [ha]	Udział w ogólnej powierzchni [%]
1	2	3
Powierzchnia ogólna	17.033	100
Użytki rolne	9.939	58,4
grunty orne	8.597	50,4
sady	88	0,5
łąki trwałe	926	5,4
pastwiska trwałe	327	1,9
grunty pod rowami	53	0,31
Użytki leśne	5.046	29
lasy	5.002	29,4
grunty zadrzewione i zakrzewione	44	0,26
Grunty zabudowane i zurbanizowane	681	3,5
tereny mieszkalne	200	1,2
zurbanizowane tereny niezabudowane	19	0,11
tereny komunikacyjne	drogi	429
	kolejowe	23
	inne	0
użytki kopalne	10	0,06
Wody	454	3,0
powierzchniowe płynące	331	1,94
powierzchniowe stojące	123	0,72
Zieleń urządzone (parki, zieleń śródpolna)	24	0,14
Tereny inne	45	0,5

1	2	3
użytki ekologiczne	0	0
nieużytki	801	4,7
tereny różne	7	0,04

Zródło: Urząd Gminy w Trzciesku-Zdroju, stan na dzień 01.01.2004

Jak wynika z powyższej tabeli największy udział procentowy w powierzchni gminy mają użytki rolne - łącznie 60%. Na uwagę zasługuje również spory udział wód (458 ha), co świadczy o wysokich walorach przyrodniczych gminy i może stanowić czynnik prorozwojowy turystyki i rekreacji.

Wykres 1 **Struktura użytkowania gruntów w gminie Trzciesko-Zdrój**

Większość, bo 58,3 % użytków rolnych znajduje się rękach Agencji Nieruchomości Rolnych, natomiast prywatni właściciele posiadają około 31,8 % terenów rolnych. Ponadto wysoki odsetek stanowią grunty należące do Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej. Taki sposób użytkowania gruntów predysponuje gminę do rozwoju w kierunku rolniczym, jednak w oparciu o bogate zasoby krajoznawcze i kulturowe gminy funkcja turystyczna może przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju stać się równorzędna z funkcją rolniczą.

2.4. Walory kulturowe

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój istnieje znaczna ilość zabytków kulturowych. Do najbardziej interesujących zabytków na terenie miasta Trzcińska-Zdroju należą: Ratusz z XIII w. znajdujący się na środku czworokątnego rynku, bramy: Myśluborska i Chojeńska, wieniec murów obronnych, kościół granitowy z XIII wieku. Atrakcją turystyczną jest również zachowany średniowieczny układ miasta z XIII w., otoczony wieńcem murów obronnych wzniesionych prostokątnymi i półkolistymi czatowniami.

Na terenie gminy występuje wiele XIII i XV wiecznych kościołów, będących sakralnymi zabytkami architektury średniowiecznej oraz zabytkowych obiektów objętych ochroną konserwatorską a także liczne stanowiska archeologiczne.

Wykaz zabytkowych obiektów znajdujących się na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój przedstawia tabela 2.

Wykaz zabytkowych obiektów na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój

Tabela 2

Gmina	Miejscowość	Obiekt
Trzcińsko – Zdrój	Trzcińsko-Zdrój	Zespół obronny (mury, baszty, bramy) Kościół granitowy z XIII w. Ratusz z XIII w.
	Chełm Dolny	Kościół z XII – XIV w.
	Chełm Górny	Zespół dworsko-parkowy (1904 r.)
	Dobropole	Kościół z XIII w. Ruiny pałacu
	Gogolice	Kościół z XIII - XIV w. Park dworski o założeniu krajobrazowym
	Góralice	Kościół z XIII-XIV w.
	Piaseczno	Kościół ciosowy z zachowanym trzyuskokowym portalem i wieżą z drewnianą nadbudową
	Rosnowo	Kościół z XIII w.
	Stołeczna	Kościół z XV w. Pałac z końca XIX w.
	Strzeszów	Kościół z XIII w.

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzcińsko-Zdrój, Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego

W kilkunastu wsiach gminy Trzcińsko-Zdrój wyznaczone zostały strefy ochrony archeologiczno-konserwatorskiej:

Wykaz stref ochrony archeologiczno-konserwatorskiej na terenie
gminy Trzciesko-Zdrój

Tabela 3

L.p.	Strefa częściowej ochrony (W. II)	Strefa ograniczonej ochrony (W. III)
1.	Antoniewice – 1 stanowisko	Antoniewice – 6 stanowisk
2.	Chełm Górny – 1 stanowisko	Brzeźniak – 4 stanowiska
3.	Chełm Dolny – 12 stanowisk	Chełm Dolny – 10 stanowisk
4.	Dobropole – 2 stanowiska	Chełm Górny – 3 stanowiska
5.	Góralice – 2 stanowiska	Dobropole – 10 stanowisk
6.	Piaseczno – 1 stanowisko	Glinki Warnieckie – 1 stanowisko
7.	Rosnowo – 3 stanowiska	Gogolice – 6 stanowisk
8.	Smuga – 1 stanowisko	Góralice – 29 stanowisk
9.	Tchórzno – 2 stanowiska	Klasztorne – 11 stanowisk
10.	Trzciesko-Zdrój – 6 stanowisk	Piaseczno – 16 stanowisk
11.		Rosnowo – 15 stanowisk
12.		Smuga – 2 stanowiska
13.		Stołeczna – 5 stanowisk
14.		Strzeszów – 6 stanowisk
15.		Tchórzno – 4 stanowiska
16.		Trzciesko-Zdrój – 63 stanowiska

Niestety stan części zabytków na terenie gminy nie jest zadowalający, z tego względu część z nich wymaga renowacji i prac konserwatorskich.

2.5. Uwarunkowania społeczne

2.5.1. Procesy demograficzne

Gmina Trzciesko-Zdrój jest gminą miejsko-wiejską, zamieszkałą przez 5901 mieszkańców na powierzchni 107,5 km² (stan na rok 2003). Gęstość zaludnienia wynosi 54,9 osób na 1 km². Gminę Trzciesko-Zdrój tworzy 21 miejscowości w tym 11 sołectw. Ludność na terenie gminy rozmieszczona jest stosunkowo równomiernie. Najwięcej mieszkańców koncentruje miasto Trzciesko-Zdrój – 44,3 %, a w dalszej kolejności we wsiach Stołeczna, Góralice, Piaseczno i Gogolice. Kształtowanie się liczby mieszkańców gminy w przeciągu ostatnich pięciu lat przedstawia tabela 4.

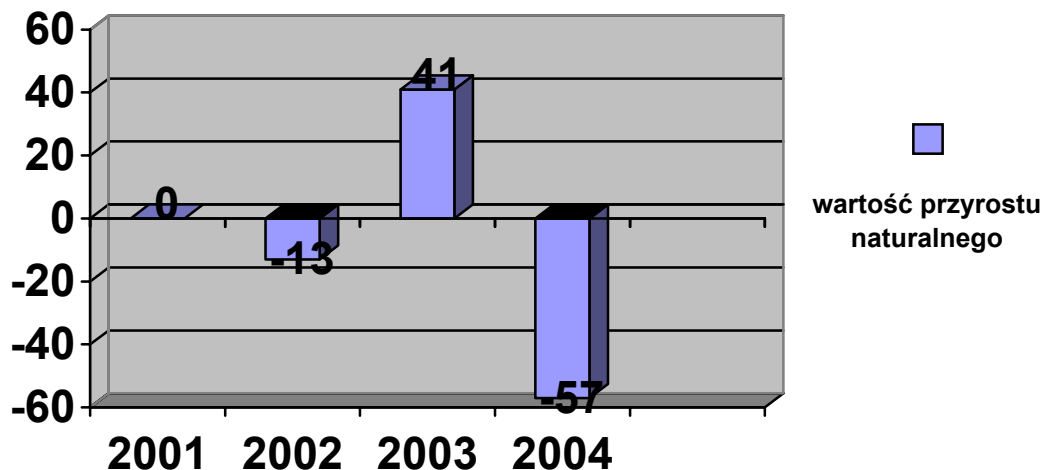
Liczba mieszkańców gminy wraz przyrostem naturalnym

Tabela 4

Rok	Liczba mieszkańców gminy	Przyrost naturalny
2000	5.930	0
2001	5.930	0
2002	5.917	-13
2003	5.958	+ 41
2004	5.901*	- 57

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie

* dane na dzień 01.01.2004 (2000-2003- dane na dzień 01.01 każdego roku)

Wykres 2 Przyrost naturalny na terenie gminy Trzcіńsko-Zdrój
w latach 2000-2004

Strukturę demograficzną z podziałem na klasy produkcyjne przedstawia tabela 5.

Struktura demograficzna ludności gminy Trzcіńsko-Zdrój

Tabela 5

Wiek	Liczba mieszkańców
Przedprodukcyjny	1.598
Produkcyjny	3.207
Poprodukcyjny	1.153
Ogółem	5.958

Źródło: Urząd Statystyczny w Szczecinie 2003 r.

Gminę cechuje niekorzystna struktura demograficzna, spowodowana peryferyjnym położeniem w regionie i monofunkcyjnym charakterem gospodarki skoncentrowanej głównie w gałęzi rolniczej.

2.5.2. Struktura sieci osadniczej

Głównym ośrodkiem gminnym jest wieś Trzcіńsko-Zdrój, położona w północno – zachodniej części gminy. Gminę Trzcіńsko-Zdrój tworzy 11 sołectw w tym 21 miejscowości. Zestawienie jednostek terytorialnych przedstawia tabela 6.

Jednostki osadnicze na terenie gminy Tabela 6

Lp.	Miejscowość	Liczba mieszkańców
1	Trzcieszko-Zdrój - siedziba gminy	2615
2	Chełm Dolny – siedziba sołectwa	81
	w. Chełm Górny	158
3	Dobropole – siedziba sołectwa	136
4	Gogolice – siedziba sołectwa	332
5	Góralice – siedziba sołectwa	518
	w. Cieplikowo	28
	w. Czyste	70
6	Górczyn – siedziba sołectwa	83
	w. Antoniewice	20
	w. Drzesz	11
	w. Smuga	30
7	Klasztorne – siedziba sołectwa	114
8	Piaseczno – siedziba sołectwa	456
	w. Babin	93
9	Rosnowo – siedziba sołectwa	221
	w. Rosnowko	34
10	Stoleczna – siedziba sołectwa	613
	w. Wesoła	12
11	Tchórzno – siedziba sołectwa	71
12	Strzeszów – siedziba sołectwa	205
Ogółem		5901

Źródło: Urząd Gminy w Trzcieszko-Zdroju

W Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego wyznaczono kierunki rozwoju dla głównych ośrodków gminnych:

- Dla Trzcieszka-Zdroju przewidziano funkcje związane z obsługą ludności oraz z reaktywacją funkcji uzdrowskiej miasta;
- Dla miejscowości Strzeszów proponuje się rozwój w kierunku ośrodka wczasowo – rekreacyjnego, rolę uzupełniającą miałyby pełnić wsie: Dobropole, Tchórzno, Klasztorne oraz Chełm Dolny;
- Natomiast miejscowości Stoleczna, Góralice, Piaseczno, Gogolice są przewidziane w koncepcji rozwoju gminy jako ośrodki usług podstawowych (szkoła podstawowa, sklepy, punkty usługowe).

2.6. Uwarunkowania gospodarcze

2.6.1. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze KUPON – REGON

Na terenie gminy prowadzona jest indywidualna działalność gospodarcza przez 312 przedsiębiorców. Najwięcej istnieje zakładów prowadzących działalność w sektorze handlowym i gastronomicznym – 132 oraz transportowym – 20. Ponadto na rynku

funkcjonuje po 20 przedsiębiorstwach działających w zakresie usług produkcyjno-usługowych. Zakłady te zajmują się głównie pozyskiwaniem i dystrybucją kruszyw mineralnych oraz żwiru a także produkcją materiałów budowlanych, wydobywaniem i transportem kredy pojeziornej oraz kompleksowymi usługami w sektorze rolniczym. 13 podmiotów prowadzi działalność w zakresie handlu artykułami spożywczo - przemysłowymi.

Pozostała działalność gospodarcza koncentruje się w takich dziedzinach jak: usługi budowlane, ciesielskie, dekarские, wodno-kanalizacyjne, stolarskie, fryzjerskie i mechaniki pojazdowej.

2.6.1.1 Perspektywy rozwoju gospodarczego gminy

Gmina Trzcińsko-Zdrój dysponuje terenami, które mogą zostać wykorzystane z myślą o rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej. Zgodnie z profilem gminy Trzcińsko-Zdrój, (przygotowanym na etapie poprzedzającym opracowanie strategii rozwoju gminy), duże oczekiwania wiązane są z zagospodarowaniem terenów inwestycyjnych znajdujących się we władaniu ANR. W długoletniej strategii gminy planuje się sporządzenie planów zagospodarowania przestrzennego gminy wskazujących tereny o przeznaczeniu przemysłowym, handlowym i usługowym na obszarze gminy. Planowane jest również podjęcie działań w kierunku udzielania bezpłatnych porad prawnych i usług konsultingowych. Kierując się tak obraną strategią należy wyraźnie wskazywać tereny o przeznaczeniu inwestycyjnym, a w dalszej kolejności dokonując ich uzbrojenia i udostępniać inwestorom pod inwestycje.

2.7. Rolnictwo

2.7.1. Uwarunkowania ogólne

Rolnictwo odgrywa bardzo ważną rolę w tworzeniu struktury gospodarczej tego terenu. Skupia ono znaczne zasoby w postaci siły roboczej oraz majątku trwałego. Dobry rozwój rolnictwa na tym terenie opiera się na:

- korzystnych warunkach przyrodniczych; (wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej kształtuje się na wysokim poziomie 76,6 pkt.);
- znacznych zasobach siły roboczej;
- znaczny udział gleb o dość dobrej jakości 2 i 3 kompleksu, które w gminie stanowią 35% ogółu gruntów rolnych;

Na terenie gminy Trzciesko-Zdrój funkcjonuje 345 gospodarstw rolnych (o powierzchni powyżej 1 ha) oraz 215 działek rolnych o powierzchni poniżej 1 hektara. Rolnictwo w gminie Trzciesko-Zdrój stanowi źródło utrzymania dla około 1120 osób.

Główne kierunki produkcji rolnej to: uprawa zbóż towarowych i paszowych oraz rzepaku, w mniejszym stopniu roślin okopowych i sadowniczych. Głównym kierunkiem produkcji zwierzęcej jest hodowla trzody chlewnej. Nieliczne gospodarstwa próbują przekwalifikować się na specjalistyczny, ukierunkowany rodzaj produkcji (np. warzywno – kwiatowej czy ziół).

Poniższa tabela przedstawia charakterystykę gospodarstw rolnych:

Struktura obszarowa gospodarstw gminy Trzciesko-Zdrój

T a b e l a 7

Powierzchnia gospodarstw	Liczba gospodarstw
OGÓŁEM	
Ogółem	560
do 1 ha	215
1 – 5 ha	152
5 – 10 ha	75
10 – 15 ha	42
powyżej 15 ha	76
MIASTO	
Razem	164
do 1 ha	104
1 – 5 ha	60
5 – 10 ha	-
10 – 15 ha	-
powyżej 15 ha	-
WIEŚ	
Razem	396
do 1 ha	111
1 – 5 ha	92
5 – 10 ha	75
10 – 15 ha	41
powyżej 15 ha	73

Źródło: US Szczecin Powszechny „Spis Rolny 2002”

W ogólnej liczbie gospodarstw największy udział (51%) mają gospodarstwa małe od 1 do 5 ha. Większość gruntów jest we władaniu Agencji Nieruchomości Rolnych, rolników indywidualnych i RSP.

Główne kierunki produkcji rolnej to:

- uprawy
- produkcja zwierzęca

2.7.2. Produkcja roślinna i zwierzęca

Strukturę użytkowania gruntów w gospodarstwach rolnych przedstawia tabela 8.

Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

Tabela 8

Wyszczególnienie	Ogółem		w tym gospodarstwa indywidualne	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]
OGÓŁEM	8098	100,0	5756	100,0
użytki rolne	7525	92,9	5421	94,2
grunty orne	6569	81,1	4837	84,0
w tym				
odłogi	722	8,9	659	11,4
ugory	69	0,9	69	1,2
sady	222	2,7	48	0,8
łąki	599	7,4	426	7,4
pastwiska	135	1,7	110	1,9
lasy i grunty leśne	93	1,2	55	1,0

Źródło: US Szczecin „Powszechny Spis Rolny 2002”

Według przeprowadzonego w 2002 roku Powszechnego Spisu Rolnego struktura gospodarki rolnej przedstawia się następująco:

Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów

Tabela 9

Wyszczególnienie	Ogółem		W tym gospodarstwa indywidualne	
	[ha]	[%]	[ha]	[%]
Ogółem	5779	100,0	4109	100,0
zboża ogółem¹⁾	4520	78,2	3300	80,3
w tym zboża podstawowe z mieszankami	4499	77,9	3278	79,8
strączkowe jadalne na ziarno	18	0,3	18	0,4
ziemniaki	117	2,0	116	2,8
przemysłowe	927	16,0	479	11,7
w tym:				
buraki cukrowe	209	3,6	29	0,7
rzepak i rzepik	717	12,4	450	10,9
pastewne²⁾	21	0,4	21	0,5
pozostałe	176	3,0	176	4,3
w tym warzywa	18	0,3	18	0,4

Źródło: US Szczecin Powszechny „Spis Rolny 2002”

1) Zboża ogółem łącznie z kukurydzą na ziarno

2) łącznie z mieszankami zbożowo - strączkowymi

Szczegółową strukturę użytkowania gruntów ornych według zasiewów zbóż przedstawia tabela 10.

Indywidualna produkcja roślinna na terenie gminy Trzciesko-Zdrój

Tabela 10

Rodzaj upraw	Ogółem		Średnie plony [q/ha]
	[ha]	[%]	
pszenica	2340	50,8	33,7
jęczmień	700	15,2	20,8
rzepak	380	8,2	15,0
pozostałe zboża	910	19,8	27,8
rośliny okopowe	273	6,0	180

Źródło: Urząd Gminy w Trzciesku-Zdroju, US Szczecin „Powszechny Spis Rolny 2003”

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że w strukturze zasiewów zbóż dominuje pszenica stanowiąc ponad 50 % powierzchni zasiewów oraz żyto (15 %). Stosunkowo duży udział ma także rzepak, który tradycyjnie był uprawiany w byłych gospodarstwach państwowych. Zajmuje on około 8,2% powierzchni upraw. Niewielki natomiast jest udział roślin okopowych, ziemniaków i buraków – około 6%.

Ogółem na terenie gminy chów zwierząt gospodarskich prowadzi około 68,4 % gospodarstw rolnych. Szczegółowe dane dotyczące kierunków hodowli zamieszczone są w tabeli 11.

Gospodarstwa rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie wg gatunków

Tabela 11

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	w tym gospodarstwa indywidualne
Bydło	387	387
W tym krowy	162	162
W tym krowy mleczne	161	161
Trzoda chlewna	2757	2757
W tym lochy	283	283
Owce	-	-
W tym maciorki 1-letnie i starsze	-	-
Kozy	17	17
W tym samice 1-letnie i starsze	6	6
Konie	12	12
W tym konie 3-letnie i starsze	9	9
Króliki (samice)	33	33
Pozostałe zwierzęta futerkowe (samice)	#	#
Pnie pszczele	474	474
Drób ogółem	4283	4283
W tym drób kurzy	3041	3041
Obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych na 100 ha użytkowników rolnych	10	14

Źródło: US Szczecin Powszechny „Spis Rolny 2002”

- symbol oznacza, że dane nie mogą być publikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej

Na terenie gminy brak jest punktów skupu żywca i skupu zbóż. Sprzedaż produktów rolnych odbywa się za pośrednictwem Agencji Nieruchomości Rolnych oraz odbiorców prywatnych.

Z uwagi na duży udział w strukturze zasiewów roślin zbożowych, o niskim wskaźniku pracochłonności i małą obsadę zwierząt gospodarskich (zwłaszcza bydła), można uznać, że rolnictwo na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój ma charakter średnio intensywny.

Do większych zakładów o profilu rolniczym na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój należą:

- Przedsiębiorstwo Handlowo-Produkcyjne „Sady Trzcińsko-Zdrój” – produkcja sadownicza;
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Jedność” w miejscowości Rów.
- Przedsiębiorstwo „Edopol” Sp. z o.o. w Strzeszowie;
- Agencja Nieruchomości Rolnych;
- Agromyśl Sp. z o.o z Golenic, (Góralice);
- Kamienna Sp. z o.o. z miejscowości Kamienny Jaz, (Góralice i Strzeszów);
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne i Usługowo –Handlowe „Awena” – dzierżawa majątku w miejscowościach: Piaseczno i Stołeczna.

2.8. Turystyka

Gmina Trzcińsko-Zdrój posiada bardzo sprzyjające warunki do rozwoju turystyki. Istniejąca sieć rzeczna i jezior na terenie gminy predysponuje ją do rozwijania zrównoważonej turystyki kwalifikowanej. Na terenie gminy występują duże skupiska leśne i jeziorne Miejskie, Strzeszowskie i Dobropole. Spora liczba jezior stwarza możliwości do uprawiania sportów wodnych i wędkarstwa. Wydaje się jednak, że ich potencjał turystyczny nie jest wykorzystany w stopniu pełnym. Przeszkodą jest tu brak dostatecznej infrastruktury turystycznej oraz stan sanitarny wód. Na terenie gminy znajdują się ponadto zabytkowe, średniowieczne kościoły, dwory i parki podworskie. Świadczy to o bogactwie kulturowym tego regionu i możliwości promowania walorów historyczno – kulturalnych gminy.

Wykorzystując swoje zasoby turystyczne gmina powinna aktywnie wspierać obszar związany z rozwojem zaplecza turystycznego i promocją agroturystyki w gminie.

2.8.1. Zaplecze turystyczne

Bazę wypoczynkową na terenie gminy zapewniają hotel OHP czynny w czasie ferii i wakacji, Centrum Hotelarskie z bazą noclegową zapewniające wypoczynek całoroczny oraz Ośrodek Wypoczynkowy zlokalizowany w Strzeszowie nad jeziorem Strzeszowskim, czynny jedynie w okresie letnim.

Ponadto przepływające przez gminę rzeki Rurzyca i Tywa, stwarzają możliwość zagospodarowania dolin rzecznych przez nieingerującą w środowisko naturalne infrastrukturę turystyczną z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i zasad ochrony środowiska.

Na terenie gminy nie znajduje się żadne gospodarstwo agroturystyczne, co powinno skierować obszar działań gminy w kierunku edukacji mieszkańców dotyczącej prowadzenia tego typu działalności. Stanowiłoby to szansę na aktywizację zawodową środowisk wiejskich i zmniejszenia ukrytego bezrobocia agrarnego na obszarach wiejskich w gminie.

Korzystając ze sprzyjających warunków przyrodniczo – krajobrazowo - kulturowych, gmina powinna postawić na zrównoważony rozwój infrastruktury turystycznej (ukierunkowanej głównie na wypoczynek letniskowy), w celu pełnego wykorzystania swojego potencjału turystycznego.

2.8.2. Szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe

Obecnie na terenie gminy nie są wyznaczone żadne ścieżki rowerowe, jednakże w planach zagospodarowania przestrzennego przewidziana jest budowa międzynarodowych tras rowerowych. Trasa obejmować by miała ciąg dróg od miejscowości Tchórzno poprzez Dobropole, Stołeczną, Trzcianko-Zdrój, Rosnówek a następnie do sąsiedniej gminy Chojna.

Wybudowanie ścieżek rowerowych na terenie gminy mogłoby nie tylko przyczynić się do poprawy stanu powietrza atmosferycznego i promocji funkcji turystycznej gminy, ale, również wydatnie zwiększyć bezpieczeństwo na drogach wszystkich użytkowników.

TYTUŁ OPRACOWANIA:

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY TRZCIŃSKO-ZDRÓJ

ZLECENIODAWCA:

Urząd Miejski Trzciesko-Zdrój
ul. Rynek 15
74 - 510 Trzciesko-Zdrój

WYKONAWCA:

ABRYS Technika Sp. z o.o.
ul. Wiślana 46
60-401 Poznań

mgr Alicja Bunikowska
Prezes Zarządu

AUTORZY OPRACOWANIA:

Imię i nazwisko	Podpis
mgr Joanna Masiota Specjalista ds. ochrony środowiska	
mgr inż. Anna Tomaszewska Specjalista ds. inżynierii środowiska	
Marek Benedykciński Specjalista ds. finansowania i edukacji ekologicznej	

Egz. nr 5

Poznań, kwiecień 2004

III. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY

3.1. Gospodarka wodno - ściekowa

W chwili obecnej wartość skanalizowania obszaru miasta i gminy Trzcińsko-Zdrój wyliczona na podstawie stosunku długości sieci wodociągowej do długości sieci kanalizacyjnej, wynosi ok. 30,4 %, co stawia omawiany teren na średnim poziomie biorąc pod uwagę wartość wyliczoną dla powiatu gryfińskiego, która wynosi 30 %.

Zaniedbanie, jakim jest prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej z naciskiem na jeden jej element wpływa niekorzystnie na środowisko i zwiększa ryzyko zanieczyszczenia środowiska ściekami bytowymi.

Na terenie miasta i gminy istnieją 2 oczyszczalnie ścieków. Znajdują się one w miejscowościach: Trzcińsko-Zdrój oraz Stołeczna.

3.1.1. Zaopatrzenie w wodę

3.1.1.1. Ujęcia wód

Miasto i gmina Trzcińsko-Zdrój posiada 14 ujęć wody podziemnej. Z eksploatowanych ujęć komunalnych tylko ujęcie w Trzcińsku-Zdroju posiada ustanowioną strefę ochronną ujęcia. Szereg ujęć nie posiada również uregulowanego stanu formalno-prawnego. Eksploatacją ujęć zajmują się:

- „WOD-KAN” - Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk,
- Wodociągi Zachodniopomorskie Goleniów Sp. z o.o.,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka” w Stołecznej.

Gmina należy do obszarów o średniej wartości zasobów ilościowych (moduł zasobów eksploatacyjnych ok. 100 m³/d/1km²) i wysokiej wartości jakościowej wód podziemnych. W większej części obszaru gminy przeważa pobór wód czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Jedynie w strefie Rosnówka oraz w pasie Trzcińsko-Zdrój – Ostrzewka – Szarpatki – Klasztorne – Stołeczna – Piaseczno, użytkowy poziom wodonośny występuje w płytko ułożonych piaszczystych osadach trzeciorzędu – miocenu.

Wykaz ujęć wód podziemnych na terenie Gminy Trzcińsko-Zdrój zawiera załącznik nr 1 do niniejszego opracowania.

3.1.1.2. Sieć wodociągowa

Według danych uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy wynika, że omawiany teren jest zwodociągowany w 95 % -ach na obszarze wiejskim i w 100 % -ach na obszarze miasta. Łączna długość sieci wodociągowej wynosi ok. 24 km, w tym Miasto posiada sieć wodociągową o długości ok. 8,6 km. Na obszarze wiejskim 5 miejscowości nie posiada sieci wodociągowej. Są to następujące miejscowości: Antoniewice, Czyste, Drzeszcz, Smuga i Tchórzno. Łącznie mieszka tam 201 mieszkańców nie objętych siecią wodociągową. Zaopatrzenie w wodę w tych miejscowościach odbywa się w sposób indywidualny (studnie kopalne).

Obliczając stopień zwodociągowania gminy można wziąć pod uwagę stosunek liczby miejscowości zwodociągowanych do liczby miejscowości niezwodociągowanych. Analizując w ten sposób omawianą gminę można przyjąć, iż miasto i gmina Trzcianko-Zdrój jest zwodociągowana w 66 %-ach.

Stan techniczny wodociągów należy uznać za dostatecznie dobry.

3.1.2. Gospodarka ściekowa

Sytuacja w zakresie gospodarki ściekowej jest w gminie zróżnicowana. Obecnie, poza miastem Trzcianko-Zdrój, kanalizacją i urządzeniami do oczyszczania ścieków objęty jest niewielki procent gminy. Gospodarka ściekami jest jeszcze słabą stroną w infrastrukturze technicznej gminy.

3.1.2.1. Sieć kanalizacyjna

Długość sieci kanalizacyjnych w mieście i gminie Trzcianko-Zdrój oraz procent skanalizowania przedstawia się następująco:

Tylko dwie miejscowości: Trzcianko-Zdrój i Stołeczna, mają rozbudowaną sieć kanalizacyjną i własną oczyszczalnię ścieków. Pozostałe miejscowości gminy zwykle są objęte systemem odprowadzania ścieków do zbiorników bezodpływowych (szamb).

Obecnie, teren miasta i gminy jest objęty kanalizacją w około 65 %-ach. Długość sieci wynosi ok. 17,3 km. Miasto Trzcianko-Zdrój objęte jest siecią kanalizacji deszczowej o długości 3,46 km. Z informacji uzyskanych z Urzędu Miejskiego wynika, iż miejscowości Góralice i Stołeczna częściowo posiadają kanalizację deszczowo-burzową. Brak dokładnej inwentaryzacji tej kanalizacji nie pozwala na określenie jej długości.

3.1.2.2. Oczyszczalnie ścieków

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój znajdują się 2 oczyszczalnie ścieków. Znajdują się one w miejscowości Trzcianko-Zdrój i Stołeczna. Według Państwowego Powiatowego Inspektoratu Sanitarnego oczyszczalnie pracują nie wykorzystując w całości swojej przepustowości. Taka sytuacja jest wynikiem braku dostatecznej infrastruktury technicznej umożliwiającej doprowadzenie ścieków do oczyszczalni. Również niewłaściwa eksploatacja oczyszczalni (zbyt mała lub zbyt duża ilość ścieków) wpływa niekorzystnie na jakość odprowadzanych ścieków, może obniżyć stopień oczyszczenia ścieków, a tym samym źle wpłynąć na jakość wód odbiornika.

Tabela 12 zamieszczona poniżej przedstawia wykaz istniejących na terenie gminy oczyszczalni ścieków z wyszczególnieniem sposobu oczyszczania i przepustowości.

Wykaz istniejących na terenie gminy Trzcianko-Zdrój oczyszczalni ścieków

Tabela 12

Miejscowość	Administrator	Odbiornik	Q projektowane [m ³ /d]	Ważność pozwolenia wodnoprawnego	Typ
Trzcianko-Zdrój	„WOD-KAN”-Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	rz. Rurzyca	400	2004	mech.-biol. Bioblok MSm 400
Stołeczna	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka” w Stołecznej	Kanał Klasztorny	72	2003	mech.-biol.-chem.

Źródło: Pozwolenia wodnoprawne, Urząd Miasta i Gminy

Charakterystyka wybranych oczyszczalni

Użytkownikiem mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Trzcianku-Zdroju jest Przedsiębiorstwo „WOD KAN”- Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk.

Oczyszczalnia ścieków w Trzcianku-Zdroju aktualnie prowadzi eksploatację oczyszczalni i odprowadza ścieki do wód powierzchniowych na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Starostwo Powiatowe w Gryfinie z dn. 02.06.2003 roku.

Pozwolenie wydane jest na odprowadzenie ścieków oczyszczonych w ilości

$$Q_{d\acute{s}r} = 400 \text{ m}^3/\text{d}.$$

Charakterystykę odprowadzanych ścieków z oczyszczalni ścieków w Trzcianku-Zdroju przedstawia tabela 13.

Charakterystyka odprowadzanych ścieków w Trzcianku-Zdroju T a b e l a 13

Przeciętny dobowy odpływ ścieków [m ³ /d]	Dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń ścieków oczyszczonych	
400	BZT ₅	20,0 O ₂ /dm ³
	ChZT	100,0 O ₂ /dm ³
	Zawiesina ogólna	25,0 mg/dm ³
	Azot ogólny	30,0 mg/N _{og} /dm ³
	Fosfor ogólny	5,0 P _{og} /dm ³
	odczyn	6,5 – 9,0 pH

Źródło: Pozwolenie wodnoprawne

Użytkownikiem mechaniczno-biologiczno-chemicznej **oczyszczalni w Stołecznej**, jest Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka”.

Eksplotacja oczyszczalni i odprowadzanie ścieków do wód powierzchniowych na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez Starostwo Powiatowe w Gryfinie z dn. 12.07.2000 roku. Pozwolenie wydane jest na odprowadzenie ścieków oczyszczonych w ilości $Q_{d\text{sr}} = 60 \text{ m}^3/\text{d}$.

Charakterystykę odprowadzanych ścieków z oczyszczalni ścieków w Stołecznej przedstawia tabela 16.

Charakterystyka odprowadzanych ścieków w Stołecznej T a b e l a 16

Przeciętny dobowy odpływ ścieków [m ³ /d]	Dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń ścieków oczyszczonych	
106	BZT ₅	40,0 O ₂ /dm ³
	ChZT	150,0 O ₂ /dm ³
	Zawiesina ogólna	50,0 mg/dm ³
	odczyn	6,5 – 8,5 pH

Źródło: Pozwolenie wodnoprawne

3.1.2.3. Oczyszczalnie przydomowe

Gospodarkę ściekową do niedawna ograniczano do zbiorczych sieci kanalizacyjnych i zbiorczych oczyszczalni ścieków, co powodowało różnice pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi pod względem obsługi ludności w kwestii gospodarki ściekami. Było to spowodowane ekonomicznymi rozwiązaniami, które opierały się na obsłudze większych osiedli mieszkaniowych. Obszary wiejskie o niedogodnych warunkach deniwelacyjnych, zamieszkałe przez małą liczbę ludności skazane były na własne rozwiązania. Głównie opierało się to na korzystaniu ze zbiorników bezodpływowych, tak zwanych szamb, i opróżnianiu ich przez podmioty świadczące usługi asenizacyjne.

Najbardziej ekonomiczne jest stosowanie małych przydomowych oczyszczalni - urządzeń prostych w budowie, tanich w eksploatacji, łatwych w obsłudze, a nie ustępujących dużym oczyszczalniom skutecznością. Małe przydomowe oczyszczalnie to urządzenia składające się z osadnika gnilnego i układu rozsączającego. Prawidłowo dobrana i wykonana oczyszczalnia zapewnia użytkownikowi komfort, bardzo niskie koszty eksploatacji i bezawaryjną pracę przez długie lata.

Jak wynika z ustawy z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach rozdz. 2 art. 3 pkt. 3, gminy mają obowiązek prowadzić ewidencję przydomowych oczyszczalni ścieków w celu kontroli częstotliwości i sposobu pozbawiania się komunalnych osadów ściekowych oraz w celu opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej.

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój nie funkcjonuje żadna oczyszczalnia przydomowa.

Biorąc pod uwagę obszar skanalizowania obszaru gminy należy uwzględnić możliwości powstania oczyszczalni przydomowych obsługujących ten teren. Jednakże konieczne jest wcześniejsze przeanalizowanie wszystkich przesłanek, mających na celu rozpatrzenie tego problemu pod względem ekonomicznym, terenowym i ekologicznym.

3.1.2.4. Zbiorniki bezodpływowe

Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach z dnia 13 września 1996 określa, iż zbiornik bezodpływowy to instalacja i urządzenie przeznaczone do gromadzenia nieczystości ciekłych w miejscu ich powstawania. Właśnie ta ustawa mówi również o tym, iż gminy mają obowiązek prowadzić ewidencję zbiorników bezodpływowych w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania oraz opracowania planu rozwoju sieci kanalizacyjnej. Zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych, czyli określenie ich ilości, pojemności, stanu technicznego oraz dokonania oceny prawidłowości ich eksploatacji jest wskazane. Dzięki takim informacjom łatwiej będzie określić stan, zagrożenia i potrzeby ochrony środowiska prawidłowo określając kierunki działań gminy.

Z danych uzyskanych z Urzędu Miasta i Gminy, wynika, iż „Urząd” administruje 30 –stoma zbiornikami bezodpływowymi z terenu gminy. Obsługą opróżniania zbiorników z nieczystości zajmuje się Firma: Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka” z Stołecznej na podstawie zawartej umowy z „Urzędem”. Firma wykorzystuje sprzęt typu: beczka asenizacyjna o pojemności 5 000 litrów, która doczepiana jest do ciągnika URSUS.

Zbiorniki są opróżniane na zasadzie indywidualnego zgłoszenia przez użytkownika potrzeby wywozu nieczystości płynnych.

Niestety brak jest dokładnej ewidencji tych zbiorników. Według danych uzyskanych z Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 roku, na terenie gminy znajduje się 425 mieszkań obsługiwanych przez urządzenie typu „szambo”, co ma odzwierciedlenie w liczbie obsługiwanej ludności w ilości 1762 osób. Na obszarze miasta mieszkań podłączonych do sieci lokalnej jest 9, natomiast na obszarze wiejskim jest ich 416.

3.1.2.5. Urządzenia do zbierania i oczyszczania wód deszczowych

Wśród urządzeń odprowadzających zanieczyszczenia do wód powierzchniowych znajdują się również kolektory wód deszczowych. Wykaz urządzeń wodnych służących do zbierania i oczyszczania wód deszczowych znajdujących się na terenie gminy zamieszczono w tabeli 17.

Urządzenia do zbierania i oczyszczania wód deszczowych T a b e l a 17

Lokalizacja	Użytkownik	Typ urządzenia do oczyszczania i zbierania ścieków opadowych	Przepustowość [m ³ /d]	Odbiornik
Droga gminna Stołeczna-Góralice -nawierzchnia drogi gminnej	Urząd Miasta i Gminy w Trzcianku-Zdroju	-Studzienka kontrolna z osadnikiem o śr. 1200 mm i h=1500mm, - wylot z osadnika	62,46	odbiornik oczyszczonych ścieków opadowych to bezpośrednio rowy przydrożne, ziemia

Zródło: Decyzja pozwolenia wodnoprawnego wydana przez Starostwo Powiatowe w Gryfinie, 2001

Eksploatatorzy urządzeń oczyszczających i zbierających ścieki opadowe są zobowiązani do utrzymania we właściwym stanie techniczno-eksploatacyjnym i sanitarnym sieci kanalizacji deszczowej oraz separatora. Dodatkowo należy przeprowadzać badania ścieków opadowych surowych i oczyszczonych systematycznie z częstotliwością przynajmniej 1 raz na rok.

3.2. Gospodarka odpadami

Szczegółową analizę stanu gospodarki odpadami zawiera opracowanie: „Plan Gospodarki Odpadami dla miasta i gminy Trzcianko-Zdrój”.

3.3. Komunikacja

3.3.1. Drogi

Powiązania komunikacyjne miasta i gminy Trzcińsko-Zdrój wydają się być korzystne dla rozwoju regionu. Podstawową drogą przechodzącą równoleżnikowo przez teren gminy jest droga krajowa nr 26, relacji granica państwa – Chojna – Trzcińsko-Zdrój – Rów. Długość odcinka tej drogi w granicach gminy wynosi 9,882 km.

Przez gminę Trzcińsko-Zdrój przebiegają drogi o następujących długościach:

- krajowe 9,8 km,
- powiatowe 76,8 km w tym:
 - drogi zamiejskie 72,7 km,
 - drogi miejskie 4,1 km,
- gminne 21,3 km w tym:
 - drogi zamiejskie 17,9 km,
 - drogi miejskie 3,4 km,
- drogi dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych 72,5 km.

Biorąc pod uwagę ilościowe wyposażenie gminy w drogi, można uznać, że na terenie gminy istnieje dobrze rozbudowana sieć dróg.

Analizując powiązania z gminami powiatu przez jego teren przebiega jedna droga krajowa oraz 11 dróg powiatowych. Brak dróg wojewódzkich sprawia, iż komunikacja pomiędzy gminą Trzcińsko-Zdrój a pozostałymi gminami powiatu nie jest tak sprawna jak gmin pozostałych, nie mniej jednak gmina posiada dogodne połączenie z granicą Państwa i komunikacja przebiega tu bez utrudnień. Szkielet układu drogowego gminy stanowią również liczne drogi gminne i dojazdowe do gruntów rolnych i leśnych.

Szczegółowe dane dotyczące sieci dróg i ulic miasta i gminy Trzcińsko-Zdrój przedstawia tabela 18 i 19.

Dane dotyczące dróg na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój

T a b e l a 18

Numer drogi	Opis odcinka	
	Długość [km]	Nazwa
1	2	3
DROGI KRAJOWE		
26	9,8	Granica państwa – Chojna – Trzcińsko-Zdrój - Rów
DROGI WOJEWÓDZKIE		
-	-	brak
DROGI POWIATOWE		
1376Z	2,718	Piaseczno – Swobnica - Strzeszów
1384Z	16,031	Kłodowo – Trzcińsko-Zdrój - Warnice

1	2	3
1401Z	2,225	Chojna - Białęgi
1402Z	13,317	Rosnowo- Gogolice – chełm Górny
1403Z	2,559	Trzcianko-Zdrój - Drzeszcz
1404Z	9,352	Trzcianko-Zdrój - Białęgi
1405Z	2,300	Smuga - Gogolice
1406Z	1,360	Trzcianko-Zdrój - Klasztorna
1407Z	10,729	Cieplikowo-Tchórzno
1408Z	4,270	Rów – Dobropole - Stołeczna
1409Z	7,751	Warnice – Stare Łysogórki
	4,1	Drogi miejskie (powiatowe)

Zródło: Powiatowy Zarząd Dróg; Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad,
Wojewódzki Zarząd Dróg,
Urząd Miasta i Gminy Trzcianko-Zdrój

Drogi powiatowe i gminne znajdujące się w mieście Trzcianko-Zdrój posiadają nawierzchnię betonową z kostki „polbruk”, a nawierzchnia Rynku wyłożona jest kostką granitową. Droga krajowa przecinająca gminę ze wschodu na zachód jest o nawierzchni bitumicznej.

Przewozy pasażerskie na terenie gminy wykonują dwa oddziały PKS- Oddział Szczecin i Oddział Myślibórz i Oddział Gorzów Wlkp.. Trasy autobusowe to odbywają się w kierunku Chojny, Szczecina, Myśliborza i Dębna. Nie mniej jednak częstotliwość kursów jest niezadowolająca, w szczególności na wsiach.

3.3.2. Koleje

Przez teren gminy przebiega sieć kolejowa znaczenia miejscowego; Pyrzyce – Siekierki. Trasa jest niezelektryfikowana, jednotorowa. Od roku 1990, ze względu na nieopłacalność trasa została wyłączona z użytku przez PKP.

3.4. Sieć ciepłownicza i energetyczna

3.4.1. Ciepłownictwo

W mieście i gminie Trzcianko-Zdrój nie ma dobrze funkcjonującego scentralizowanego systemu ciepłowniczego.

Ciepłownictwo w gminie opiera się przede wszystkim na indywidualnym sposobie ogrzewania. Brak jest skojarzonej gospodarki wytwarzania i przesyłu energii cieplnej, nie odnotowano również niekonwencjonalnych źródeł energii.

3.4.2. Gazownictwo

Gmina nie posiada sieci gazowej. Pierwsze oznaki o możliwości wybudowania węzła gazowniczego pojawiły się w tym roku, a mianowicie gmina podpisała umowę z firmą, która realizuje tego typu inwestycje. Termin wybudowania gazociągu określa się na maj 2004 roku.

3.4.3. Elektroenergetyka

Gmina Trzcińsko-Zdrój zasilana jest z krajowej sieci elektroenergetycznej liniami napowietrznymi średnich napięć: GPZ Chojna do M. Trzcińsko-Zdrój, z GPZ Bielin przelotowo, do rozdzielni Banie. Krańce wschodnie gminy (m. Tchórzno, Dobropole, Wesola) zasilane są odgałęzieniem z linii SN z terenu gminy Myślibórz.

Przez teren gminy Trzcińsko-Zdrój przechodzą linie elektroenergetyczne o znaczeniu ponadgminnym. Jest to linia WN łącząca GPZ Chojna z GPZ Bielin (gm. Moryń) oraz magistrala 15 kV łącząca GPZ Bielin z rozdzielnią Banie, zasilająca miejscowości na terenie gmin: Moryń, Chojna, Trzcińsko-Zdrój, Banie.

Jednostką odpowiedzialną za eksploatację i będącą jednocześnie właścicielem urządzeń związanych z dostawą energii elektrycznej na obszarze gminy Trzcińsko-Zdrój jest Grupa Energetyczna ENEA S.A.. w Szczecinie.

3.5. Sieć telefonii komórkowej

Na terenie miasta i gminy Trzcińsko-Zdrój funkcjonują dwie stacje nadawczo-odbiorcze bazowej cyfrowej telefonii komórkowej w miejscowości Trzcińsko-Zdrój.

IV. OCENA I ANALIZA ZASOBÓW I SKŁADNIKÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO GMINY

4.1. Rzeźba terenu

4.1.1. Charakterystyka rzeźby terenu

Cały obszar miasta i gminy Trzcińsko-Zdrój należy uznać pod względem morfologicznym do terenów urozmaiconych. Jego obecne ukształtowanie jest wynikiem zlodowacenia pomorskiego i pozostawionych wówczas utworów lodowcowych. Pod względem ukształtowania terenu obszar gminy Trzcińsko-Zdrój dzieli się na dwie zróżnicowane jednostki fizycznogeograficzne: Pojezierze Myśliborskie (w centralnej części i na północy gminy) i Równinę Gorzowską (na południu gminy). Na terenie tych jednostek występują obszary o wysokich walorach krajobrazowych, na które składają się: urozmaicona rzeźba terenu, zróżnicowana roślinność i wody powierzchniowe.

W obrębie Pojezierza Myśliborskiego znajduje się północna i centralna część gminy Trzcińsko-Zdrój. Charakteryzuje się ona urozmaiconą rzeźbą, od falisto – równinnej po rzeźbę falisto – pagórkowatą. Dominują tu użytki rolne, z przewagą gleb wysokiej jakości oraz lasy (centralna część gminy).

W obrębie Równiny Gorzowskiej znajduje się południowa część gminy. W krajobrazie dominują bory sosnowe, będące częścią dużego zwartej kompleksu leśnego na obszarze zlewni Myśli.

Zachodnia część gminy znajduje się w granicach otuliny Cedyńskiego Parku Krajobrazowego, obejmującej również gminy sąsiednie: Chojnę i Mieszkowice.

4.1.2. Przekształcenia rzeźby terenu i przypowierzchniowej warstwy skorupy ziemskiej

Na terenie gminy do działalności przeobrażających teren, należy przede wszystkim intensywne użytkowanie rolnicze na obszarach wiejskich gminy oraz punktowa lokalna eksploatacja kruszyw naturalnych w miejscowości Chełm Górny. Do przeobrażonych terenów należy także eksploatowane składowisko odpadów.

Użytkowanie rolnicze niesie jednak mniejsze zagrożenie, niż eksploatacja surowców kopalnych. Łatwiejsza do realizacji jest również rekultywacja terenów rolniczych, najczęściej stosowaną metodą jest zalesianie słabych gruntów.

Jakakolwiek eksploatacja złóż powoduje znaczne zmiany w przypowierzchniowej warstwie skorupy ziemskiej, między innymi w postaci znacznych obszarów wyłączonych z

użytkowania (grunty zdewastowane i zdegradowane). Intensywna eksploatacja złóż kruszyw mineralnych powoduje zmiany w ukształtowaniu terenu w postaci pozostawionych dołów wyrobiskowych i hałd w miejscach wydobywania, natomiast w trakcie prowadzonych robót instalacje służące do wydobywania kruszyw tworzą tzw. „krajobraz księżycowy”, co burzy harmonię krajobrazu.

Każdy przedsiębiorca wydobywający ze złoża kopalinę, po jej wydobyciu zobowiązany jest do przeprowadzenia rekultywacji terenu kopalni, zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustawą o ochronie gruntów leśnych i rolnych. Prowadzone prace rekultywacyjne po zakończonej eksploatacji w niewielkim stopniu łagodzą przeobrażenia spowodowane wydobywaniem kopalin.

4.2. Litologia

Powierzchnia terenu została ukształtowana w wyniku nakładania się szeregu procesów morfogenetycznych głównie w plejstocenie i holocenie. Oznacza to, że ukształtowanie powierzchni ma charakter poligenetyczny o specyficznym dla gminy przestrzennym układzie form terenu.

4.2.1. Budowa geologiczna

Budowa geologiczna północnej części powiatu gryfińskiego, jak i prawie całego obszaru Niecki Szczecińskiej, należy do słabo rozpoznanych. Dotyczy to głównie podłoża czwartorzędu.

Gmina położona jest w obrębie Niecki Szczecińskiej (Synklinarium Szczecińskie), która wypełniona jest osadami kredowymi charakteryzującymi się piętrami: – Mastrycht dolny i Kampan. Osady trzeciorzędowe pokrywają niemal cały obszar niecki szczecińskiej. W profilu osadów kredy górnej przeważają osady frakcji węglanowej i ilastej. W obrębie niecki szczecińskiej występuje pełny profil osadów kredy górnej pod pokrywą osadów trzeciorzędowych.

W północnej części gminy, na osadach kredowych zalegają utwory oligoceńskie, na które składają się: ły septariowe, mułowce i mułki z fosforytami i glaukonitem, lokalnie występują też piaski żelaziste i glaukonitowe. Pozostałą część gminy obejmują głównie utwory mioceńskie, złożone głównie z piasków, mułu i łu.

Jeśli chodzi o rzeźbę podłoża osadów czwartorzędowych to widać wyraźne wyniesienia i garby, przecinające gminę równoleżnikowo w środkowej i południowej jej

części. Natomiast przebieg przedplejstocenijskich kopalnych dolin i rynien występuje równoleżnikowo w północnej części gminy oraz w jej zachodnio-środkowej części.

Ważną rolę w tektonice obszaru gminy odgrywa strefa dyslokacyjna dolnej Odry o przebiegu zbliżonym do południkowego, przecinająca zarówno blok Gorzowa jak i nieckę szczecińską i wał pomorski.

4.2.2. Zasoby kopalin

Stan stosunków geologicznych wymiennie wpływa na zasoby kopalin znajdujących się na terenie gminy. Występujące na terenie gminy surowce mineralne można podzielić na trzy grupy: złoża kruszywa naturalnego, złoża surowców balneologicznych oraz złoża kredy jeziornej do celów rolniczych.

Udokumentowane złoża kruszywa naturalnego występują w gminie w okolicy wsi Chełm Górny. Złoże Chełm Górny II uznawane jest za jedno z największych w regionie (o zasobach kategorii C1 i B). Stan złoża wymaga jednak inwentaryzacji, gdyż część obecnej eksploatacji prowadzonej przez Kopalnię Kruszyw Mineralnych „Pol-Beton” Sp. z o.o. odbywa się poza zewidencjonowaną powierzchnią, brak również aktualnie oszacowanych zasobów tego złoża.

Perspektywiczne rejony wydobywania kopalin na terenie gminy znajdują się w rejonie:

- Strefy Białęgi – Chełm Dolny
- Chełmu Dolnego
- Babin
- Dobropola
- Osieczka

Ponadto na terenie gminy wytypowano trzy rejony prawdopodobnego występowania surowców ilastych (z możliwością wykorzystania ich w ceramice budowlanej). Są to rejony Góralice, Antoniewice – Smuga, Strzeszów.

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój w miejscowości Strzeszów eksploatowane jest również złożo kredy jeziornej. Zasoby bilansowe tego złoża określone są na 50 tys. ton. Z uwagi na wysokie roczne wydobycie złoża – 32 tys. ton/rok, można przypuszczać, że eksploatacja złoża zostanie zaniechana ze względu na całkowite wydobycie surowca. Prognozowane złożo kredy występują w rejonie Drzeszcza, w rynn timerzycy oraz w strefie torfowiska pomiędzy Trzciankiem a Góralicami.

W zakresie złóż balneologicznych (torfy borowinowe i gytie), badania geologiczne wykazały występowanie gytii i torfów w następujących rejonach gminy:

- wschodni brzeg jeziora Miejskiego
- rejon Trzcianko - Góralice
- rejon Gogolice - Babin
- rejon Drzesz – Smuga

Z zasobami balneologicznymi wiązane są duże nadzieje w związku z przywróceniem funkcji uzdrowskiej miasta Trzcianko-Zdrój i eksploatacją tego surowca w celu wykonywania zabiegów leczniczych.

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz eksploatowanych złóż na terenie gminy Trzcianko-Zdrój.

Zasoby surowców naturalnych gminy Trzcianko-Zdrój

Tabela 19

Lp.	Wyszczególnienie	Stan zagospodar. złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Kruszywo naturalne [tys. t]					
1.	Chełm Górny*	E	669	669	110
2.	Chełm Górny I	E	20193	20193	498
3.	Chełm Górny II	R	2770	-	-
	OGÓŁEM		23632	20862	608
Kreda jeziorna [tys. t]					
4.	Strzeszów	E	50	-	32

Źródło: Bilans zasobów kopalni i wód podziemnych w Polsce, PIG 2002 Warszawa

- * - złożo zawierające piasek i żwir
E – złożo zagospodarowane (eksplatawane)
R – złożo o zasobach rozpoznanych szczegółowo

Kierunki rekultywacji na terenach obrębów górniczych
gminy Trzcianko-Zdrój

Tabela 20

Gmina	Obręb górniczy	Kierunek rekultywacji
Trzcianko-Zdrój	Chełm Górny	leśny
	Chełm Górny	wodno – leśny
	Strzeszów	wodny

Źródło: Starostwo Powiatowe

4.2.2.1. Źródła przeobrażeń związane z eksploatacją kopalni

Mając na względzie negatywny wpływ jaki ma intensywne wydobycie kopalni na przypowierzchniową warstwę ziemi m.in. zmiany w ukształtowaniu terenu (w postaci pozostawionych dołów wyrobiskowych) w miejscach wydobywania, natomiast w trakcie prowadzonych robót – instalacje służące do wydobywania kruszyw tworzą tzw. „krajobraz księżycowy”, co burzy harmonię krajobrazu należy przedsięwziąć środki zaradcze mające na celu zminimalizowanie negatywnego oddziaływania wydobycia surowca.

W celu prawidłowej, możliwie mało ingerującej w środowisko eksploatacji należy dopilnować aby eksploatacja prowadzona była zgodnie z przepisami prawa, a w szczególności z udzieloną koncesją. Niezbędnym wymogiem jest także prowadzenie pełnej rekultywacji poeksploatacyjnej złoża, ponadto podczas procesów planistycznych ustalających miejsce wydobycia surowca konieczne jest uwzględnienie stref ochrony konserwatorskiej zarówno w odniesieniu do przyrody jak i zabytków.

Właściwym jest również prawidłowe zagospodarowanie wydobytego surowca. W przypadku gytii, uwzględniając zasady ekologii, najwłaściwszym zagospodarowaniem materiału wyrobiskowego powinno być przeznaczenie na nawozy wapniowe w rolnictwie.

4.3. Gleby

Gleby regionu Trzcińska-Zdroju są utworami młodymi, powstałymi głównie z materiałów polodowcowych, które przeszły ewolucję od gleb tundrowych, poprzez leśne do współczesnych kształtowanych przez uprawę.

Gleby pozostają w ścisłym związku z użytkowaniem ziemi. Ma to swój wyraz w określeniu gleb wg klas bonitacyjnych.

Na obszarze gminy Trzcińsko-Zdrój występują prawie wszystkie klasy gleb, za wyjątkiem pierwszej. Wśród gruntów ornych dominują gleby średnie (IVa, IVb) i dobre (IIIa, IIIb) zajmujące łącznie około 88% powierzchni. Wśród użytków zielonych przeważają gleby średnie i słabe (IV, V) – około 70% powierzchni użytków zielonych. Użytki zielone dobrej jakości stanowią około 20 % użytków zielonych. Ogólne warunki przyrodniczo – glebowe są bardzo korzystne dla produkcji rolnej, zwłaszcza w obszarach miejscowości: Góralice, Stołeczna i Piaseczno.

4.3.1. Degradacja naturalna gleb

W związku z polodowcowym ukształtowaniem terenu zjawiska erozji gleb obserwuje się na bardziej nachylonych terenach. Jej natężenie zależy od długości i spadku zbocza. Im teren jest bardziej pofalowany i poprzecinany dolinami rzecznyymi, tym spływ wody jest szybszy. Natężenie erozji jest wprost proporcjonalne do spadku i długości zbocza, przy czym wpływ spadku jest większy od wpływu długości zbocza. Z tego względu sposób uprawy powinno się dostosować do spadku terenu. Najbardziej niebezpieczna, z uwagi na ułatwienie spływu, jest orka z góry w dół zbocza.

Istotne znaczenie ma również dobór roślin uprawnych (od niego zależy osłona, jaką zapewniają glebie rośliny), a także częstotliwość orki i innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie (np. trawy, lucerna) zabezpieczają nawet przed silnym spływem powierzchniowym. Mniej chronią glebę rośliny ozime jak żyto, rzepak, jeszcze mniej zboża jare, osłaniające przed spływem letnim. Szczególne zagrożenie stwarza również uprawa roślin, które w okresie silnych opadów nie osłaniają wystarczająco gleb, np. kukurydza, tytoń, buraki cukrowe, ziemniaki. Przyczyniają się one do znacznych spływów powierzchniowych z tych terenów.

Wśród upraw dominujących na terenie gminy są zboża (głównie pszenica), buraki cukrowe oraz rzepak. Wybór rodzaju upraw związanych jest z występowaniem gleb najbardziej wartościowych pod względem przydatności rolniczej. Przy uprawach należy zwrócić uwagę na dobór zabiegów agrotechnicznych. Powinny one zabezpieczać cenne obszary rolnicze przed nadmierną erozją.

Na obniżenie wartości bonitacyjnych gleb narażone są również użytkowane rolniczo tereny zalewowe Tywy i Rurzycy. W czasie występowania wód z brzegów rzeki dochodzi do podmakania tych terenów, a powolny spływ wody doliną rzeki powoduje wypłukiwanie cennych składników gleb.

4.3.2. Degradacja chemiczna gleb

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój pod względem odczynu gleb przeważają gleby o odczynie bardzo kwaśnym. Wyniki badań wskazują też na podwyższoną kwasowość gleb pozostałych. Kwasowość jest ważnym wskaźnikiem degradacji gleb uprawnych. Nadmierna kwasowość najczęściej jest powodowana przez naturalne czynniki klimatyczno – glebowe, w mniejszym stopniu przez zanieczyszczenia kwasotwórcze powstające przez zanieczyszczenia przemysłowe i komunikacyjne lub przez niektóre

nawozy. Biorąc pod uwagę skalę kwasowości gleb pozostałych gmin powiatu gryfińskiego, gmina Trzcianko-Zdrój charakteryzuje się najwyższą klasą kwasowości.

W latach 1998 – 2003 Stacja Chemiczno – Rolnicza Oddział w Szczecinie prowadziła badania gleb na zawartość makroelementów. Wyniki badań przedstawia tabela 21.

Odczyn gleb użytkowanych rolniczo oraz potrzeby wapnowania
(w % powierzchni użytków rolnych) w latach 1998 – 2003

Tabela 21

Gmina/ Miejscowość	Ilość prób	Odczyn (pH) gleby					Potrzeby wapnowania				
		bardzo kwaśny	kwaśny	lekko kwaśny	obojętny	zasadowy	konieczne	potrzebne	wskazane	ograniczone	zbędne
Trzcianko-Zdrój	1168	419	164	138	238	209	419	100	65	60	524
Udział %	100%	35,87	14,04	11,81	20,37	17,89	35,87	8,58	5,56	5,13	44,86

Źródło: Wyniki badań gleb na zawartość makroelementów; Stacja Chemiczno – Rolnicza Oddział w Szczecinie

Degradacja gleb poprzez zanieczyszczenie metalami ciężkimi ma istotny wpływ na ich jakość. Każdy rodzaj gleby zawiera naturalną ilość metali ciężkich. Na podstawie badań prowadzonych przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach stwierdza się brak danych o podwyższonej zawartości metali ciężkich w glebach powiatu gryfińskiego. W odniesieniu do gminy można więc przyjąć, iż zawartość metali ciężkich mieści się w naturalnych i dopuszczalnych ilościach.

4.4. Wody podziemne

4.4.1. Charakterystyka ogólna wód podziemnych

Na terenie całego powiatu gryfińskiego, tak więc i na terenie gminy Trzcianko-Zdrój, zasoby wód podziemnych o znaczeniu użytkowym występują w utworach czwartorzędowych oraz trzeciorzędowych.

Gmina należy do obszarów o średniej wartości zasobów ilościowych (moduł zasobów eksploatacyjnych ok. 100 m³/db/1km²) i wysokiej wartości jakościowej wód podziemnych. Budowa geologiczna determinuje warunki hydrogeologiczne występowania czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Jedynie w strefie Rosnówka oraz w pasie Trzcianko-Zdrój – Ostrzewka – Szarpatki – Szarpatki – Klasztorne – Stołeczna –

Piaszczyno, użytkowy poziom wodonośny występuje w płytko ułożonych piaszczystych osadach trzeciorzędu – miocenu.

Wody podziemne poziomu czwartorzędowego – zalegają przeciętnie w przedziale głębokości 20-40 m p.p.t., z wyjątkiem ujęcia komunalnego w Trzcianku-Zdroju, gdzie poziom wodonośny występuje na rzędnej 8 – 10 m p.p.t. Struktura wodonośna na obszarze gminy należy do średnich zasobów ilościowych, charakteryzujących się wysoką jakością wód, natomiast struktura wodonośna, na której bazuje ujęcie komunalne dla miasta, należy do ujęć wysokowydajnych.

Wody podziemne położone w osadach trzeciorzędu – miocenu, charakteryzuje głębokość występowania 40 – 60 m p.p.t.. Wydajność pojedynczych studni waha się od 14 – 49 m³/h wody dobrej jakości, o ponadnormatywnej zawartości żelaza.

Poziom wodonośny na obszarach: północnym i środkowym gminy, jest dosyć dobrze izolowany od migracji zanieczyszczeń. Natomiast południowa część gminy a także tereny w dolinie Rurzyca i rynnę bańskiej, należą do strefy bezpośredniej alimentacji płytkiego poziomu wód podziemnych, narażonej na bezpośrednie zanieczyszczenia odpowierzchniowe.

4.4.2. Źródła i tendencje przeobrażeń wód podziemnych

Wody podziemne w porównaniu z wodami powierzchniowymi ulegają przeobrażeniom antropogenicznym w stopniu niewielkim. Jednak nie należy bagatelizować procesów zanieczyszczeń wód podziemnych. Podstawową rolę pełnią tu uwarunkowania naturalne samego zbiornika, w głównej mierze stopień jego izolacji, a tym samym podatność i wrażliwość na zanieczyszczenia. Do głównych czynników wpływających na pogorszenie stanu wód podziemnych należy eutrofizacja powierzchniowych warstw litosfery, związana z nadmiernym nawożeniem i intensyfikacją gospodarki rolnej. Spływające związki azotu (amoniowego, azotynowego) przenikają zwłaszcza do płycej położonych zasobów wód podziemnych powodując ich degradację. Ponadto na typowe antropogeniczne zanieczyszczenia nakładają się zanieczyszczenia typowo naturalne np. podwyższone stężenia chlorków.

Obszary bezpośredniej alimentacji płytkiego poziomu wód podziemnych wymagają ochrony przed wszelką lokalizacją ognisk zanieczyszczeń, zrzutów, nawożeń i rolniczego wykorzystania ścieków.

4.4.2.1. Miejsca poboru wód podziemnych jako źródła przeobrażeń

Na terenie miasta i gminy Trzcianko-Zdrój zlokalizowanych jest 14 ujęć wody podziemnej. Poprzez korzystanie z zasobów wód podziemnych doprowadza się do ingerencji w środowisko przyrodnicze i powoduje się pewne zmiany dotyczące zmniejszenia pokładów wody, obniżenia jakości wody itp. Wody pobierane w gminie Trzcianko-Zdrój, pochodzą głównie z okresu kredy i czwartorzędu i stosowane są najczęściej do celów bytowo - gospodarczych mieszkańców. W celu ograniczenia wpływu na zasób i jakość wód podziemnych wprowadza się strefy ochrony wokół ujęć tych wód.

Zasady ochrony wód podziemnych powinny uwzględniać:

- Wyznaczenie stref ochrony bezpośredniej oraz opracowanie i wprowadzenie strefy ochrony zasobowej poprzez likwidację obiektów stanowiących zagrożenia stanu sanitarnego,
- Zabezpieczenie studni głębinowych wyłączonych z eksploatacji w uzgodnieniu z Geologiem Wojewódzkim; studnie te mogą stanowić drogę migracji zanieczyszczeń do użytkowych warstw wodonośnych,
- Ochronę zasobów wód podziemnych w strefie bliskiej alimentacji. Na obszarach tych w pierwszej kolejności należy zlikwidować wszystkie ogniska zanieczyszczeń i uporządkować gospodarkę wodno - ściekową.

Ustanowieniem stref ochronnych wokół poszczególnych ujęć wody podziemnej znajdujących się na terenie gminy, zajmuje się Rada Powiatu Gryfińskiego, która w formie uchwały ustanawia dane strefy.

Konieczność ustanowienia stref ochronnych wynika z analizy warunków hydrogeologicznych rejonów ujęcia. Zadaniem stref ochronnych jest pełne zabezpieczenie terenu ujęcia oraz obszaru oddziaływania na ujęcie przed przypadkowym lub umyślnym zanieczyszczeniem, co może doprowadzić do pogorszenia jakości zasobów wodnych.

Podstawę ustanowienia takich stref jest podział na III strefy ochrony:

- bezpośredniej
- pośredniej wewnętrznej
- pośredniej zewnętrznej

Poszczególne strefy podporządkowane są najczęściej następującym zakazom i nakazom:

W granicach obszaru *strefy ochrony bezpośredniej*

zakazuje się :

- wznoszenia jakichkolwiek obiektów nie związanych z eksploatacją ujęcia,
- rolniczego i ogrodniczego wykorzystania terenu,
- wprowadzania i grzebania zwierząt,
- magazynowania jakichkolwiek materiałów nie związanych z eksploatacją ujęcia i mogących zagrozić jakości wody.

nakazuje się:

- zabezpieczyć teren strefy ochrony bezpośredniej przed dostępem osób niepowołanych,
- odprowadzać wody opadowe w taki sposób aby nie mogły one przedostawać się do urządzeń służących do poboru wody,
- zagospodarować teren zielenią.

W granicach obszaru *strefy ochrony pośredniej wewnętrznej*

zakazuje się :

- wprowadzania nieoczyszczonych ścieków do wód powierzchniowych i podziemnych,
- grzebania zwierząt,
- gromadzenia odpadów bytowo gospodarczych bezpośrednio na gruncie bez utwardzonego i uszczelnionego podłoża,
- gromadzenia ścieków w zbiornikach bezodpływowych, jeśli jest dostępność do kanalizacji odprowadzającej ścieki do oczyszczalni,
- lokalizowania obiektów handlowych,
- wydobywania kopalin,
- zakładania sadów przemysłowych,
- budowy obiektów związanych z obrotem paliwami płynnymi i innymi substancjami chemicznymi.

W granicach obszaru *strefy ochrony pośredniej zewnętrznej*

zakazuje się :

- tworzenia podziemnych ujęć wody, które mogą niekorzystnie wpływać na jakość i wielkość poboru wody,
- lokalizowania zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu paliw,
- lokalizowania stacji paliw,

- wydobywania kopalin pospolitych,
- ścisłego przestrzegania dopuszczalnych dawek środków ochrony roślin.

4.5. Wody powierzchniowe

Sieć wód powierzchniowych na terenie gminy Trzciesko-Zdrój jest stosunkowo dobrze rozwinięta. Udział wód w ogólnej powierzchni gminy wynosi około 3 %, w tym rzeki i jeziora stanowią 2 % powierzchni.

Gmina Trzciesko-Zdrój położona jest w zlewni dolnej Odry. W granicach gminy znajdują się obszary źródłowe 5 rzek: Rurzyca, Tywa, Kurzyca i Słubi, będących prawobrzeżnymi dopływami Odry oraz Kosy, prawobrzeżnego dopływu Myśli. Na obszarze gminy położonych jest 26 jezior o powierzchni powyżej 1 ha, liczących łącznie około 430 ha.

Główną oś hydrograficzną gminy stanowi południkowy układ rzeczno-jeziorny, utworzony przez Rurzycę i Tywę oraz jeziora przepływowe znajdujące się w ich dolinach: Klasztorne, Miejskie, Strzeszowskie, Słoneczne i Trzcieskie.

Jeziora te i obie rzeki, w swych górnych biegach wykorzystują obniżenia rynnowe, które kontynuację swoją znajdują poza gminą w tzw. „paśmie jezior bańskich”. Pozostałe rzeki: Kurzyca, Słubia i Kosa przepływają przez gminę na niewielkich odcinkach.

4.5.1. Sieć rzeczna

Tywa

Źródło tej rzeki znajduje się w rejonie wsi Góralice, w gm. Trzciesko – Zdrój. Całkowita długość rzeki wynosi 47,9 km, rzeka ta przepływa przez szereg jezior, z których największe to jezioro Długie i Bańskie. Powierzchnia zlewni rzeki Tywy wynosi 264,5 km², przepływ miarodajny SNQ obliczony dla przekroju ujściowego rzeki wynosi 0,71 m³/s. Ujściowy odcinek rzeki to kanał zrzutowy wód pochłodniczych z Elektrowni „Dolna Odra” w pobliżu Gryfina. W samej gminie Trzciesko-Zdrój rzeka osiąga długość 10,5 km, jej szerokość zmienia się od 0,6 do 1,2 m, jej głębokość dochodzi do 1,5 m.

Rurzyca

Zlewnia rzeki Rurzyca obejmuje północną i centralną część gminy. Rurzyca jest prawobrzeżnym dopływem Odry. Bierze swój początek ok. 3 km z kierunku S-E, od Gogolic. Powyżej Trzcieska-Zdroju rzeka przepływa przez jeziora: Klasztorne

(powierzchnia 17ha) i Trzygłowskie (powierzchnia 43ha). Całkowita długość rzeki wynosi 43,6 km, a jej zlewnia posiada powierzchnię 417,0 km². Jedynym dopływem jest rzeka Kalica, która wpływa do Rurzyca w rejonie Chojny. Większość wód zasilających Rurzycę pochodzi z podmokłych gruntów oraz niewielkich strumieni. Przepływ miarodajny SNQ dla przekroju ujściowego wynosi - 0,77 m³/s. Długość Rurzyca płynącej przez Gminę wynosi 11,1 km; szerokość wynosi od 0,6 do 2,0 m; a głębokość dochodzi do 2,5 m.

Kanał Strzeszowski

Długość kanału Strzeszowskiego wynosi 2,7 km. Szerokość jego dna zmienia się od 1,0 do 1,5 m, a głębokość wynosi 1,5 m. Przepust wody Q średnie w przekroju wynosi 0,087 m³/s.

4.5.2. Jeziora

Jezioro, to zbiornik wodny wypełniający naturalną nieckę śródlądową, nie mający swobodnej wymiany wód z morzem. Klasyfikację jezior przeprowadza się zwykle w oparciu o sposób powstania misy jeziornej. Inaczej przeprowadzane klasyfikacje mogą brać pod uwagę cechy hydrologiczne, fizyczne, chemiczne i biologiczne jeziora.

Na terenie gminy znajduje się 26 jezior (powyżej 1 ha), powstałe na skutek obecności lodowca na tym obszarze. Dzięki temu krajobraz gminy jest urozmaicony. Czynniki kształtującymi misy jezior były: żłobienie i akumulacja lodowca, erozja wód lodowcowych i wytapianie się brył martwego lodu. W zależności od sposobu powstawania wyróżniamy jeziora rynnowe, morenowe oraz sandrowe. Do największych jezior znajdujących się na terenie gminy należą: Jezioro Trzygłowskie (Miejskie), Jezioro Strzeszowskie oraz Jezioro Dobropole-Golenickie. Wykaz największych jezior oraz ich cech morfometrycznych przedstawia tabela 22.

Jeziora i ich cechy morfometryczne

T a b e l a 22

Lp.	Nazwa jeziora	Zlewnia	Powierzchnia [ha]	Objętość [tys. m ³]	Głębokość maksymalna [m]
1	Strzeszowskie	Tywa - Odra	127,2	9499,0	14,2
2	Dobropolskie	Myśla - Odra	109,3	3338,8	12,1
3	Trzygłowskie (Miejskie)	Rurzyca - Odra	43,6	1350,0	5,6
4	Morskie Oko	Rurzyca - Odra	13,89	214,7	3,8
5	Białęgi	Słubia - Odra	25,76	815,1	7,1
6	Piaseczno Duże	Rurzyca - Odra	18,65	166,6	2,7
7	Głębokie	Rurzyca - Odra	11,05	1014,6	13,3
8	Klasztorne	Rurzyca - Odra	16,3	247,4	3,1
9	Chełm Dolny	Myśla - Odra	15,92	542,5	7,7
10	Trzcińskie Małe	Tywa - Odra	25,84	849,3	7,6

Zródło: Jeziora Zachodniopomorskie; J. Filipiak, M. Raczyński, Szczecin 2000, informacje z Urzędu Miasta i Gminy

W granicach gminy Trzcianko-Zdrój znajdują się również liczne jeziora o powierzchni mniejszej od 1 ha, nie wymienione w tabeli.

4.5.2.1. Kąpieliska

Gmina Trzcianko-Zdrój na swym obszarze posiada kąpieliska niestrzeżone.

Problemem jest tutaj brak zorganizowanej plaży przy kąpieliskach dla turystów jednodniowych w pobliżu miasta Trzcianko- Zdrój. Jako przykład należy podać plaże jeziora Strzeszowskiego, gdzie w okresie letnim przebywa dość duża ilość plażowiczów. Plaże te nie mają odpowiedniego zaplecza sanitarnego co powoduje, iż plaże i tereny przyległe są zanieczyszczone.

Obszar miasta i gminy Trzcianko-Zdrój objęty jest nadzorem terenowo-laboratoryjnym nad jakością wody powierzchniowej przeznaczonej do celów rekreacyjnych. Nadzorem zajmuje się Państwowa Powiatowa Inspekcja Sanitarna w Gryfinie.

4.5.3. Stawy rybne

Stawy rybne znajdują się w miejscowości Trzcianko-Zdrój. Dokładnie są one zlokalizowane po lewej stronie drogi krajowej nr 26 Trzcianko- Zdrój – Myślibórz.

Tabela 23 zamieszczona poniżej zawiera charakterystykę tych obiektów. Pozwolenia wodnoprawne na tego typu działalność wydaje Starostwo Powiatowe lub Urząd Wojewódzki. Według informacji z Urzędu Miejskiego właściciel omawianych stawów jest w trakcie zdobywania dokumentacji na poszerzenie działalności hodowlanej ryb i powiększenie obszarów stawowych.

Wykaz stawów rybnych w Trzcianku-Zdroju

T a b e l a 23

Nazwa cieku	Nr Stawu	Powierzchnia zalewowa [ha]	Maks. Rzędna piętrzenia [m. Npm.]
Rz. Tywa	Nr 1	1,66	53,8
	Nr 2	0,21	53,9
	Nr 3	1,97	53,8
	Razem: 3,74		-

Źródło: Pozwolenie wodnoprawne; 1998 r. Urząd Miasta i Gminy

4.5.4. Stan czystości wód powierzchniowych

4.5.4.1. Stan czystości rzek

Stan czystości rzek występujących na terenie gminy Trzcianko-Zdrój kontroluje Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie. Sieć rzeczną gminy tworzy przede wszystkim rzeka Tywa i Rurzyca.

Metodyka oceny jakości wód polega na określeniu stopnia ich zanieczyszczenia i zaliczeniu do jednej z klas czystości. Polskie przepisy prawne definiują trzy klasy czystości wód powierzchniowych, przypisując każdej z klas różne potencjalne wykorzystanie wody:

- **wody I klasy, nadające się do:**

- a) zaopatrzenia ludności w wodę do picia,
- b) zaopatrzenia zakładów wymagających wody o jakości wody do picia,
- c) bytowania w warunkach naturalnych ryb łososiowatych.

- **wody II klasy, nadające się do:**

- a) bytowania w warunkach naturalnych ryb innych niż łososiowate,
- b) chowu i hodowli zwierząt gospodarskich,
- c) celów rekreacyjnych, uprawiania sportów wodnych oraz urządzania zorganizowanych kąpielisk;

- **wody III klasy, nadające się do:**

- a) zaopatrzenia zakładów innych niż zakłady wymagające wody o jakości wody do picia,
- b) nawadniania terenów rolniczych, wykorzystywanych do upraw ogrodniczych oraz upraw pod szkłem i pod osłonami z innych materiałów.

Wody, których parametry są wyższe od dopuszczalnych dla klasy III określa się jako pozaklasowe, nie odpowiadające normatywom (non).

Dla każdej z wymienionych trzech klas czystości ustalone są normy w postaci dopuszczalnych wartości poszczególnych wskaźników zanieczyszczeń.

Wynikową ocenę jakości wód opracowano w odniesieniu do grup parametrów charakteryzujących określony rodzaj zanieczyszczeń, uwzględniających:

- substancje organiczne,
- zasolenie,
- ilości niesionych zawiesin,
- związki biogenne,

- zanieczyszczenia specyficzne
- stan sanitarny.

Na podstawie wieloletnich badań przeprowadzonych przez WIOŚ Szczecin, uzyskano dane na temat rzeki Rurzyca.

Rurzyca

Badania jakości wód Rurzycy były przeprowadzone w roku 1998 przez WIOŚ Szczecin. W przekrojach monitoringu krajowego w obszarze gminy Trzcianko-Zdrój monitorowano rzekę w jednym punkcie pomiarowym: powyżej miejscowości Trzcianko-Zdrój. Poniżej przedstawiono wyniki bezpośredniej oceny jakości wód w tym punkcie.

Grupa wskaźników zanieczyszczenia rzeki Rurzyca

Tabela 24

Stanowisko Pomiarowe [km]	Substancje organiczne		Substancje mineralne		Substancje biogenne		zawiesina	Stan sanitarny	hydrobiologia
	klasa	Parametry decydujące	klasa	Parametry decydujące	klasa	Parametry decydujące	klasa	klasa	Senton/ chlorofil „a”
Powyżej miejscowości Trzcianko-Zdrój [33,1]	III	BZT _{5r}	I	-	III	Fosfor ogólny	I	II	II / non

Stan czystości wód Rurzycy określono na podstawie 12 comiesięcznych badań analitycznych przeprowadzonych na stanowisku wymienionym powyżej, będącym w obszarze gminy. O wyniku klasyfikacji decydowały stężenia fosforu ogólnego, oraz substancje organiczne.

Zlewnia Rurzycy ma charakter rolniczy. Decydującymi źródłami o jakości rzeki są: gospodarka komunalna Chojny i Trzcianka-Zdroju, zakłady rolne i gorzelnie oraz Zakład Utylizacji w Barnkowie.

Tywa

Stan czystości rzeki Tywa nie jest określony dla odcinka przepływającego w obszarze gminy Trzcianko-Zdrój. Brak punktu pomiarowego na terenie gminy uniemożliwia analizę jakości rzeki przepływającej przez omawiany obszar. Najbliżej położony punkt pomiarowy, znajduje się na odcinku rzeki Tywy w jej 22,1 kilometrze w miejscowości Lubanowo w Gminie Banie. Od przekroju w Lubanowie (gm. Banie), do

ujścia ,wody Tywy zaliczono do III klasy. W rejonie tym stężenia azotu azotynowego sporadycznie przekraczały poziom III klasy i były przyczyną obniżenia wyniku oceny. W przekroju poniżej Lubanowa w miesiącach letnich zaobserwowano również niskie natlenienie wód.

Zlewnia Tywy ma charakter rolniczy, co jest podstawowym źródłem zanieczyszczenia rzeki.

4.5.4.2. Stan czystości jezior

Wody w zbiornikach wodnych są narażone na zanieczyszczenia ze względu na położenie w zagłębieniach terenu. Podlegają one wpływom otaczającego obszaru związanym ze sływem wód powierzchniowych zawierających związki biogenne. Substancje zanieczyszczające mogą być trwale kumulowane w osadach dennych jezior.

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój oceną stanu czystości wód w jeziorach zajmuje się WIOŚ w Szczecinie. Klasyfikacja jezior prowadzona jest na podstawie badań wykonywanych zgodnie z programem opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie i opiera się ona na określeniu zasobności wód w związki mineralne i organiczne oraz stwierdzeniu eutrofizacji. Jakość tych wód oceniana jest według 3 klas czystości :

Klasa I – wody bardzo czyste,

Klasa II – wody nieznacznie zanieczyszczone i zanieczyszczone,

Klasa III – wody silnie zanieczyszczone.

Wody jezior nie spełniające parametrów dla klasy III są określane jako pozaklasowe – PK.

Zadaniem monitoringu jezior jest określenie jakości wód. Jego podstawą jest ocena stopnia użyźnienia, a szczególnie skutków zwielokrotnionej produkcji pierwotnej. Dotyczą one zmiany barwy toni wodnej, zapachu, przezroczystości, obecności zawiesiny organicznej, a także deficytów tlenowych w warstwie przydennej. W konsekwencji mogą wystąpić zaburzenia w gospodarce rybackiej oraz znaczące ograniczenia przydatności jezior do rekreacji. Klasyfikacja jezior jest prowadzona na podstawie badań wykonywanych zgodnie z programem Systemu Oceny Jakości Jezior (SOJJ), opracowanym przez Instytut Ochrony Środowiska w Warszawie. Według programu SOJJ ocena wód jezior opiera się na określeniu zasobności wód w związki mineralne i organiczne (azot ogólny i mineralny, ortofosforany, fosfor ogólny) i stwierdzeniu rezultatów eutrofizacji.

Integralną częścią oceny jezior według obowiązującego programu SOJJ jest określenie stopnia podatności na degradację, która jest obliczana na podstawie wskaźników morfometryczno-zlewniowych. Pod uwagę brane są następujące parametry: głębokość średnia, termiczne uwarstwienie wód jeziora, wymiana wód, długość linii brzegowej, wielkość zlewni całkowitej i zagospodarowanie zlewni bezpośredniej. Podatność na degradację określana jest w sposób następujący: I kategoria – akwen odporny, II kategoria – odporność względna, III kategoria – akwen o niskiej odporności, poza kategorią – brak odporności (PK).

Z jezior gminy Trzcianko-Zdrój przebadano tylko Jezioro Strzeszowskie i Trzygłowskie. Badania te zostały przeprowadzone w 1996 roku, i wykazały, iż badane Jeziora, charakteryzują się III klasą czystości. W roku 2000 przebadano Jezioro Dobropole. Badania wykazały II klasę czystości.

Na podstawie powyższych badań trudno jest przeprowadzić analizę zmian jakości wód, z uwagi na małą częstotliwość wykonywania badań oraz znikomą ilością jezior obejmowanych tymi badaniami. Z szerszych analiz wynika, że jeziora gminy Trzcianko-Zdrój są zanieczyszczone i mieszczą się w II i III klasie czystości. Warto zwrócić uwagę na potrzebę przeprowadzania badań czystości wód jezior ze względu na możliwość przeprowadzenia celniejszych analiz i odpowiedniego zareagowania.

4.5.5. Źródła i tendencje przeobrażeń wód powierzchniowych

W odniesieniu do wód administrowanych, statutowym zadaniem RZGW Szczecin jest utrzymanie na określonych przez Ministra Środowiska wodach, w należyтым stanie technicznym koryt rzek i kanałów oraz istniejących budowli regulacyjnych i hydrotechnicznych, a także realizowanie na tych wodach zadań inwestycyjnych. Działania takie prowadzą niestety do przeobrażeń i znaczących zmian stosunków wodnych.

Przyjęty wcześniej system regulacji stosunków wodnych uznawał za podstawowe narzędzie dla regulacji koryta, zastosowanie obustronne ostróg (tam poprzecznych) oraz wykonywanie przekopów „ucinających” meandry. Zabudowę techniczną brzegów rzek. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie na podstawie wieloletnich obserwacji w trakcie prac remontowych i modernizacyjnych obszarów systemów wodnych gminy stwierdził, iż istniejąca zabudowa regulacyjna nie spełnia swojej funkcji nie tylko ze względu na zły stan techniczny, ale także ze względu na jej wadliwy system. Dzisiejsza wiedza o naturalnych procesach zachodzących w korytach rzek nizinnych – takich jak Tywa czy Rurzyca – pozwala na sformułowanie rodzaju i zakresu niezbędnych prac modyfikujących zarówno geometrię koryta, jak i system jego zabudowy.

Analizując formy korzystania z wód powierzchniowych w gminie, można stwierdzić, iż do najważniejszych elementów zmian antropogenicznych można zaliczyć:

- zmiany sieci hydrograficznej spowodowane melioracyjną przebudową koryt niewielkich cieków,
- osuszenie podmokłych terenów jako efekt melioracji;
- zabudowa techniczna rzek (podpiętrzenia progowe, jazy), zastawki progowe na rowach melioracyjnych (Trzcianko-Zdrój, Klasztorne, Góralice: zastawki w celu nawodnienia terenu);
- zanieczyszczenia płytkich wód podziemnych na terenie niektórych jednostek osadniczych; (bezodpływowe zbiorniki, oczyszczalnie przydomowe, kolektory opadowe, rolnictwo);
- zanieczyszczenie płytkich wód podziemnych na obszarach „dzikich” wysypisk śmieci;
- zanieczyszczenia odciekami ze składowiska odpadów (Drzesz), oraz składowiska w trakcie rekultywacji (Czarwołęka);
- bakteriologiczne zanieczyszczenie cieków (zrzuty ścieków, kąpieliska, tereny rekreacyjne);
- zanieczyszczenia związkami biogennymi w stawach hodowlanych(Trzcianko-Zdrój);
- zanieczyszczenie wody na cele przeciwpożarowe i nawadnianie (zbiorniki wodne, mała retencja), zmiana walorów fizycznych i chemicznych poprzez gospodarcze wykorzystanie wód.

Według posiadanych informacji z Powiatowego Programu Ochrony Środowiska - na terenie gminy Trzcianko-Zdrój nie pobiera się wód powierzchniowych na cele socjalno - bytowe oraz do picia.

4.5.5.1. Melioracje

Powierzchnia gruntów zmeliorowanych w gminie Trzcianko-Zdrój wynosi łącznie 2888 ha. Obszary zmeliorowane obejmują 1927 ha gruntów ornych i 835 ha użytków zielonych. Długość rowów na terenie gminy wynosi 126,6 km.

Należy zwrócić uwagę, że każdy system melioracyjny wymaga kontroli i remontów zniszczonych systemów drenażowych. Niefunkcyjny system melioracyjny powoduje zniszczenia poprzez podtopienia zagrożonych obszarów.

4.5.5.2. Urządzenia wodne

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój znajdują się następujące urządzenia wodne służące nawodnieniom oraz są wykorzystywane na potrzeby stawów rybnych.

Wykaz urządzeń wodnych na terenie gminy Trzcianko-Zdrój

T a b e l a 25

Nazwa ciek	[km]	Miejscowość	Obiekt	Cel użytkowania	Dopuszczalna wysokość piętrzenia [m]
Rów Strzeszowski	0+875	Trzcianko-Zdrój	zastawka	nawodnienia	0,8
Rurzyca	36,7	Klasztorne	zastawka	nawodnienia	1,0
Tywa	35+950	Góralice	zastawka	nawodnienia	1,0
Tywa	48+045	Obwód Czarnołęka	zastawka piętrząca	piętrzenie dla potrzeb stawów rybnych	-
Tywa	34+450	Trzcianko-Zdrój	zastawka	nawodnienia	1,0

Zródło: Pozwolenia wodnoprawne z lat 1999, 2000, 2001, 2002, 2003 wydane przez Starostwo Powiatowe w Gryfinie; Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie

4.5.5.3. Punktowe źródła przeobrażeń

Do zanieczyszczeń punktowych, stwarzających bardzo poważne zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych należą przede wszystkim:

- bezpośrednie zrzuty surowych ścieków bytowo – gospodarczych do cieków wodnych (na nieskanalizowanych obszarach);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków (nieodpowiadających warunkom pozwolenia wodnoprawnego);
- zrzuty niedostatecznie oczyszczonych ścieków deszczowych;

Do najważniejszych zagrożeń punktowych w gminie Trzcianko-Zdrój należy oczyszczalnia ścieków w Trzcianku-Zdroju i Stołecznej.

Przy eksploatacji oczyszczalni ścieków przywiązuje się uwagę do ilości i jakości odprowadzanych ścieków. Przy ilości odprowadzania ścieków chodzi tu o możliwość przyjęcia przez środowisko danej ilości oczyszczonych ścieków oraz jego zdolności renaturalizacyjnych. Odprowadzane przez oczyszczalnię ścieki oczyszczone muszą spełniać normy określone dopuszczalnymi stężeniami zanieczyszczeń. Są one określone w pozwoleniu wodnoprawnym danego obiektu. Dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń określone dla każdej z istniejących oczyszczalni ścieków z terenu gminy Trzcianko-Zdrój przedstawia tabela 26. Najbardziej narażonymi na zrzut zanieczyszczeń jest rzeka Rurzyca, będąca odbiornikiem oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Trzcianku-Zdroju, oraz Kanał Klasztorny, będący odbiornikiem oczyszczonych ścieków z oczyszczalni w Stołecznej.

Wykaz istniejących na terenie gminy Trzcianko-Zdrój oczyszczalni ścieków
wraz z określeniem ich stężeń zanieczyszczeń ścieków

Tabela 26

Miejscowość	Administrator	Dopuszczalna wielkość stężenia zanieczyszczeń ścieków oczyszczonych	
Trzcianko-Zdrój	„WOD-KAN”-Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	BZT ₅	20,0 O ₂ /dm ³
		CHZT	100,0 O ₂ /dm ³
		Zawiesina ogólna	25,0 mg/dm ³
		Azot ogólny	30,0 mg/N _{og} /dm ³
		Fosfor ogólny	5,0 P _{og} /dm ³
		odczyn	6,5 – 9,0 pH
Stołeczna	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka” w Stołecznej	BZT ₅	40,0 O ₂ /dm ³
		CHZT	150,0 O ₂ /dm ³
		Zawiesina ogólna	50,0 mg/dm ³
		odczyn	6,5 – 8,5 pH

Źródło: Urząd Miasta i Gminy, pozwolenia wodnoprawne

Zrzuty ścieków surowych bytowo – gospodarczych mogą wynikać z dużej ilości znajdujących się na terenie gminy zbiorników bezodpływowych. Na podstawie inwentaryzacji sporządzonej w rozdziale III pkt. 3.1.2.4. przeprowadzono analizę. Na terenie gminy 425 mieszkań jest podłączonych do bezodpływowych zbiorników. Daje to nam liczbę 1762 mieszkańców obsługiwanych w sposób podłączenia do sieci lokalnej zbiornika bezodpływowego. Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że blisko 30 % ludności gminy ze względu na brak podłączenia do sieci kanalizacji gromadzi powstające nieczystości płynne w tzw. szambach (zbiornikach bezodpływowych). Jest to dość znaczny odsetek ludności korzystających z tych urządzeń. Dlatego też ważne jest, aby odpowiednie organy z ramienia samorządu terytorialnego kontrolowały ilość i jakość ścieków a same zbiorniki bezodpływowe były odpowiednio ewidencjonowane i kontrolowane pod względem ich stanu technicznego. Gmina administruje tylko 30 – stoma zbiornikami bezodpływowymi. Tak więc kontrola prowadzona jest tylko nad około 7 % istniejących na terenie gminy zbiorników bezodpływowych.

Istotną staje się także dalsza analiza problemu, bowiem sieć kanalizacyjną posiadają 2 miejscowości. Łącznie z sieci kanalizacyjnej korzysta 3228 mieszkańców Trzcianka-Zdroju i Stołecznej. Do sieci lokalnej „szamb” podłączonych jest około 1762 mieszkańców gminy (wg. Powszechnego Spisu Rolnego 2002). Z tego wynika, iż około 911 mieszkańców gminy nie jest objęta żadnym systemem odbioru ścieków.

4.5.5.4. Obszarowe źródła przeobrażeń

Do czynników wpływających na jakość wód powierzchniowych należą uwarunkowania naturalne, takie jak warunki klimatyczne i hydrologiczne, czy zdolność samooczyszczania oraz zanieczyszczenia antropogeniczne.

Znaczną część zanieczyszczeń trafiających do wód powierzchniowych stanowią zanieczyszczenia obszarowe. Źródłem tych zanieczyszczeń są przede wszystkim:

- rolnictwo, co wynika głównie z faktu stosowania nawozów sztucznych i naturalnych, a także środków ochrony roślin (obecnie w ilościach malejących),
- hodowla zwierząt poprzez niewłaściwe składowanie obornika i gnojowicy oraz ich niewłaściwe, zbyt duże lub zbyt częste stosowanie na polach,
- niedostateczna infrastruktura odprowadzająca ścieki bytowo – gospodarcze, zwłaszcza w miejscowościach korzystających z wodociągów oraz na obszarach rekreacji, zarówno zbiorowej jak i indywidualnej, usytuowanych w sąsiedztwie jezior.

Źródłami obszarowego zanieczyszczenia wód na obszarze gminy są głównie spływy powierzchniowe z terenów rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Spływom zanieczyszczeń obszarowych i ich migracji do wód sprzyja intensywne urzeźbienie terenu, dość gęsta sieć systemów drenarskich i rowów melioracyjnych. Dodatkowym problemem jest fakt, iż obszary rolnicze gminy charakteryzują się dość małą powierzchnią zalesień i zadrzewień śródpolnych oraz brakiem czynnych zielonych stref ochronnych.

4.6. Klimat

Warunki klimatyczne gminy w dużym stopniu uzależnione są od położenia geograficznego, jest ono bardzo istotną cechą, z której wynika odrębność danego terytorium. W zależności od położenia kształtują się warunki przyrodnicze oraz klimatyczne obszarów.

Teren na którym położona jest gmina Trzcianko-Zdrój pod względem klimatycznym leży na granicy dwóch obszarów wynikających z podziału na dzielnice klimatyczne. Północna część obszaru różni się od południowej, jest stosunkowo ciepła i sucha. Pokrywa śnieżna trwa 40 – 60 dni, przymrozki trafiają się w ciągu dwóch miesięcy. Średni opad roczny wynosi 450 – 600 mm, a liczba godzin ze słońcem jest stosunkowo duża.

Przebieg średnich temperatur miesięcznych wyznacza dwa ważne dla rolnictwa okresy: gospodarczy i wegetacyjny. Okres gospodarczy rozpoczyna się między 16 a 20 marca, a kończy się między 27 listopada, a 4 grudnia. Trwa więc 252 do 262 dni. Okres

wegetacyjny rozpoczyna się na przełomie marca i kwietnia, a kończy się w pierwszej dekadzie listopada i trwa od 217 do 223 dni. Stopień wystąpienia szkód gradowych i przymrozków w okresie wegetacji jest dość wysoki. Zdarzają się one zarówno wiosną (początek wegetacji) jak i jesienią, w czasie dojrzewania roślin o długim okresie rozwojowym. Przymrozki w wielu miejscach w kwietniu stanowią 70%, a w październiku 20% ogólnej liczby dni z przymrozkami okresu wegetacyjnego.

Klimat w części południowej gminy ma charakter przejściowy pomiędzy chłodnym i dość wilgotnym klimatem morskim, a suchym i ciepłym klimatem charakteryzującym dorzecza środkowej Warty i środkowej Wisły. Dni z przymrozkami jest tutaj ponad 100, a opady wynoszą średniorocznie około 550 mm. Czas trwania pokrywy śnieżnej, tak samo jak na północy gminy, trwa od 40 do 60 dni. Pod względem czasu trwania okresu wegetacji część południowa nie różni się bardzo od północy regionu. Okres wegetacji zaczyna się z początkiem kwietnia i kończy się z początkiem listopada.

Temperatury powietrza w obydwu dzielnicach klimatycznych są zbliżone i wynoszą średnio w ciągu roku ok. 7-8° C. Wartości średnich temperatur miesięcznych przedstawia tabela 27.

Wartości średnich miesięcznych temperatur w 2000 roku Tabela 27

Miesiąc	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Temperatury [°C]	1,3	3,5	4,2	11,0	14,1	15,6	15,3	16,4	13,2	12,3	7,0	3,0

Źródło: Rocznik Statystyczny Województwa Zachodniopomorskiego, 2001 r.

Specyficzne warunki klimatu lokalnego mają rozległe tereny leśne. Lasy charakteryzują się na ogół dobrymi warunkami termiczno-wilgotnościowymi o zmniejszonych wahaniami dobowych, jednak z gorszymi warunkami solarnymi (zacienienie). Są to jednak tereny o wzbogaconym składzie fizyko-chemicznym powietrza w tlen, ozon, olejki eteryczne (fitoncyny) oraz inne substancje śladowe podnoszące komfort bioklimatyczny.

4.7. Powietrze atmosferyczne

O stanie powietrza decyduje wielkość i przestrzenny rozkład emisji zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł, z uwzględnieniem przepływów transgranicznych i przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze.

Do zagrożeń jakie powoduje zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego należą między innymi:

- *zmiany klimatyczne* – wzrost stężeń CO₂, CH₄, N₂O oraz freonów i halonów w górnej warstwie atmosfery, poprzez wzmocnienie efektu cieplarnianego prowadzi do częstszych powodzi, susz, huraganów oraz zmiany w tradycyjnych uprawach rolniczych;
- *eutrofizacja* – nadmiar ilości azotu, pochodzącego z NO₂ i NH₃ docierającego z powietrza do zbiorników wodnych prowadzi do zmian w ekosystemach.

Powyższe zjawiska są następstwem wzrostu ilości substancji zanieczyszczających atmosferę.

4.7.1. Rodzaje emisji zanieczyszczeń do powietrza

Zanieczyszczenia przemysłowe, powstają w wyniku:

- spalania paliw: pył, dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂),
- procesów technologicznych: fluor (F), kwas siarkowy (H₂SO₄), tlenek cynku (ZnO), chlorowódz (HCl), fenol, krezol, kwas octowy (CH₃COOH),
- górnictwo i kopalnictwo.

Emisja niska, przyczynia się do wzrostu stężeń w atmosferze: dwutlenku siarki (SO₂), tlenku węgla (CO), tlenków azotu i niemetanowych lotnych związków organicznych.

Emisja komunikacyjna, powoduje wzrost zanieczyszczeń gazowych oraz pyłowych, będących efektem:

- spalania paliw - zanieczyszczenia gazowe: tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), tlenki azotu i węglowodory,
- ścierania opon, hamulców, nawierzchni drogowych - zanieczyszczenia pyłowe: zawierające ołów, kadm, nikiel i miedź.

Gmina Trzcianko-Zdrój jest gminą o charakterze rolniczym. Na jej terenie głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego są zanieczyszczenia komunikacyjne – liniowe oraz pochodzące ze źródeł niskiej emisji, a w mniejszym stopniu przemysłowe. Sferę przemysłową w gminie tworzą głównie małe i średnie przedsiębiorstwa o profilu produkcyjno – usługowo – handlowym, gdzie dominują głównie zakłady usługowe.

4.7.2. Źródła emisji zanieczyszczeń do powietrza

Gmina Trzcianko-Zdrój w zasadzie nie posiada przemysłu, który powodowałby emisję zanieczyszczeń do powietrza, natomiast w każdej miejscowości występują skupiska źródeł niskiej emisji gazów i pyłów. W głównym źródłem zanieczyszczeń

na terenie gminy jest emisja z sektora ciepłowniczego i emisja niezorganizowana z transportu drogowego i indywidualnych gospodarstw domowych.

Emisja niska

Podstawowym problemem jest emisja zanieczyszczeń ze spalania węgla kamiennego w lokalnych kotłowniach i indywidualnych paleniskach domowych wyposażonych w nieekonomiczne piece z rusztem stałym, spalające opał o niskiej jakości, co jest źródłem pyłów i sadzy będących uciążliwymi dla okolicznych mieszkańców. Wynika to w głównej mierze ze słabego rozwoju sieci ciepłej i brak infrastruktury sieci gazowej. Szkodliwość emitorów wyraźnie wzrasta w okresie jesienno-zimowym, kiedy to obserwuje się wyraźny wzrost stężenia pyłów i gazów emisyjnych, jednak ich negatywne oddziaływanie ma charakter w głównej mierze lokalny.

Na terenie gminy brak jest większych zakładów mogących powodować przekroczenia dopuszczalnych emisji zanieczyszczeń powietrza, nie wydane zostały żadne decyzje na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza dotyczących gminy Trzcianko-Zdrój. Jedynymi przedsiębiorstwami mogącymi zagrazać jakości powietrza w gminie jest zakład produkcyjny palet „PIRO” zlokalizowany w Trzcianku-Zdroju oraz 4 stolarnie, także w miejscowości Trzcianko-Zdrój stanowiące zagrożenie pod względem emisji pyłów.

Emisja komunalna

Liczba mieszkań w gminie według sposobu ich ogrzewania

T a b e l a 28

Ogółem mieszkań	Centralne ogrzewanie		Piec	Inne
	zbiorowe	indywidualne		
Ogółem				
1545	160	604	772	9
Miasto				
730	110	309	306	5
Wieś				
815	50	295	466	4

Źródło: Powszechny Spis Rolny 2002

Jak widać z przedstawionego powyżej zestawienia dominującą formą zaopatrzenia w ciepło mieszkańców gminy jest indywidualny system grzewczy. Chociaż nie jest on źródłem poważniejszej emisji zanieczyszczeń do powietrza, to jednak w okresie zimowym stanowi pewien problem. W celu poprawy parametrów termomodernizacyjnych budynków i ograniczenia emisji należałoby przewidzieć:

- docieplenie stropów nad nieogrzewanymi piwnicami,
- docieplenie stropodachów lub dachów,
- docieplenie ścian zewnętrznych osłonowych,
- wymianę okien pojedynczo szklonych na podwójnie lub potrójnie szklone,
- wymianę drzwi zewnętrznych na ocieplone.

Emisja komunikacyjna

Zanieczyszczenia komunikacyjne należą do czynników najbardziej obciążających powietrze atmosferyczne. Szczególnie uciążliwe są zanieczyszczenia gazowe powstające w trakcie spalania paliw przez pojazdy mechaniczne. Drugą grupę emisji komunikacyjnych stanowią pyły, powstające w wyniku tarcia i zużywania się elementów pojazdów. Przy ocenie jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Trzcianko-Zdrój, należy jak najbardziej uwzględnić ilość zanieczyszczeń pochodzących z ruchu samochodowego, odbywającego się na jego obszarze.

Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych drogowych, jest droga krajowa nr 26, powiatowe i gminne. Długość dróg na terenie gminy wynosi odpowiednio:

- drogi krajowe – 9,8 km;
- drogi powiatowe – 76,8km;
- drogi gminne – 21,3 km.

Średnie natężenie ruchu na drogach gminy Trzcianko-Zdrój przedstawia tabela 29.

Średnie natężenie ruchu na poszczególnych rodzajach dróg gminy Trzcianko-Zdrój

T a b e l a 29

Rodzaj drogi	Opis odcinka	Pojazdy ogółem/dobę	Samochody osobowe/ dobę	Samochody ciężarowe/ dobę
krajowe:				
nr 26	Chojna –Rów	1640	1249	323
powiatowe:				
	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
gminne:				
	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad, Wojewódzki Zarząd Dróg, Powiatowy Zarząd Dróg

Ilość emitowanych zanieczyszczeń zależy od natężenia ruchu, rodzaju pojazdów oraz paliwa stosowanego do ich napędu. Przy obliczaniu szacunkowych ilości zanieczyszczeń powstających w wyniku ruchu komunikacyjnego przyjęto następujące założenia:

- samochody osobowe jako paliwa używają benzyny, średnie spalanie na 100 km – 8 litrów benzyny (5,76 kg),

- samochody ciężarowe jako paliwa używają oleju napędowego, średnie spalanie na 100 km – 36 l oleju napędowego (29,52 kg).

Emisja poszczególnych rodzajów zanieczyszczeń powstających w wyniku spalania 1 kg oleju napędowego i benzyny przedstawia tabela 30.

Rodzaje i ilości zanieczyszczeń emitowanych przy spalaniu 1 kg benzyny i oleju napędowego

Tabela 30

Rodzaje zanieczyszczenia	Benzyna [g/kg paliwa]	Olej napędowy [g/kg paliwa]
Pyły	-	4,3
SO ₂	2,0	6,0
NO ₂	33,0	76,0
CO	240,0	23,0
węglowodory alifatyczne	30,0	13,0
węglowodory aromatyczne	13,0	6,0

Na podstawie wartości zamieszczonych w tabeli 30 oraz średniego natężenia ruchu obliczono emisję spalin samochodowych na poszczególnych rodzajach dróg. Otrzymane wartości przedstawia zamieszczona poniżej tabela 31. Jest to emisja szacunkowa.

Ilość emisji spalin samochodowych na poszczególnych rodzajach dróg gminy Trzcianko-Zdrój

Tabela 31

Rodzaje zanieczyszczenia	Ilość emisji z pojazdów osobowych [Mg/rok]	Ilość emisji z pojazdów ciężarowych [Mg/rok]
<i>Droga krajowa nr 26</i>		
Pyły	-	5,5
SO ₂	0,7	8,0
NO ₂	11,6	101,8
CO	84,5	30,8
węglowodory alifatyczne	10,6	17,4
węglowodory aromatyczne	4,6	8,0

Emisja zanieczyszczeń pochodzących z ruchu kolejowego na terenie gminy nie stanowi problemu, ze względu na zamknięcie linii kolejowej Godków – Pырzyce – Stargard Szczeciński w 1990 roku.

O stopniu zanieczyszczenia powietrza świadczy również skład chemiczny opadów atmosferycznych. Emitowane do powietrza zanieczyszczenia podlegają przemianom chemicznym i są wymywane z atmosfery lub docierają do powierzchni ziemi jako opad suchy. Rozpuszczalne formy zanieczyszczeń powodują zakwaszenie opadu (kwaśne deszcze pH < 5,0) i niekorzystnie wpływają na poszczególne elementy środowiska.

Badania chemizmu opadu atmosferycznego nie były prowadzone na terenie gminy Trzcianko-Zdrój.

4.7.2.1 Emisja zanieczyszczeń w kontekście międzyobszarowym i transgranicznym

Problemem jest niekorzystny dla gminy rozkład wiatrów, stwarzający zagrożenie przenoszenia zanieczyszczeń transgranicznych z niemieckich zakładów przemysłu rafineryjnego w Schwedt, położonych przy zachodniej granicy Polski. Przy rafinerii planowana jest również budowa papierni, a także rozbudowa jej elektrociepłowni, co spowoduje wzrost emisji tlenku azotu o 160% w stosunku do stanu obecnego. Niezbyt korzystne jest również położenie gminy w rejonie oddziaływania Elektrowni „Dolna Odra”, będącej głównym emitorem zanieczyszczeń powietrza w regionie, emitującej pyły i gazy powstałe w wyniku spalania węgla kamiennego.

4.7.2.2. Ocena jakości powietrza na terenie gminy

Rok 2002 objęto roczną oceną jakości powietrza. Jest to pierwsza ocena roczna wykonana w oparciu o nowe przepisy, wprowadzone w życie w 2001 r. (ustawa – Prawo Ochrony Środowiska) i w 2002 r. (odpowiednie rozporządzenia Ministra Środowiska do ustawy P.O.Ś).

Celem corocznej oceny jakości powietrza jest uzyskanie informacji o stężeniach zanieczyszczeń na obszarze stref, w tym aglomeracji, w zakresie umożliwiającym:

1. Dokonanie klasyfikacji stref w oparciu o przyjęte kryteria – dopuszczalny poziom substancji w powietrzu oraz poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji, określone w Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów. Klasyfikacja jest podstawą do podjęcia decyzji o potrzebie działań na rzecz poprawy jakości powietrza w strefie (opracowanie programów ochrony powietrza).
2. Uzyskanie informacji o przestrzennych rozkładach stężeń zanieczyszczeń na obszarze strefy, w zakresie umożliwiającym wskazanie obszarów przekroczeń wartości kryterialnych oraz określenie poziomów stężeń występujących na tych obszarach. Informacje te są konieczne do określenia obszarów wymagających podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub – w przypadku uznania posiadanych informacji za niewystarczające – podjęcia dodatkowych badań we wskazanych rejonach.
3. Wskazanie prawdopodobnych przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń zanieczyszczeń w określonych rejonach. Określenie przyczyn występowania ponadnormatywnych stężeń, w rozumieniu wskazania źródeł emisji odpowiedzialnych za zanieczyszczenie powietrza w danym rejonie, często wymaga przeprowadzenia

złożonych analiz, z wykorzystaniem obliczeń za pomocą modeli matematycznych. Analizy takie stanowią element programu ochrony powietrza.

4. Wskazanie potrzeb w zakresie wzmocnienia istniejącego systemu monitoringu i oceny. W trakcie oceny rocznej prowadzone są analizy jakości powietrza, których wyniki mogą wskazać na potrzebę reorganizacji systemu monitoringu w województwie.

Ocena roczna i wynikające z niej działania odnoszone są również do obszarów nazywanych strefami.

Zaliczenie strefy do określonej klasy zależy od stężeń zanieczyszczeń występujących na jej obszarze i wiąże się z wymaganiami dotyczącymi działań na rzecz poprawy jakości powietrza lub na rzecz utrzymania tej jakości. Wojewoda będzie co roku dokonywał oceny poziomu substancji w powietrzu i klasyfikacji strefy. Dla strefy, w której poziom choćby jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji lub przekracza poziom dopuszczalny w przypadku gdy margines tolerancji nie został określony, wymagane jest opracowanie programu ochrony powietrza.

Pierwszą ocenę roczną wykonano w oparciu o wyniki pomiarów prowadzonych na stacjach automatycznych WIOŚ, stacjach manualnych Inspekcji Sanitarnej oraz metodę pasywną (dla SO₂ i NO₂), obiektywne metody szacowania wykorzystujące informacje o emisji zanieczyszczeń. Wyniki pomiarów przeprowadzonych automatycznie, manualnie oraz metodą pasywną przedstawiają tabele 32, 33, 34 umieszczone poniżej.

Wyniki pomiarów wskaźnikowych SO₂ i NO₂ – metoda pasywna zanieczyszczeń powietrza wykonywanych na obszarze gminy Trzcianko-Zdrój w 2002 roku

Tabela 32

Lokalizacja stanowiska pomiarowego	Stężenie średnioroczne µg/m ³	
	SO ₂	NO ₂
Trzcianko-Zdrój	8,0	10,5
Wartość dopuszczalna (dla celu ochrona zdrowia ludzi)	brak	40,0

Źródło: Inspekcja Ochrony Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie

Wynikiem oceny rocznej jest zaliczenie powiatu gryfińskiego a tym samym i gminy Trzcianko-Zdrój do klasy A dla kryterium określonego w celu ochrona zdrowia i również do klasy A według kryteriów dla ochrony roślin. Klasa A przypisywana jest strefie, na obszarze której, poziomy stężenie substancji nie przekraczają wartości dopuszczalnej. W tabeli 33 i 34 zestawiono klasy wynikowe dla poszczególnych zanieczyszczeń oraz klasę ogólną strefy z uwzględnieniem kryteriów pod kątem ochrony zdrowia oraz ochrony roślin.

Klasyfikacja stref jakości powietrza w powiecie gryfińskim

Tabela 33

Nazwa strefy/powiatu	Kod strefy/ Powiatu	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy							Klasa ogólna strefy
		SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	O ₃	
Gryfiński	4.32.43.06	A	A	A	A	A	A	A	A

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2000, Szczecin 2001

Klasyfikacja stref jakości powietrza w powiecie gryfińskim

Tabela 34

Nazwa strefy/powiatu	Kod strefy/ Powiatu	Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			Klasa ogólna strefy
		SO ₂	NO _x	O ₃	
Gryfiński	4.32.43.06	A	A	A	A

Źródło: Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2000, Szczecin 2001

Zasada zrównoważonego rozwoju wymaga aby procesy przetwarzania i wykorzystania energii odbywały się przy jak największej sprawności – minimalizacji kosztów energetycznych oraz minimalizacji uciążliwości dla środowiska. Przy zmniejszającej się emisji zanieczyszczeń energetycznych wzrasta znaczenie zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego, zakładów usługowych, indywidualnych gospodarstw oraz komunikacji samochodowej. Poprawę jakości powietrza atmosferycznego można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji na środowisko naturalne, stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji powiatu (budowy sieci gazowej wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjnych, doprowadzenie sieci do miejscowości o zwartej zabudowie) i odnawialnych źródeł energii, likwidacji lub modernizacji kotłowni tradycyjnych (zmiana nośnika energii z węgla na gaz lub olej), poprawa nawierzchni dróg, budowa obwodnic miast.

4.7.3. Metody ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza – wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych

Utrzymanie dobrej jakości powietrza a nawet poprawę jego jakości można uzyskać przez ograniczenie szkodliwych dla środowiska technologii, zmniejszenie oddziaływania obszarów niskiej emisji na środowisko naturalne, stworzenie warunków rozwoju dla gazyfikacji gminy (budowy sieci gazowej wysokiego ciśnienia i stacji redukcyjnych, doprowadzenie sieci do miejscowości o zwartej zabudowie), likwidację lub modernizację kotłowni tradycyjnych (zmiana nośnika energii z węgla np. na gaz), poprawę nawierzchni

dróg, budowę obwodnic, a przede wszystkim poprzez zwiększenie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.

Zgodnie z Art. 3 Ustawy Prawo Energetyczne odnawialne źródło energii to źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu szczątków roślinnych i zwierzęcych. Rozwój bardziej przyjaznych środowisku alternatywnych źródeł energii, a takimi są źródła odnawialne, może być jednym z najbardziej skutecznych sposobów zapobiegania degradacji środowiska. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii pozwala uniknąć lub zmniejszyć emisję zanieczyszczeń atmosfery, zużycie wody, zanieczyszczenia cieplne, odpady, hałas oraz ujemne skutki wynikające z przemysłowego zagospodarowania terenu.

Strukturę istniejących odnawialnych źródeł energii przedstawia tabela 35.

Moc i produkcja energii w instalacjach OZE w Polsce w 2002 roku

T a b e l a 35

Typ OZE	Moc stalowana [MW]	Energia Wprowadzona do sieci [MW]
biogazowe	21,33	59745
biomasowe	0,45	10053
elektrownie wodne	705,29	1626431
MEW	167,06	623293
wiatrowe	27,99	58994
inne	0,58	64
RAZEM	922,70	2378580

Zródło: Materiały informacyjne

Jednym z założeń ustawy – Prawo Energetyczne jest wspieranie rozwiązań proekologicznych, w tym rozwój energetyki odnawialnej. Zadanie to realizowane jest przez nałożenie obowiązku zakupu energii produkowanej przez odnawialne źródła energii (OZE). Szczegółowy charakter tego obowiązku regulowany jest przez rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 30 maja 2003 r. w sprawie *szczegółowego zakresu obowiązku zakupu energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz energii elektrycznej wytwarzanej w skojarzeniu z wytworzeniem ciepła* (Dz. U. z 2003 r. Nr 104, poz. 971).

W bliskiej przyszłości, w związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, konieczne będzie dopasowanie przepisów do Dyrektywy 2001/77/EC w sprawie promocji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych na wewnętrznym rynku energii elektrycznej. W efekcie niezbędne będzie wprowadzenie systemu świadectw pochodzenia. W Polsce energetyka odnawialna uzyska nowe bodźce rozwoju. W latach 2003 – 2006 zaistnieje możliwość wykorzystania nawet 200 mln EURO rocznie na rozwój.

Mówiąc o źródłach odnawialnych należy mieć na uwadze przede wszystkim energię wodną, wiatrową, geotermalną, promieniowania słonecznego oraz produkcję biomasy. Polska dysponuje stosunkowo dużym potencjałem zasobów odnawialnych, jest on jednak zróżnicowany w poszczególnych rejonach naszego kraju. Rozpatrując rozwój energii odnawialnej na obszarze gminy Trzcińsko-Zdrój, właściwe będzie kierowanie się ogólnymi uwarunkowaniami określonymi dla całego regionu zachodniopomorskiego.

4.7.3.1. Energia wodna

Wykorzystanie wodnych zasobów energetycznych jest zależne od szeregu uwarunkowań - jednym z podstawowych są między innymi energetyczność naturalna rzeki (wielkość i równomierność przepływów), wpływ małej elektrowni wodnej tzw. MEW na środowisko oraz opłacalność przedsięwzięcia. Właśnie ze względu na oddziaływanie MEW na środowisko należy każdą taką inwestycję rozpatrywać indywidualnie i bardzo szczegółowo. Małe elektrownie wodne (MEW) mogą wpływać na środowisko zarówno w sposób pozytywny jak i negatywny. Są przede wszystkim istotnym elementem regulacji stosunków wodnych – zbiorniki im towarzyszące zwiększają retencję wody, mogą służyć do celów przeciwpowodziowych, przeciwpożarowych czy rekreacyjnych. Dodatkowo woda przechodząca przez turbinę podlega natlenieniu, co poprawia jej zdolność do samooczyszczenia. Istnieje jednak wiele elementów, które przemawiają przeciw takiemu wykorzystywaniu energii wody. Podstawowymi przeciwwskazaniami jest budowa MEW, która wymaga przegrodzenia rzeki nową budowlą piętrzącą (zaporą lub jazem). Przegrodzenie rzeki wiąże się z ingerencją w naturalny ekosystem, przynosi nieodwracalne zmiany a w pierwszej kolejności stanowi zakłócenie swobodnego przepływu ryb. Obecność przepławek (których budowa jest obecnie wymagana prawem) nie stanowi wystarczającego zabezpieczenia – ryby często nie są w stanie ich pokonać, a w przypadku niewłaściwych zabezpieczeń, są w tych miejscach masowo odławiane przez kłusowników. Ponadto zbiornik przed tamą staje się często osadnikiem ścieków prowadzonych przez rzekę. Zbiorniki takie są jednocześnie podatne na eutrofizację, spowodowaną stałym dopływem i gromadzeniem się związków azotu i fosforu. Może się też zdarzyć, że podniesienie poziomu wód gruntowych po wybudowaniu zbiornika przyniesie znaczne szkody budowlane i przyrodnicze w jego okolicy. Z kolei poniżej zapory zmienia się ilość przepływającej wody i szybkość prądu rzeki, co ma negatywny wpływ na ekosystem rzeki, stanowiąc zakłócenie jej naturalnego biegu. Rozpatrując więc wykorzystanie energii wody należy przede wszystkim upewnić się, że nie nastąpi utrata wartości przyrodniczych przekraczająca zdecydowanie korzyści płynące z budowy MEW.

Energia wód płynących na obszarze gminy Trzcińsko-Zdrój może być wykorzystywana do wytwarzania energii elektrycznej w małych elektrowniach wodnych. Energia elektryczna produkowana w małych elektrowniach wodnych może być wykorzystywana do napędu wielu urządzeń lokalnych takich jak: przepompownie, oczyszczalnie ścieków i innych urządzeń.

4.7.3.2. Energia geotermalna

Obecna energia geotermalna jest jedną z najbardziej rozwiniętych i wykorzystywanych postaci energii odnawialnych, sytuując się na trzecim miejscu, tuż za energią wodną i biomasą. Energia geotermalna pochodzi z ciepła dopływającego z głębi Ziemi oraz ciepła wyzwalającego się podczas naturalnego rozpadu pierwiastków promieniotwórczych.

Odpowiednio eksploatowana energia geotermalna jest odnawialna i nieagresywna wobec środowiska naturalnego i może w wielu miejscach być wykorzystywana do częściowego zastąpienia paliw kopalnych.

Gmina Trzcińsko-Zdrój posiada bardzo dobre warunki naturalne dla rozwoju energii geotermalnej. Teren gminy położony jest w tzw. „Synklinorium Szczecińskim” o przebiegu osi NW – SE, charakteryzującym się występowaniem gorących wód geotermalnych. Na głębokościach 2400 – 3000 m wody mają temperaturę około 120⁰ C, a na głębokości 3500 – 5000 m do 180⁰ C.

4.8. Klimat akustyczny

Podstawowym wskaźnikiem klimatu akustycznego jest sumaryczny poziom hałasu danego obszaru. W decydującym stopniu zależy on od jego urbanizacji oraz rodzaju emitowanego hałasu, tj.:

- hałasu komunikacyjnego od dróg i szyn, który rozprzestrzenia się na odległe obszary ze względu na rozległość źródeł;
- hałasu przemysłowego obejmującego swym zasięgiem najbliższe otoczenie;
- hałasu komunalnego towarzyszącego obiektom sportu, rekreacji i rozrywki.

Nadmierny hałas jest uciążliwością postrzeganą częściej niż degradacja innych elementów środowiska. Jego oddziaływanie nie powoduje nieodwracalnych zmian w środowisku, lecz jego ograniczanie napotyka wiele trudności i pociąga za sobą znaczące koszty (szczególnie hałasów komunikacyjnych).

Wskaźnikiem oceny hałasu jest równoważny poziom dźwięku A wyrażony w decybelach (dB). Poziom ten stanowi uśrednioną wartość w odniesieniu do pory doby (dzień od 6.00 do 22.00 lub noc od 22.00 do 6.00). Wartości dopuszczalne poziomu równoważnego hałasu określa rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436). Rozporządzenie to określa rodzaje terenów, dla których ustala się dopuszczalne poziomy dźwięku w środowisku, w zależności od przeznaczenia terenu. Różnicuje również wartości dopuszczalne poziomu dźwięku w odniesieniu do hałasów przemysłowych, komunikacyjnych (drogowe, kolejowe i tramwajowe), lotniczych oraz od linii elektroenergetycznych.

Od stycznia 2002 r. obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie wartości progowych poziomów hałasu. Wskaźnikiem oceny hałasu jest tzw. poziom progowy. Przekroczenie tego wskaźnika powoduje zaliczenie obszaru, na którym to przekroczenie występuje do kategorii terenu zagrożonego hałasem.

4.8.1. Hałas przemysłowy

Następujący rozwój gospodarczy powoduje powstawanie nowych zakładów przemysłowych oraz rozbudowę lub modernizację już funkcjonujących. Działające zakłady, szczególnie usytuowane w bezpośrednim sąsiedztwie terenów wymagających ochrony przed hałasem są często źródłem uciążliwości akustycznej dla otoczenia.

Oddziaływanie akustyczne zakładów przemysłowych ma charakter punktowy. O wpływie zakładu na klimat akustyczny środowiska decyduje jego lokalizacja. W przypadku zakładów zlokalizowanych w otoczeniu terenów, dla których rozporządzenie nie przewiduje dopuszczalnych poziomów dźwięku (tereny przemysłowe, aktywizacja gospodarcza, tereny rolne, lasy itp.) problem hałasu nie występuje. Pojawia się on wówczas, gdy zakład sąsiaduje z obszarami zapisanymi w planach zagospodarowania przestrzennego gminy, jako tereny wymagające ochrony przed hałasem (zabudowa mieszkaniowa, tereny oświaty, służby zdrowia, tereny rekreacyjne). Wówczas występują sytuacje, w których zakłady przekraczają obowiązujące wartości dopuszczalne poziomu równoważnego hałasu.

Ochrona przed hałasem polega na zapobieganiu przekraczania dopuszczalnych wartości poziomu równoważnego hałasu.

Organem właściwym do wydania pozwolenia na emisję hałasu jest starosta. Jedynie w przypadku zakładów, dla których obowiązek wykonania raportu jest wymagany pozwolenie wydaje wojewoda. Podstawą wszczęcia postępowania w sprawie wydania pozwolenia na emisję hałasu jest stwierdzenie, że dany zakład poza swoim terenem przekracza dopuszczalne poziomy hałasu.

W gminie Trzcianko-Zdrój działają podmioty gospodarcze o różnych profilach. Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych do roku 2000 oraz struktura prowadzonej działalności przedstawia się następująco:

Trzcianko-Zdrój – ogółem 319 podmiotów gospodarczych o strukturze:

- placówki handlowe i gastronomiczne – 132
- sadownictwo – 1
- usługi transportowe – 20
- zakłady produkcyjno – usługowe – 20
- inne - 139

Z przedstawionej struktury wynika, że w gminie Trzcianko-Zdrój ilość podmiotów mogących potencjalnie stanowić zagrożenie dla klimatu akustycznego (głównie dotyczy to branży przemysłowej i spożywczej) jest znikoma. Pozostałe podmioty nie stwarzają obecnie zagrożenia dla jakości klimatu akustycznego i środowiska przyrodniczego. Nie mniej jednak wśród podmiotów mogących stanowić pewną uciążliwość pod względem emisji hałasu największym jest: Zakład Produkcyjno – Handlowy „PIRO”, który emituje hałas o poziomie natężenia hałasu 50 dB w godz: 6-22.

Program ochrony środowiska w zakresie hałasu przemysłowego powinien przewidywać następujące działania:

1. Inwentaryzację istniejących podmiotów gospodarczych stanowiących źródła emisji hałasu do środowiska, szczególnie usytuowanych w bezpośrednim sąsiedztwie terenów wymagających ochrony przed hałasem,
2. Ustalenie wielkości emisji hałasu do środowiska na podstawie pomiarów akustycznych,
3. W odniesieniu do inwestycji, dla których istnieje obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, usytuowanych w pobliżu terenów wymagających ochrony przed hałasem, zobowiązanie – zgodnie z art. 56 ustawy POŚ – do wykonania analizy porealizacyjnej w oparciu o pomiary poziomu hałasu faktycznie emitowanego do środowiska.

4.8.2. Hałas komunikacyjny

Głównymi czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg, organizacja ruchu drogowego.

Główne źródło emisji hałasu komunikacyjnego w gminie stanowi droga krajowa nr 26 relacji Rów - Chojna. Ze względu na brak danych dotyczących poziomu natężenia hałasu na pozostałych drogach niemożliwym jest dokładne określenie poziomu uciążliwości ich oddziaływania i degradacji klimatu akustycznego; jednak biorąc pod uwagę tranzytowy charakter części tych dróg i znaczne obciążenie ich ruchem kołowym ciężkim, można domniemywać, iż jest to oddziaływanie znaczne.

Hałas komunikacyjny występuje również w pewnym natężeniu wzdłuż dróg wojewódzkich i powiatowych. Stanowi jednak nieco mniejsze zagrożenie. Wynika to bowiem z faktu zdecydowanie mniejszego natężenia ruchu pojazdów, tym samym zasięg oddziaływania akustycznego tych ciągów komunikacyjnych jest stosunkowo mniejszy.

Program ochrony środowiska w zakresie hałasu komunikacyjnego powinien przewidywać następujące działania:

1. rozważenie możliwości budowy ekranów akustycznych na obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu,
2. rozpatrzenie możliwości budowy obwodnic miejscowości, w których przekroczenia poziomu hałasu występują na dużym obszarze,
3. ograniczanie terenów wymagających ochrony przed hałasem w zasięgu oddziaływania dróg oraz linii kolejowej,
4. wykorzystanie wniosków wynikających z map akustycznych, które zostaną opracowane dla kategorii dróg krajowych oraz linii kolejowej.

4.8.3. Hałas komunalny

Spośród źródeł hałasu komunalnego najistotniejsze znaczenie ma hałas towarzyszący obiektom sportu, rekreacji i rozrywki. Dyskoteki, nocne kluby, obiekty koncertowe na wolnym powietrzu, nawet ogródki wiedeńskie przy restauracjach i kawiarniach są źródłem hałasu. Z ich działalnością związany jest dyskomfort akustyczny.

Negatywnie odbierany jest również tzw. hałas osiedlowy. Na terenie gminy z tego typu hałasem mamy do czynienia na terenach zwartej zabudowy w większych miejscowościach gminy.

4.9. Pole elektromagnetyczne

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój zlokalizowana jest jedna stacja telefonii komórkowej będąca emitorem pola elektromagnetycznego. Znajduje się ona w miejscowości Trzcińsko-Zdrój obręb Czarnołęka dz. 1141.

Również wszystkie linie elektryczne przechodzące w granicach gminy są źródłami promieniowania elektromagnetycznego.

Poprowadzenie doziemnych systemów kablowych przy planowaniu dalszego rozwoju gminy czy modernizacji jej sieci energetycznej jest wskazane w związku z ograniczeniem promieniowania niejonizującego.

4.10. Charakterystyka elementów przyrody ożywionej

4.10.1. Szata roślinna

Naturalne zbiorowiska roślinne są odbiciem całokształtu warunków geograficznych, a więc klimatu, stosunków wodnych i troficzności podłoża. W aktualnych warunkach klimatycznych gmina Trzcińsko-Zdrój położona jest w dziale geobotanicznym bałtyckim. Pozostaje on pod wyraźnym wpływem klimatu oceanicznego. Występuje tu znaczna ilość gatunków (atlantyckich), typowych dla Europy zachodniej. Do typowych składników flory tego regionu zaliczamy buka (*Fagus sylvatica*), jawora (*Acer pseudoplatanus*) oraz sosnę (*Pinus sylvestris*). Gmina Trzcińsko-Zdrój również charakteryzuje się znacznym bogactwem i zróżnicowaniem gatunkowym zbiorowisk roślinnych. Największy udział powierzchni leśnych charakteryzuje południową część gminy. Dominującą rolę w drzewostanach pełni sosna.

Teren ten leży w obszarze klimatu atlantyckiego, stąd florę tej krainy cechuje element atlantycki. Kontrastują z tym siedliska na stromych stokach doliny o cechach klimatu kontynentalnego i z roślinnością stepową.

Uzupełnieniem ww. zespołów roślinności naturalnej jest urządzona roślinność parków, cmentarzy, ogrodów działkowych oraz liczne zadrzewienia przywodne, śródpolne i przydrożne. W otwartym krajobrazie rolniczej części gminy pełni ona nie tylko funkcję krajobrazowo-estetyczną, ale także ekologiczną, korzystnie wpływając na mikroklimat oraz walory użytkowe środowiska rolniczego.

Do **roślinności ekosystemów wodnych** należą głównie: zespół lilii wodnych (grązel żółty oraz grzybienie białe, które występują jako roślinność wodna o kwiatach i liściach pływających na wodzie, w licznych, przeżyźnionych stawach wiejskich występuje zespół

rzęs, natomiast w wodach płynących o szybkim nurcie, jak na przykład w rzece Tywie, występują ubogie w gatunki płaty zespołu włosienniczka rzecznego.

Torfowiska Trzcińsko-Zdrój stanowią ważny element krajobrazu przede wszystkim jako masyw torfowy o stosunkowo dużych powierzchniach dochodzących do 100 ha. Małe torfowiska są rozsiane na całym terenie gminy, wypełniając kociołki wytopiskowe w postaci roślinności zielnej – szuwarów i turzycowisk. Na szczególną uwagę zwracają zbiorowiska występujące niedaleko Górczyna w postaci szuwarów źródłiskowych wyróżniających się bogatym składem źródłiskowym. Bogatymi przyrodniczo zbiorowiskami na terenie gminy są również torfowiska przejściowe i wysokie reprezentowane przez roślinność mszarną – mchy torfowce.

Kociołki śródpolne i śródleśne

Największy zespół kociołków wytopiskowych na terenie gminy znajduje się na terenie między Stołeczna a Przeninem. Najcenniejsza roślinność – zarośla krzewiaste z tarniną i głogiem, nadaje tym kociołkom szczególny charakter.

Murawy ciepłolubne

Te rzadkie i cenne zbiorowiska występują na terenie gminy w pobliżu Trzcińska-Zdroju, przy starej żwirowni. Zanotowano tam stanowisko bardzo rzadkiego gatunku muraw kserotermicznych – Inu austriackiego. Ponadto zbiorowisko występuje w okolicach Stołecznej – Dobropola.

Korytarze ekologiczne

Jako niezwykle ważną strukturę środowiska należy uznać korytarze ekologiczne, które nie są prawną formą ochrony, ale stanowią niezwykle ważny element ochrony przyrody. Większość korytarzy ekologicznych pokrywa się z istniejącymi lub projektowanymi formami ochrony.

Najważniejsze korytarze ekologiczne przebiegają wzdłuż dolin rzek. Bogactwo cieków wodnych oraz licznych jezior (niejednokrotnie będących jeziorami przepływowymi, ułożonymi pasem przejścia tworzącego je lodowca) na terenie Powiatu Szczecineckiego warunkuje dobrze rozwiniętą sieć korytarzy ekologicznych.

Istotą korytarzy ekologicznych jest sprzyjanie przemieszczaniu się wzdłuż nich powietrza, wody, ryb, awifauny, ssaków, płazów, gadów oraz innych składników środowiska, dla których dolina rzeczna w naturalnej postaci stanowi najcenniejszy zestaw biotopów i biocenoz.

W zakresie ochrony środowiska korytarzy ekologicznych dążyć należy do takich działań, ażeby w obrębie dolin rzecznych nie zostały naruszone naturalne lub zbliżone do naturalnych ekosystemy. Chodzi o takie negatywne procesy jak budowa przegród w rzece, likwidacja naturalnych koryt i nadrzecznych zadrzewień i zakrzewień, budowa stawów rybnych, zabudowa dolin obiektami kubaturowymi.

Na terenie gminy ważnym korytarzem ekologicznym jest dolina rzeki Tywy, która wraz z doliną rzeki Rurzycy tworzy korytarz łączący obszary faunistyczne gmin Trzcińsko Zdrój i Banie z ekosystemem rzeczonym Odry.

4.10.2. Lasy

Lasy na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój zajmują powierzchnię 5.046 ha czyli niecałe 30% powierzchni gminy. Są to najczęściej drzewostany sosnowe, na siedliskach borowych z domieszką gatunków liściastych. W ogólnej powierzchni lasów przeważającą część stanowią lasy iglaste z dominującą rolą sosny pospolitej. Jedynie lasy w środkowej części gminy są bardziej urozmaicone gatunkowo z domieszką drzew liściastych – buków, dębów, topól, grabów, lip i wiązów. Średni wiek lasów znajdujących się na terenie gminy wynosi 40 lat.

Większość lasów jest administrowana przez Nadleśnictwa: Myślibórz, Chojna Różańsko i Mieszkowice. W niewielkiej części lasów gospodarkę leśną prowadzą właściciele prywatni. Lasy położone na terenie gminy należą do Bałtyckiej Krainy Przyrodniczej, dzielnicy Pojezierza Wałecko - Myśliborskiego. Wśród ogółu drzewostanów nie wyodrębniono lasów ochronnych. Stan sanitarny i zdrowotny lasów określono jako dobry. Nie stwierdzono szkód przemysłowych.

Ekosystemy leśne na terenie gminy są reprezentowane przez 9 typów zbiorowisk:

- 3 typy zbiorowisk borowych
- 4 typy zbiorowisk lasowych
- 2 typy zbiorowisk olsowych

Potencjalnym zagrożeniem dla drzewostanów, może być prowadzona na terenie gminy odkrywkowa eksploatacja kopalni. Wywiera to w szczególności niekorzystny wpływ na stosunki wodno - gruntowe w okolicy, powodując zmiany w składzie gatunkowym zbiorowisk w kierunku antropogenicznym.

4.10.3. Zieleń urządzonej

Mówiąc o zieleni urządzonej mówimy o zagospodarowanym terenie pod względem polepszenia środowiska przyrodniczego danego obszaru. Zagospodarowanie takie ma na celu:

- zapobieganie erozji,
- kształtowanie stosunków wodnych,
- poprawę mikroklimatu,
- poprawę estetyki krajobrazu.

Do terenów zagospodarowanych w taki sposób zaliczamy parki miejskie, kompleksy pałacowo – dworskie oraz zieleń śródpolną. Na terenie gminy Widuchowa najistotniejsze kompleksy zadrzewień śródpolnych zlokalizowane są wzdłuż większości dróg, a także w rejonie oczek wodnych, cieków, rowów i miedz. W zadrzewieniach przeważają takie gatunki jak grusza, topole, wierzby, kasztanowce, jesiony oraz olsze czarne, a także kruszyna pospolita, kalina koralowa. Istniejące już zadrzewienia i zakrzaczenia winny podlegać systematycznym pracom pielęgnacyjnym i renowacji oraz w razie konieczności rozbudowie. Zieleń cmentarna stanowi uzupełnienie roślinności na terenie gminy.

Teren gminy charakteryzuje się stosunkowo dużym bogactwem zieleni pałacowo - dworskiej. Wśród nich znajdują się również obiekty objęte ochroną Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Wykaz parków na terenie miasta i gminy Trzcianko-Zdrój przedstawia tabela 36.

Wykaz parków na terenie gminy Trzcianko-Zdrój

T a b e l a 36

Położenie	Charakterystyka
Chelm Dolny	Park pałacowy z XIX w. pow. 7 ha
Chelm Górny	Park pałacowy z XVIII w., pow.19 ha (w tym 1 ha)
Dobropole	Park dworski z XVIII w., pow. 4,6 ha
Gogolice	Park dworski z XVIII w., pow. 6,4 ha w tym 1,2 ha wód
Piaseczno	Park dworski z XVIII w., pow. 4,7 ha
Rosnowo	Park pałacowy z XVIII/XIX w. pow. 12 ha
Stołeczna	Park pałacowy z XIX w., pow. 11,6 ha

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcianko-Zdrój

Parki wiejskie, aleje oraz starodrzewy przykościelne i cmentarne to wartościowy element krajobrazu gminy zarówno jako składnik szaty roślinnej, jak i część zasobów kulturowych.

4.10.4. Charakterystyka ogólna świata zwierząt

Świat zwierząt reprezentowany jest przez gatunki płazów, gadów, ssaków, ptaków i ryb. Wśród płazów występujących na tym terenie występują gatunki zagrożone wyginięciem w skali Polski. Są to: traszka grzebieniasta, kumak nizinny, grzebiuszka ziemna, ropucha paskówka, rzekotka i żaba śmieszka. Do gatunków gadów należą żółw błotny, jaszczurki i zaskroniec. Ptaki reprezentowane są przez ok. 250 gatunków w tym bielik, rybołów, kania czarna, żuraw. Główne ich koncentracje znajdują się w dolinach rzek Rurzyca i Kosy.

Z gatunków ssaków wymienić należy przede wszystkim bobra, wilka oraz wydrę. Na terenie gminy powszechnie występuje także zwierzyna płowa i czarna. Najliczniejsze populacje tworzą jelenie, daniela, dziki i sarny.

Do najliczniej występujących gatunków ryb należą: leszcz, krap, płoć, szczupak, węgorz, sum, okoń, sandacz. Spośród rzadkich gatunków możemy spotkać piskorza, sumika karłowatego, minoga rzeczno oraz miętusa.

Wśród chronionych gatunków kręgowców na obszarze gminy Trzcianko-Zdrój zaobserwowano co najmniej:

- 5 gatunków płazów,
- 1 gatunków gadów,
- 5 gatunków ptaków.

4.10.5. Przyczyny degradacji szaty roślinnej i przeobrażeń fauny

Z uwagi na wysokie walory przyrodnicze terenu gminy, problemy ochrony środowiska przyrodniczego dotyczą wielu dziedzin życia gospodarczego człowieka. Do największych zagrożeń, które mają wpływ na kształtowanie się środowiska przyrodniczego należą:

- zauważalny od wielu lat obniżający się poziom wód gruntowych i powierzchniowych,
- pogorszenie się jakości wód,
- zatrucia wód gruntowych i powierzchniowych ściekami bytowymi i gnojowicą,
- kłusownictwo,
- rosnąca liczba inwestycji w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo w sąsiedztwie jezior,

- zagrożenie drzewostanów owadami,
- występowanie grzybów pasożytniczych,
- zagrożenia pożarami.

Głównym objawem degradacji środowiska przyrodniczego jest przekształcanie ekosystemów wodnych. Jest to wynikiem systematycznego obniżania się poziomu wód gruntowych i powierzchniowych na skutek zmian klimatycznych i niewłaściwego zmeliorowania terenu. W sytuacji obecnej najlepszym rozwiązaniem dla terenów, gdzie występują wahania zwierciadła wody jest zastosowanie tak zwanej małej retencji oraz ograniczenie stosowania melioracji odwadniających w większych obszarach.

W ramach ochrony dzikich zwierząt należy zwrócić uwagę na potrzebę dokarmiania zwierząt w okresach długich i intensywnych opadów śnieżnych oraz utrzymujących się mrozów. W przypadku ochrony zwierząt domowych konieczne jest zorganizowanie, schroniska dla zwierząt na terenie gminy Trzcianko-Zdrój, bądź też na zasadzie porozumienia - na terenie gminy sąsiedniej.

4.11. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska (NZŚ)

Zdarzające się losowo awarie techniczne i technologiczne w jednostkach stosujących, produkujących lub magazynujących materiały niebezpieczne oraz w transporcie takich substancji, powodować mogą negatywne skutki w środowisku. Skutki te określa się jako "nadzwyczajne zagrożenia środowiska" (NZŚ). Obejmują one następujące rodzaje zdarzeń:

- zanieczyszczenie poszczególnych elementów środowiska w wyniku awarii i katastrof w zakładach przemysłowych, transporcie, rozładunku i przeładunku materiałów niebezpiecznych i innych substancji;
- pożary na rozległych obszarach lub długo trwające a także towarzyszące awariom z udziałem materiałów niebezpiecznych, powodujące zniszczenie lub zanieczyszczenie środowiska;
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku katastrof budowli hydrotechnicznych;
- zanieczyszczenie chemiczne lub biologiczne środowiska w wyniku klęsk żywiołowych: huraganów, powodzi, suszy, trzęsienia ziemi.

Jednym z najważniejszych zadań w zakresie prewencji NZŚ jest ewidencja źródeł, mogących spowodować tego typu zagrożenia, którą prowadzi Urząd Wojewódzki w Szczecinie.

Istnieje również szereg innych jednostek, których eksploatacja może spowodować awarie i zanieczyszczenie do środowiska gruntowo-wodnego. W szczególności dotyczy to stacji paliw płynnych, z których część nie posiada pełnego zabezpieczenia środowiska, wymaganego obowiązującego przepisami. Lista substancji niebezpiecznych znajdujących się lub magazynowanych na terenie tychże jednostek zawiera kilka pozycji. Zabezpieczeniem przed wystąpieniem zagrożenia jest posiadanie przez zakłady opracowania pn. „Sposoby postępowania na wypadek zagrożenia pożarowego i innego miejscowego zagrożenia” (wewnętrzny plan operacyjno – ratowniczy).

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój nie występują zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Jedynym zagrożeniem mogącym wystąpić na terenie gminy jest transport drogowy materiałów niebezpiecznych, stwarzając potencjalną możliwość wystąpienia NZŚ. Transportem drogowym przewozi się głównie substancje ropopochodne i gaz płynny, amoniak, kwas siarkowy i kwas fluorowodorowy, tlenek ołowiu.

Gmina Trzcińsko-Zdrój posiada na swoim terenie składowiska odpadów komunalnych w Drzeszu, gdzie potencjalnym zagrożeniem może być pożar. Na terenie gminy nie umiejscowione są mogilniki – miejsce gromadzenia chemicznych środków ochrony roślin oraz innych niebezpiecznych substancji, stwarzające potencjalnie nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska.

Odrębne zagrożenie dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi stanowi możliwość wystąpienia klęsk żywiołowych, które w gminie najczęściej mogą być spowodowane pożarami lasów bądź powodzią. Na omawianym terenie zagrożenia powodziowe mogą wystąpić w przypadku niekorzystnych zjawisk hydrologicznych.

Obecność na terenie Powiatu Gryfińskiego źródeł NZŚ zmusza gminy wchodzące w skład Powiatu do prowadzenia polityki przestrzennej w kierunku zmniejszenia zagrożenia dla środowiska oraz zdrowia i życia ludzi, co musi wynikać z zapisów w studiach uwarunkowań oraz strategiach zrównoważonego rozwoju. W każdej z gmin zostały również utworzone struktury organizacyjne obrony cywilnej, w których rolę szefa pełni Burmistrz lub Wójt. W skład tych struktur wchodzi terenowe formacje obrony cywilnej i zakładowe formacje obrony cywilnej.

4.12. Zestawienie wielkości zasobów i walorów przyrodniczych

Analizując teren gminy można wyróżnić wiele zasobów i walorów przyrodniczych, które jednocześnie kształtują charakter gminy stanowiąc czynnik prorozwojowy, ale również wpływają ograniczająco na jego rozwój, w zależności od płaszczyzny w jakiej

rozpatrujemy dany składnik przyrody. Tabela 37 przedstawia zestawienie elementów przyrodniczych oddziałujących na kształtowanie gospodarczego i przyrodniczego rozwoju gminy.

Zasoby i walory przyrodnicze istniejące na terenie gminy

T a b e l a 37

Element przyrodniczy	Czynniki prorozwojowe	Czynniki pogarszające możliwości rozwojowe
1	2	3
Położenie – przygraniczne	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój ruchu turystycznego • napływ obcego kapitału • nawiązanie współpracy gmin po obu stronach granicy 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie natężenia ruchu na trasach przygranicznych • konkurencja międzygminna
Rzeźba terenu – charakterystyczna dla terenów polodowcowych (lekko pagórkowaty)	<ul style="list-style-type: none"> • dobre miejsce dla rozwoju turystyki konnej, rowerowej i miejsc spokojnego wypoczynku 	<ul style="list-style-type: none"> • intensywne rolnictwo • pogorszenie jakości gleb • gwałtowny spływ powierzchniowy powodujący erozję gleb • zróżnicowane warunki gruntowo – wodne
Zasoby naturalne – kreda, kruszywa naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój przemysłu wydobywania i przetwarzania kruszyw naturalnych i kredy jeziornej • nowe miejsca pracy • dochody dla gmin z tytułu opłat 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost natężenia ruchu samochodów ciężarowych • zwiększona emisja zanieczyszczeń pyłowych • wzrost emisji zanieczyszczeń gazowych do atmosfery • zmiany w rzeźbie terenu • naruszenie walorów krajobrazowych obszaru • zwiększenie ryzyka wystąpienia awarii związanej z wydobywaniem surowców oraz ich transportem
Wody powierzchniowe – główne rzeki Rurzyca i Tywa oraz pozostałe zbiorniki naturalne	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój transportu wodnego • rozwój hodowli ryb • oszczędna eksploatacja wód podziemnych • bardzo dobre warunki dla rozwoju turystyki i sportów wodnych 	<ul style="list-style-type: none"> • słaba jakość wód powierzchniowych • nie badana jakość wód niektórych cieków i zbiorników wodnych • możliwość zatrucia i wystąpienia chorób skóry • brak strzeżonych kąpielisk
Wody podziemne - brak głównych zbiorników wód podziemnych		<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia w ilości zużycia wody • ograniczenia rozwoju niektórych gałęzi przemysłu • niedobory wody w okresach bezdeszczowych • ograniczenie nowego osadnictwa

1	2	3
Gleby –gleby dość dobrej jakości pod względem przydatności rolniczej, niestety częściowo zdegradowane	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój rolnictwa • miejsca pracy dla mieszkańców • możliwość zalesienia terenów zdegradowanych 	<ul style="list-style-type: none"> • degradacja gleb spowodowana intensywnym rolnictwem • zagrożenie dla małych ekosystemów • zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych środkami ochrony roślin • przerost zatrudnienia w rolnictwie
Klimat – intensywnie występujące wiatry	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój technologii wykorzystujących energię wiatrową 	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększona erozja wietrzna gleb
Szata roślinna – bogata i zróżnicowana	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość tworzenia form ochrony przyrody i krajobrazu • dobre warunki do rozwoju bazy turystycznej • rozwój przemysłu drzewnego 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczenia w lokalizacji niektórych inwestycji i działalności gospodarczej (otulina Cedyńskiego Parku Krajobrazowego)

4.13. Formy ochrony przyrody na terenie gminy

Na podstawie ustawy o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 114 z 1991 r., poz. 492), za tereny chronione należy uznać parki narodowe, rezerваты i parki krajobrazowe wraz z ich otulinami oraz obszary chronionego krajobrazu. Formę ochronną mogą mieć również niektóre pomniki przyrody, użytki ekologiczne, a zwłaszcza zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Na terenie gminy Trzcińsko-Zdrój znajdują się następujące formy ochrony przyrody i krajobrazu:

parki krajobrazowe

Obszar gminy Trzcińsko-Zdrój znajduje się w otulinie Cedyńskiego Parku Krajobrazowego. Na obszarze otuliny obowiązują zasady ustalone w rozporządzeniu nr 3/93 Wojewody Szczecińskiego, z dnia 01.04.1993 roku. Tereny otuliny są w głównej mierze użytkowane rolniczo.

rezerваты przyrody

Miasto i gmina Trzcińsko-Zdrój nie posiada obecnie na swoim obszarze rezerwatów przyrody.

pomniki przyrody

Miasto i gmina Trzcianko-Zdrój nie posiada obecnie na swoim obszarze rezerwatów przyrody.

użytki ekologiczne

Miasto i gmina Trzcianko-Zdrój nie posiada obecnie na swoim obszarze rezerwatów przyrody.

Lasy ochronne

Do lasów ochronnych na terenie gminy można zaliczyć kompleksy zlokalizowane w:

- kompleks lasów z obszarem źródłowym Rurzycy oraz wzdłuż jej doliny, a także lasy w okolicy jezior: Głębokie i Morskie Oko
- lasy wzdłuż jezior Chełm Górny i Chełm Dolny oraz wzdłuż doliny Kosy
- lasy otaczające tereny bagienne, na wschód od Drzesza

Ochrona gatunkowa

Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin lub zwierząt i ich siedlisk w szczególności gatunków rzadko występujących, endemicznych, podatnych na zagrożenia i zagrożonych wyginięciem oraz objętych ochroną na podstawie umów międzynarodowych, a także zachowanie bioróżnorodności. Minister środowiska publikuje okresowo w formie rozporządzeń listy gatunków roślin i zwierząt, które objęte są ochroną gatunkową (lista roślin i grzybów - rozporządzenie z dnia 11.09.2001 r., t.j. Dz. U. nr 106 z 2001 r., poz. 1167; lista zwierząt - rozporządzenie z dnia 26.09.2001 r., t.j. Dz. U. nr 130 z 2001 r., poz. 1456). W stosunków do zamieszczonych na listach gatunków i ich siedlisk obowiązuje system ograniczeń, zakazów i nakazów, określony w ustawie o ochronie przyrody .

W zależności od statusu danego gatunku, stopnia zagrożenia i jego wrażliwości na zmiany środowiska, wprowadza się ochronę ścisłą lub częściową. Ochroną ścisłą obejmuje się gatunki szczególnie rzadkie (endemity, gatunki o niewielkiej liczbie stanowisk w skali kraju) lub zagrożone (gatunki na granicach zasięgu, o niewielkich populacjach lub związane z siedliskami szczególnie wrażliwymi na przekształcenia).

Na terenie gminy ustanowiono następujące stanowiska zwierząt chronionych:

Ptaki

- orzeł bielik – Nadleśnictwo Mieszkowice, obręb Godków, oddz. 107 nad Rurzycą
- kania czarna – nad jeziorem Białęgi
- gągoł – nad jeziorem Białęgi
- żuraw – obszar źródłowy Rurzycy
- bocian biały – Trzcianko (4 gniazda), Stołeczna, Strzeszów, Gogolice, Dobropole

Płazy

- traszka grzebieniasta – nad jeziorem Białęgi, nad Rurzycą, Chełm Dolny
- kumak nizinny – j.w.
- żaba śmieszka – j.w.
- ropucha zielona – nad rzeką Rurzycą i jeziorami: Chełm I Chełm Dolny
- rzekotka drzewna – j.w. ponadto obszary faunistyczne nad rzeką Rurzycą, jeziorem Chełm, Chełm Dolny i Białęgi

Gady

- żółw błotny – obszar źródłowy Rurzycy i dolina Kosy

Na terenie gminy nie ustanowiono obecnie żadnych stanowisk ochrony roślin ani stref florystycznych.

Ochronę częściową stosuje się w odniesieniu do gatunków, które w chwili obecnej nie są zagrożone, jednak w przypadku ich niekontrolowanego pozyskiwania lub eliminowania należy się spodziewać pogorszenia ich statusu. Dotyczy to np. roślin leczniczych pozyskiwanych ze stanowisk naturalnych.

Strefy ochronne miejsc występowania i rozrodu zwierząt

Jako podstawowe zagrożenie dla wielu gatunków wymienia się zanikanie i degradację zajmowanych przez nie siedlisk. Z tych przyczyn grupa zagrożonych 16 gatunków zwierząt (16 gatunków ptaków i 2 gatunki gadów), została objęta dodatkową formą ochrony, jaką jest ochrona miejsc ich rozrodu i stałego przebywania. Podstawą prawną strefowej ochrony zwierząt jest ustawa o ochronie przyrody oraz Rozporządzenie

Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych, dziko występujących, objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków oraz odstępstw od tych zakazów.

Wokół miejsc rozrodu i stałego przebywania gatunków objętych ochroną strefową wytyczono dwa rodzaje stref:

- strefa ochrony ścisłej. Obowiązuje ona przez cały rok. Funkcjonuje na zasadzie rezerwatu ścisłego. Zakazane jest w niej prowadzenie jakichkolwiek czynności, bez uzgodnienia z wojewodą. W zależności od gatunku jej wielkość waha się w granicach 10-200m od stanowiska
- strefa ochrony częściowej. Jest to obszar wyłączony okresowo z działalności gospodarczej człowieka. Obejmuje obszar od 200 do 500m od stanowiska

Na drogach prowadzących do stref powinny znajdować się tablice z napisem „Wstęp wzbroniony. Ostoja zwierzyny”. Na tablicach tych nie powinny widnieć rysunki przedstawiające obiekt ochrony

Na terenie gminy Trzcianko-Zdrój strefami faunistycznymi objęto tereny występowania cennych gatunków płazów i gadów, ryb, ptaków z gatunków awifauny lęgowej, przelotowej i zimującej oraz ssaków z teriofauny i parzystokopytnych.

Na terenie gminy zostały wyznaczone 36 stref ochrony gatunkowej zwierząt.

W celu ochrony miejsc bytowania ichtiofauny wyodrębniono dwie strefy ochronne:

- Jezioro Strzeszowskie
- Jezioro Miejskie

W celu ochrony miejsc bytowania herpetofauny wyodrębniono 19 stref ochronnych:

- Śródleśne oczka wodne w okolicy Czartoryi w zlewni Rurzyca
- Śródpolne oczka wodne w pobliżu Rosnowa, Dobropola, Warnic, Babina, Białęgi, i jeziora Białęgi, pomiędzy Strzeszowem a Trzciankiem, w pobliżu dawnej osady Czarnołęka leżące w zlewni jeziora Strzeszowskiego, na północ od Osieczna, wokół Stołecznej, wokół Piaseczna
- Śródleśne i śródpolne oczka wodne na północny-wschód od Cieplikowa, wokół Gogolic
- Śródleśne oczka wodne i grzęzawiska położone w rejonie Gogolice – Piaseczno – Chełm Górny
- Jezioro bezimienne przy granicy województwa (na zachód od Warnic, byłe woj. gorzowskie)

- Źródła rzeki Kosy
- śródleśne jeziora i oczka wodne na południe od Chełma Dolnego
- śródleśne jeziora i podmokłe łąki w pobliżu Chełma Górnego
- śródpolne oczka wodne i jeziora leżące pomiędzy Klasztorne a Trzciankiem

W celu ochrony miejsc bytowania ornitofauny wyodrębniono 13 stref ochronnych:

- Jezioro Strzeszewskie, Białęgi
- Jezioro Dobropolskie wraz z otaczającymi je łąkami
- Jezioro Czarnołęka wraz z kompleksem stawów rybnych
- Śródpolne oczka wodne wokół Gogolic, Rosnowa, Chełma Górnego, Babin – Warnice
- Śródpolne oczka wodne, kompleksy trzcinowisk, łąki w rejonie Rosnowa i Drzesza
- Jezioro Klasztorne oraz śródpolne oczka wodne w rejonie Klasztorne – Trzcianko-Zdrój
- Śródleśne oczka wodne i grzęzawiska w rejonie Gogolice – Piaseczno – Chełm Górny
- Łąki w rejonie Babina
- Drzewostany wraz z terenami podmokłymi będące źródłem dla rzeki Kosy

Ponadto wyodrębniono 4 strefy mające znaczenie dla istnienia teriofauny:

- Jezioro Strzeszowskie
- Jezioro Miejskie
- Komplex leśny Gogolice – Piaseczno – Chełm Górny
- Komplex trzcinowisk w rejonie Drzesza

4.14. Proponowane formy ochrony przyrody

Studia florystyczno - krajobrazowe na terenie gminy przeprowadzone przez wykazały objęcie szerszego obszaru gminy ochroną prawną. Obecny stan ochrony zasobów przyrodniczych gminy jest niewystarczający. Dlatego proponuje się stworzenie ekologicznego systemu obszarów chronionych w celu kompleksowej ochrony cennych przyrodniczo obszarów gminy. Poszczególne komponenty tego systemu gwarantowałyby swobodną migrację zwierząt i roślin poprzez sieć korytarzy ekologicznych. Proponuje się ustanowienie na terenie gminy następujących form ochrony przyrody:

Rezerваты

R I – rezerwat przyrody faunistyczno – florystyczny, w pobliżu miejscowości Gogolice – Osieczy – Piaseczno – Babin – Chełm Górny

R II – rezerwat przyrody faunistyczno – florystyczny „Jezioro Morskie Oko”

R III – rezerwat przyrody faunistyczno – florystyczny „Źródła rzeki Kosy”

Obszary cenne przyrodniczo

OChK I – obszar chronionego krajobrazu „Dolina Tywy” – obejmuje obniżenia rynnowe rzeki Tywy z jeziorami: Strzeszowskim i Trzciankim oraz rozpościera się dalej na teren sąsiedniej gminy Banie. Ze względu na funkcję obszaru jako korytarza ekologicznego, niezbędna jest poprawa i zachowanie jego funkcji ekologicznych.

OchK II – obszar chronionego krajobrazu „rzeźba polodowcowa” – położony w rejonie Chełm Górny, jeziora Morskie Oko, jeziora Głębokie, jeziora Piaseczno Duże, Gogolice i Górczyn Górny. Cechuje się on silnie zróżnicowaną rzeźbą terenu w strefie moreny czołowej, malowniczym krajobrazem z bogatym składem gatunkowym drzewostanów oraz zabytkowymi parkami w Gogolicach i Chełmie Górnym.

ZPK I – zespół przyrodniczo – krajobrazowy Jeziora Miejskiego włącznie z miastem Trzcianko-Zdrój – obejmuje założenia parkowe wraz z historyczną zabudową miejską nad jeziorem Miejskim oraz cenną strefę faunistyczną.

ZPK II – zespół przyrodniczo – krajobrazowy „Czereśniowe Kociołki” – obejmuje zespoły kociołków wytopiskowych na terenie użytków zielonych oraz zadrzewień leśnych położonych na wschód od Słonecznej. Obszar o dużej wartości przyrodniczej, który swoją kontynuację posiada na terenie gminy Myślibórz w ramach rezerwatu przyrody „Długogóry”.

ZPK III - przyrodniczo – krajobrazowy „Jezioro Białęgi” – obejmuje cenny ekosystem wodny ze stanowiskami florystycznymi i faunistycznymi.

Użytki ekologiczne

Użytkami ekologicznymi w świetle ustawy o ochronie przyrody mogą być pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Ta forma ochrony umożliwi zachowanie cennych fragmentów przyrody uwzględniając równocześnie potrzeby człowieka w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Na obszarach tych zabrania się:

1. używania, użytkowania i uszkodzenia obszarów objętych ochroną;
2. pozyskiwania, niszczenia lub uszkodzenia drzew; zmiany stosunków wodnych;
3. niszczenia gleby lub zmiany sposobu jej użytkowania; wydobywania torfu;
4. wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości oraz innego zanieczyszczenia wód, gleby i powietrza

Na terenie gminy proponuje się objąć ochroną w formie użytku rolniczego 6 stanowisk:

- UE I – użytek ekologiczny „Czarnołęka” (na południowy wschód od Trzcianka-Zdroju),
- UE II – użytek ekologiczny (florystyczny) – na południowy-zachód od Trzcianka-Zdroju’
- UE III – użytek ekologiczny „Jezioro Klasztorne” (okolice jeziora Klasztorne)’
- UE IV – użytek ekologiczny (florystyczny) (teren pomiędzy Stołeczną i Dobropolem’
- UE V – użytek ekologiczny (florystyczno-faunistyczny) (dwa jeziora śródlądowe na zachód od Gogolic),
- UE VI – użytek ekologiczny (florystyczno-faunistyczny) (śródlądowe jezioro na południowy-zachód od wsi Warnica.

Pomniki przyrody

W wyniku waloryzacji przyrodniczej gminy przedstawiono propozycje drzew kwalifikujących się do uznania za pomnik przyrody. Wyróżniono 11 stanowisk drzew mogących uzyskać status pomnika przyrody; zgodnie z przepisami wpisanie drzew na listę pomników przyrody może nastąpić na podstawie Rozporządzenia Wojewody i uchwały Rady Gminy.

Wykaz proponowanych pomników ochrony przyrody na terenie
gminy Trzcianko-Zdrój

T a b e l a 38

Lokalizacja stanowiska	Przedmiot ochrony
Przy drodze Piaseczno-Gogolice	Rozłożysty dąb, obwód 6.10
W pobliżu źródeł Rurzyca, nadleśnictwo Mieszkowice, obręb Godków, oddz. 124 i 123	2 dęby szypułkowe
Park zabytkowy w miejscowości Chełm Dolny	Klon jesionolistny, wiązy, buki czerwolistne, jesiony, jawor i platany
Park zabytkowy w miejscowości Chełm Górny	Dąb bezszypułkowy, buki, jedlice oraz dwa dęby czerwone
Park zabytkowy w Dobropolu	Okazałe lipy, wiąz, jesion, kasztanowce, buk konarowy
Park zabytkowy w Gogolicach	Grupa starych dębów, lip, buków
Park zabytkowy w Rosnowie	Stare okazy 5 platanów, 15 dębów, dębu stożkowego, buku czerwonego, lipy i cisu
Park zabytkowy w Stołecznej	Wiele okazów starych dębów i buków
Trzcianko-Zdrój	Głaz narzutowy
Wieś Smuga	Pomnikowy okaz brzozy i modrzewia

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Trzcianko-Zdrój

Ponadto ochroną planuje się objąć także aleje drzew. Są to :

- aleja kasztanowa w Chełmie Dolnym i Rosnowie,
- aleja lipowa w Chełmie Dolnym i Gogolicach,
- aleja dębowa w Piasecznie i Gogolicach,
- aleja orzechowa w Piasecznie.

Lasy ochronne

- lasy nad jeziorem Białęgi – ważna strefa faunistyczna, lasy wodochronne i stanowiące ostoje zwierząt podlegających ochronie gatunkowej
- lasy nad Kurzycą – lasy wodochronne (obszar źródłowy rzeki)
- lasy na północ od jeziora Białęgi (obwód Godków, oddz. 147 c)
- lasy na zachód od jeziora Rosnowo (obwód Godków, oddz. 32 e,f)
las wodochronne
- lasy nad Rurzycą (na wschód od Gogolic) strefa faunistyczna, strefa ochronna stanowiska orla bielika.

V. POLITYKA I HARMONOGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

5.1. Założenia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy w świetle ochrony środowiska

Założenia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Trzcińsko-Zdrój w świetle ochrony środowiska zostały wyznaczone w oparciu o poniższe dokumenty:

- „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcińsko-Zdrój”;
- „Strategia rozwoju gminy Trzcińsko-Zdrój”,
- „Program Ochrony Środowiska Powiatu Gryfińskiego”.

Wizja gminy Trzcińsko-Zdrój:

„Gmina Trzcińsko-Zdrój jest gminą o dużych możliwościach rozwojowych rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego i drobnej przedsiębiorczości oraz gminą aktywnego wypoczynku letniego dla całej rodziny”.

Misja gminy Trzcińsko-Zdrój:

„Podniesienie atrakcyjności gminy dla przedsiębiorców i inwestorów poprzez modernizację i rozbudowę jego infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz przygotowywanie infrastruktury turystycznej”.

Misja, to syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji wizji gminy.

Cele strategiczne, stanowiąc ramy zrównoważonego rozwoju gminy, muszą zapewnić maksymalną efektywność gospodarczą, możliwie najwyższy poziom warunków bytowych i konsumpcji oraz takie użytkowanie zasobów, aby zapewnić ciągłość istnienia gminy. Celom strategicznym podporządkowane są cele szczegółowe, a tym z kolei zadania.

Struktura celów strategii

1. *Polepszenie jakości życia mieszkańców.*
2. *Rozszerzenie atrakcyjności turystycznej gminy z wyeksponowaniem wieńca średniowiecznych murów obronnych miasta.*
3. *Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy.*

5.1.1. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska określone w strategii rozwoju gminy Trzcieżsko-Zdrój

Cel strategiczny 1 Polepszenie jakości życia mieszkańców

Cel szczegółowy 1.1. Poprawa jakości dróg i chodników

Cel ten zakłada poprawę nawierzchni dróg oraz ciągów komunikacyjnych, co głównie przyczyni się polepszenia warunków życia i pracy mieszkańców gminy, a pośrednio przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności miasta dla inwestorów zewnętrznych. System komunikacyjny w gminie jest prawidłowo rozwiązany, wymaga jednak modernizacji.

Zadanie 1.1.1

Zawieranie porozumień z zarządcami poszczególnych dróg, w tym z Zarządem Dróg Powiatowych w Baniach oraz Zarządem Dróg Krajowych w Lipianach.

Cel szczegółowy 1.2. Wybudowanie hali sportowo - widowiskowej

Wybudowanie hali widowiskowo – sportowej jest niezbędnym elementem do spełniania zadań z zakresu działań oświatowo – edukacyjnych. Sala spełniać będzie rolę ośrodka rekreacyjno – sportowego w okresie całego roku. Zagospodarowany zostanie czas wolny młodzieży; będzie miejscem zajęć rekreacyjnych również dla dorosłych. Sala będzie także funkcjonować jako miejsce spotkań, konferencji, imprez okolicznościowych, koncertów itp. Program budowy sali jest ściśle związany z Narodowym Programem Poprawy Zdrowia Społeczeństwa.

Cel szczegółowy 1.3. Poprawa infrastruktury wodno - kanalizacyjnej

Rozbudowa i modernizacja sieci wodno – kanalizacyjnej dotyczyć będzie przede wszystkim obszarów wiejskich o niskim poziomie rozbudowania infrastruktury. Efektem realizacji tego celu jest ograniczenie ścieków wpływających do środowiska oraz poprawa jakości wody pitnej.

Zadanie 1.3.1

Modernizacja sieci wodociągowej.

Zadanie 1.3.2

Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej w oparciu o małe, lokalne oczyszczalnie ścieków oraz dofinansowanie przydomowych oczyszczalni.

Zadanie 1.3.3

Budowa stacji uzdatniania wody.

Cel szczegółowy 1.4. Gazyfikacja gminy

Efektom realizacji tego celu jest zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do gazu i zamiany w ten sposób ogrzewania tradycyjnego na bardziej ekologiczne. Przyczyni się to do ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Na podstawie zawartych umów inwestor w całości pokrywa koszty związane z budową infrastruktury gazowej.

Cel szczegółowy 1.5. Wprowadzenie programu gospodarki odpadami

Na podstawie programów gospodarki odpadami i ochrony środowiska opracowanych dla województwa i powiatów nastąpi wypracowanie tego programu dla naszej gminy.

Zadanie 1.5.3

Wprowadzenie w perspektywie kilku lat programu selektywnej zbiórki odpadów.

Zadanie 1.5.4

Opracowanie planu likwidacji dzikich wysypisk śmieci.

Zadanie 1.5.5

Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

Cel szczegółowy 1.6. Poprawa jakości usług edukacyjnych

W związku z przejściem szkół przez samorządy terytorialne w zakres obowiązków Urzędu wchodzi troska o jakość usług świadczonych przez szkoły gminne.

Zadanie 1.6.1

Zmodernizowanie istniejących obiektów szkolnych będących własnością gminy, tak by sprzyjały one nauce dzieci i młodzieży.

Zadanie 1.6.2

Doposażenie sal lekcyjnych w niezbędny, nowoczesny sprzęt i pomoce naukowe.

Powyższy sprzęt będzie wykorzystywany nie tylko podczas zajęć szkolnych lecz również pozalekcyjnych.

Cel szczegółowy 1.7. Poprawa estetyki gminy

Stworzenie estetycznego wizerunku gminy jest zadaniem koniecznym dla podniesienia atrakcyjności turystycznej gminy, a także sprzyja polepszeniu jakości życia mieszkańców.

Zadanie 1.7.1

Tworzenie nowych obszarów zieleni oraz zagospodarowanie istniejących.

Zadanie 1.7.2

Zaakcentowanie walorów turystycznych miasta i gminy.

Zadanie 1.7.3

Podniesienie dbałości właścicieli nieruchomości o ład i porządek na własnych posesjach.

Cel strategiczny 2. Rozszerzenie atrakcyjności turystycznej gminy z wyeksponowaniem wieńca średniowiecznych murów obronnych miasta**Cel szczegółowy 2.1. Stworzenie Centrum Informacji Turystycznej oraz sali muzealnej Ziemi Trzcieńskiej**

Możliwość poszerzenia oferty turystycznej Trzcieńska – Zdroju oparta jest na obecnym stanie infrastruktury turystycznej w gminie.

Zadanie 2.1.1

Stworzenie Centrum Informacji Turystycznej

Celem zadania jest stworzenie i usystematyzowanie rozproszonych informacji o pokojach, wolnych miejscach noclegowych, ośrodkach wypoczynkowych, imprezach oraz udostępnianie ich dla zainteresowanych turystów. Taką bazę danych obsługiwać będzie Punkt Informacji Turystycznej. Zakres działalności punktu obejmować będzie również udostępnienie materiałów promocyjnych (foldery, opracowania o regionie). W celu dotarcia z informacją do szerokiej liczby poszukujących informacji, dane te zostaną umieszczone na stronach internetowych Trzcieńska – Zdroju.

Zadanie 2.1.2

Organizacja sali muzealnej, w której zaprezentowane zostaną pamiątki ziemi trzcieńskiej.

Cel szczegółowy 2.2. Zagospodarowanie promenady nad jeziorem miejskim

Oferta turystyczna Trzcieńska – Zdroju opiera się na naturalnych walorach rekreacyjno – turystycznych jeziora miejskiego w Trzcieńsku – Zdroju. Należy wykorzystać te walory poprzez przygotowanie niezbędnej bazy turystycznej w tym zakresie.

Zadanie 2.2.1

Stworzenie bazy niezbędnej dla uprawiania sportów wodnych.

Zadanie 2.2.2

Utworzenie ścieżek spacerowych nad jeziorem.

Zadanie 2.2.3

Dostosowanie ogródka jordanowskiego dla potrzeb wypoczynku i rekreacji.

Cel szczegółowy 2.3. Wzbogacenie oferty oświatowo – kulturalnej gminy

Gmina Trzcianko – Zdrój jako gmina typowo rolnicza boryka się z problemem bezrobocia szczególnie na wsiach popegerowskich. Należy podjąć działania zmierzające do stworzenia możliwości zagospodarowania czasu wolnego przez młodzież.

Zadanie 2.3.1

Poszerzenie oferty kulturalnej i oświatowej skierowanej do mieszkańców miasta i wsi.

Zadanie 2.3.2

Stworzenie nowych miejsc rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży.

Zadanie 2.3.3

Reaktywowanie świetlic wiejskich.

Cel szczegółowy 2.4. Rozwój infrastruktury turystycznej

Plan rozwoju turystyki w gminie Trzcianko – Zdrój oparty jest na wykorzystaniu naturalnych walorów przyrodniczych (jeziora, tereny zielone) oraz atrakcyjnych zabytków. Dlatego też głównym zadaniem jest tworzenie warunków do rozwoju turystyki letniej oraz weekendowej. W tym celu konieczna jest współpraca z gminami ościennymi przy wypracowywaniu możliwie najszerzej oferty turystycznej.

Zadanie 2.4.1

Wytyczenie gminnych oraz międzygminnych tras rowerowych.

Zadanie 2.4.2

Zagospodarowanie plaży na jeziorze strzeszowskim.

Zadanie 2.4.3

Promocja gminy jako miejsca aktywnego letniego i weekendowego wypoczynku.

Cel szczegółowy 2.5. Wyeksponowanie wartości historycznej murów obronnych miasta

Efektem realizacji tego celu ma być wykorzystanie różnorodnych narzędzi marketingowych służących do zaakcentowania atrakcyjności turystycznej zachowanego wieńca średniowiecznych murów obronnych.

Należy również otoczyć troską wszystkie obiekty wykonane z głazów granitowych, które stanowią o atrakcyjności architektonicznej okolic Trzcianka Zdroju. W tym celu konieczne jest promowanie wśród mieszkańców ważności tego problemu.

Cel szczegółowy 2.6. Promocja reaktywacji uzdrowiska

Atutem miasta Trzcińsko – Zdrój jest posiadanie elementu „zdrój” w nazwie. Jest to sytuacja pozytywna w budowaniu wizerunku miasta.

Zadanie 2.6.1

Promowanie naturalnych zasobów borowiny na terenie gminy Trzcińsko – Zdrój.

Zadanie 2.6.2

Poszukiwanie potencjalnego inwestora, który byłby zainteresowany reaktywacją uzdrowiska bądź eksploatacją borowiny.

Cel strategiczny 3. Tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego gminy**Cel szczegółowy 3.1. Wspieranie rolnictwa towarowego**

Efektom realizacji tego celu jest pomoc rolnikom prowadzącym produkcję towarową w rozwijaniu swoich gospodarstw.

Zadanie 3.1.1

Pomoc w tworzeniu grup producentckich.

Zadanie 3.1.2

Stworzenie punktu konsultacyjnego wspólnie z RCDRiOW Baszkowiece.

Punkt ten obsługiwałby rolników dostarczając im niezbędnych informacji np. o funduszach pomocowych, szkoleniach, itp.

Cel szczegółowy 3.2. Przygotowanie terenów pod inwestycje

W związku z wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej i prawdopodobnym zwiększeniem atrakcyjności Polski dla inwestorów zagranicznych należy przygotować tereny pod przyszłe inwestycje.

Zadanie 3.2.1

Stworzenie ewidencji terenów atrakcyjnych dla inwestorów.

Zadanie 3.2.2

Przejęcie gruntów pod inwestycje od ANR oddział Szczecin, uregulowanie ich sytuacji prawnej oraz przygotowanie infrastruktury.

Cel szczegółowy 3.3. Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych

Celem realizacji tego zadania jest zaistnienie gminy Trzcińsko – Zdrój jako terenu atrakcyjnego inwestycyjnie.

Zadanie 3.3.1

Opracowanie programu uczestnictwa w targach inwestycyjnych, spotkaniach z inwestorami.

Zadanie 3.3.2

Działania promocyjne w mediach oraz wypracowanie atmosfery służącej tworzeniu nowych inwestycji przy uruchomieniu mechanizmów preferencji podatkowych.

Cel szczegółowy 3.4. Usługi konsultingowe dla miejscowych podmiotów gospodarczych

Efektem tego celu ma być poprawa warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych w gminie.

Zadanie 3.4.1

Podniesienie efektywności punktu informacji dla nowo tworzonych podmiotów gospodarczych w zakresie spraw związanych z procedurą rejestracji działalności gospodarczej oraz dostępnych programach unijnych.

Zadanie 3.4.2

Stworzenie bazy danych o lokalnych podmiotach gospodarczych oraz systemu bezpłatnych porad prawnych.

5.2. Cele i kierunki działań w zakresie ochrony środowiska określone w Powiatowym Programie Ochrony Środowiska

Wyznaczając cele i zadania do realizacji przyjętych założeń w powiatowym programie ochrony środowiska ustalono główne zasady polityki ekologicznej wyznaczając:

- cele ekologiczne
- kierunki działań
- zadania ekologiczne

Polityka ekologiczna dla powiatu gryfińskiego oparta została na II Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego oraz istniejących uwarunkowaniach prawnych z uwzględnieniem dostosowania polskiego prawa do prawa wspólnotowego Unii Europejskiej.

Powiatowy Program Ochrony Środowiska Powiatu Gryfińskiego wyznaczył następujące cele i zadania:

1. Realizacja celów w zakresie minimalizacji wpływu na środowisko oraz eliminacji ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach najwyższego oddziaływania na środowisko.**„Gorące punkty”**

Wyszczególnienie Elektrowni „Dolna Odra” zlokalizowanej w Nowym Czarnowie jako podmiotu najbardziej znacząco oddziałującego na pojedyncze elementy środowiska

Zadania ekologiczne:

- Kontrola zakładów produkcyjnych lub innych podmiotów gospodarczych w celu zapewnienia prawidłowej i zgodnej z przepisami działalności;
- Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz hałasu;
- Zmniejszenie emisji substancji odorowych do powietrza związanych z działalnością hodowlaną;
- Ograniczenie odprowadzania zanieczyszczeń ze źródeł punktowych do rzek i jezior.

2 Realizacja celów w zakresie zapewnienie odpowiedniej jakości użytkowej wód,**Cel:**

Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymywanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami.

Zadania ekologiczne:

- Wdrożenie systemu zarządzania zasobami wodnymi;
- Opracowanie i sukcesywne wdrażanie programów ochrony wód powierzchniowych w układzie zlewniowym rzek;
- Realizacja krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych przez:
 - sukcesywną modernizację istniejącej sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej (rozdział kanalizacji sanitarnej i deszczowej) i pilną realizację nowych sieci na terenie powiatu,
 - optymalizację wykorzystania (dociążenie) oraz modernizację istniejących oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa oraz dyrektyw UE,

- budowę oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych lub technicznych (ukształtowanie terenu) oraz wsparcie finansowe dla rolników,
 - zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania,
 - wnikliwą kontrolę punktów zrzutu ścieków przemysłowych.
- Stopniowe ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych (pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów) i punktowych (składowiska obornika), pochodzących z działalności rolniczej;
 - Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych;
 - Modernizacja istniejących stacji uzdatniania wody;
 - Opracowanie i realizacja programu ograniczania zanieczyszczeń wód spowodowanych produkcją rolną przez realizację ustawy o rolnictwie ekologicznym i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

1. Realizacja celów w zakresie racjonalizacji zużycia wody

Zadania ekologiczne:

- Opracowanie koncepcji gospodarki wodno – ściekowej dla poszczególnych gmin powiatu, stanowiących podstawę do dalszych przedsięwzięć w tym zakresie;
- Opracowanie programów zaopatrzenia w wodę na terenie gmin powiatu;
- Wprowadzenie na terenie powiatu zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe;
- Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
- Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne);
- Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (przez branże inne niż np. przemysł spożywczy i farmaceutyczny), oraz przez wprowadzenie zamkniętego obiegu wody w przemyśle;

- Przeprowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni).

2. Realizacja celów w zakresie zwiększenia zasobów w zlewniach

Zadania ekologiczne:

- Odbudowa urządzeń piętrzących oraz budowa nowych obiektów;
- Budowa obiektów małej retencji wodnej;
- Kontrola stanu technicznego urządzeń wodnych;

3. Realizacja celów w zakresie zminimalizowania ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystania i unieszkodliwiania.

Omówienie celów i zadań ekologicznych gospodarki odpadami zostało zawarte w odrębnym opracowaniu - „Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Gryfińskiego”.

4. Realizacja celów w zakresie poprawy jakości powietrza

Kierunki działań ekologicznych:

- *ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle,*
- *ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa,*
- *ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.*

Realizacja określonych kierunków działań powinna być realizowana przez konkretne zadania ekologiczne.

Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle

Zadania ekologiczne:

- Modernizacja układów technologicznych oraz montaż urządzeń ograniczających emisję (w takich przypadkach istnieje możliwość wspólnego ubiegania się Urzędów wraz z zakładami o środki finansowe np. z eko–konwersji naszego zadłużenia);
- Objęcie pozwoleniami (w ramach gospodarczego korzystania ze środowiska) wszystkich zakładów przemysłowych;

- Wprowadzenie systemu monitoringu i kontroli emisji zanieczyszczeń na terenie zakładów przemysłowych (w razie przekroczeń dopuszczalnych stężeń należy spowodować, za pomocą wszystkich dostępnych środków administracyjnych, zaprzestania emisji);
- Wyznaczenie stref na terenie powiatu pozwalających na lokalizację zakładów przemysłowych, których produkcja będzie związana z nadmierną emisją zanieczyszczeń (strefy powinny być tak wyznaczone, aby zapewniały jak najmniejsze oddziaływanie na środowisko oraz mieszkańców);
- Spalanie węgla lepszej jakości lub zamiana nośnika energii na bardziej ekologiczny.

Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa

Zadania ekologiczne:

- Eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach lokalnych i gospodarstwach domowych, rozpowszechnienie stosowania drewna, trocin, wierzby energetycznej czy gazu,
- Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych – energia słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermalna;
- Centralizacja uciepłowania prowadząca do likwidacji małych kotłowni i indywidualnych palenisk domowych;
- Wsparcie finansowe dla mieszkańców zmieniających ogrzewanie węglowe na bardziej ekologiczne;
- Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat wykorzystania proekologicznych nośników energii i szkodliwości spalania materiałów odpadowych (szczególnie tworzyw sztucznych).

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych

Zadania ekologiczne:

- Wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miast, budowa obejść drogowych, obwodnic, przebudowa dróg o małej przepustowości;
- Bieżącą modernizację dróg i ciągów komunikacyjnych;
- Egzekwowanie reżimów emisji spalin przez pojazdy oraz eliminację pojazdów o podwyższonej emisji i nie posiadających katalizatorów;

- Intensyfikację ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych oraz tworzenie ścieżek rowerowych.

5. Realizacja celów w zakresie zminimalizowania uciążliwego hałasu w środowisku

Kierunki działań ekologicznych:

- *Aktualizacja informacji o emisji hałasu do środowiska;*
- *Ochrona przed hałasem komunikacyjnym;*
- *Ochrona przed hałasem przemysłowym.*

Aktualizacja informacji o emisji hałasu do środowiska

Zadania ekologiczne:

- Inwentaryzacja źródeł emisji hałasu do środowiska, zwłaszcza hałasu komunikacyjnego i przemysłowego;
- Systematyczna kontrola zakładów przemysłowych, zwłaszcza tych zlokalizowanych w pobliżu jednostek osadniczych lub na ich terenie.

Ochrona przed hałasem komunikacyjnym

Zadania ekologiczne:

- Dokonanie rozpoznania klimatu akustycznego (sporządzenie map akustycznych) ze wskazaniem terenów szczególnie narażonych na emisję hałasu (obszarów położonych wzdłuż dróg krajowych nr 3, nr 26, nr 31 i autostrady A-6 oraz linii kolejowej nr 273 Wrocław Główny – Szczecin);
- Wspieranie inwestycji ograniczających ujemny wpływ hałasu, mianowicie budowy ekranów akustycznych i tworzenia pasów zwartej zieleni ochronnej, a także izolacji budynków (np. wymiana okien);
- Ograniczanie ruchu samochodowego w obrębie terenów ochrony przyrody (Parki Krajobrazowe);
- Tworzenie stałej sieci monitorowania poziomu hałasu wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przechodzących przez teren powiatu;
- Integrowanie planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem.

Ochrona przed hałasem przemysłowym

Zadania ekologiczne:

- Opracowanie map akustycznych obrazujących rzeczywisty poziom hałasu wokół największych zakładów przemysłowych;
- Egzekwowanie w zakładach zmian technologicznych w przypadku przekroczeń emisji hałasu (stosowania obudów dźwiękochłonnych, ekranów oraz tłumików akustycznych);
- Wyznaczenie stref ochronnych wokół zakładów przemysłowych, w obrębie których nie należy lokalizować budynków mieszkalnych.

6. Realizacja celów w zakresie ochrony mieszkańców przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Zadania ekologiczne:

- Inwentaryzacja i kontrola źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego;
- Wyodrębnienie obszarów i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku;
- Ograniczanie emisji promieniowania do środowiska przez opracowanie programu ograniczania emisji do środowiska promieniowania pochodzącego przede wszystkim z urządzeń elektromagnetycznych i radiokomunikacyjnych;
- Preferowanie niskokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.

7. Realizacja celów w zakresie zmniejszenia zużycia surowców nieodnawialnych przez racjonalne zużycie energii, surowców i materiałów wraz ze wzrostem udziału wykorzystywanych zasobów odnawialnych.

Kierunki działań:

- Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji;
- Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych;
- Ochrona złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesieniem oraz niekontrolowaną eksploatacją.

Zadania ekologiczne:

- Opracowania programu zmniejszenia materiało- i energochłonności gospodarki;
- Stosowania bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwości współfinansowania);
- Opracowania programu rozwoju energetyki opartej o surowce odnawialne;
- Rozpoznania możliwości zasobowych i perspektywicznych regionu w zakresie głównych zasobów tego terenu;
- Prowadzenia dalszych poszukiwań i szczegółowego dokumentowania złóż;
- Ochrony złóż kopalin przed trwałym zainwestowaniem i zalesieniem oraz niekontrolowaną eksploatacją;
- Ochrony złóż perspektywicznych poprzez uwzględnianie obszarów ich występowania w studiach uwarunkowań oraz planach zagospodarowania przestrzennego;
- Rekultywacji terenów poeksploatacyjnych;
- Zwiększenia efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż.

8. Realizacja celów w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb przed degradacją oraz rekultywacja terenów zdegradowanych.

Kierunki działań:

- Rekultywacja gleb zdegradowanych;
- Ochrona gleb przed erozją dzięki zalesianiu terenów zdegradowanych;
- Ochrona gleb przed niewłaściwą agrotechniką i nadmierną intensyfikacją produkcji rolnej oraz nadmiernym stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów.

Zadania ekologiczne:

- Inwentaryzacja degradacji gleb;
- Opracowanie programu rekultywacji gleb;
- Zalesianie terenów zdegradowanych;
- Opracowanie zasad doprowadzenia żyzności gleb do wartości optymalnych;
- Zagospodarowanie gleb marginalnych na uprawy stanowiące źródło energii niekonwencjonalnej;
- Upowszechnianie stosowania Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej.

9. Realizacja celów w zakresie zachowania walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności.

Kierunki działań:

- *Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych;*
- *Ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu;*
- *Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt;*
- *Ochrona lasów;*
- *Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym.*

Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

Zadania ekologiczne:

- Opracowania planów ochrony parków krajobrazowych:
 - Cedyński Park Krajobrazowy,
 - Park Krajobrazowy Doliny Dolnej Odry,
 - Szczeciński Park Krajobrazowy „Puszcza Bukowa”;
- Wspierania gmin w ustanawianiu użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo - krajobrazowych na terenach rolniczych, gdzie występują pozostałości ekosystemów i cennych fragmentów krajobrazu;
- Bieżącej ochrony obszarów i obiektów prawnie chronionych;
- Przygotowania planu zabiegów konserwacyjnych i pielęgnacyjnych pomników przyrody.

Ochrona siedlisk i ekosystemów oraz krajobrazu

Zadania ekologiczne:

- Wyznaczenie miejsc rozrodu i siedlisk gatunków chronionych zwierząt i roślin oraz opracowanie dokumentacji tych obszarów;
- Przeprowadzenie waloryzacji przyrodniczej obszaru powiatu;
- Prowadzenie prac badawczych dotyczących stanu przyrody i bioróżnorodności krajobrazu (w tym m.in. krajobrazu rolniczego, kulturowego);
- Opracowanie i wdrożenie strategii ochrony obszarów wodno – błotnych, dolin rzecznych i innych korytarzy ekologicznych.

Ochrona roślin i zwierząt

Zadania ekologiczne:

- Wdrożenie programów reintrodukcji roślin i zwierząt ginących i zagrożonych przez opracowanie zasad przeprowadzania reintrodukcji dzikich gatunków;
- Racjonalizacja gospodarowania zwierzętami łownymi i zwalczanie kłusownictwa.

Ochrona lasów

Zadania ekologiczne:

- Ochrona i powiększanie zasobów leśnych (opracowanie planów urządzenia lasu wraz z programem ochrony przyrody);
- Prowadzenie stałego monitoringu środowiska leśnego w celu przeciwdziałania stanom niepożądanym (choroby, szkodniki);
- Działania prowadzące do zróżnicowania struktury gatunkowej lasów i poprawy struktury wiekowej drzewostanów;
- Zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych;
- Zgodne z zasadami przyrody użytkowanie zasobów leśnych przez realizację funkcji produkcyjnych na zasadzie racjonalnej gospodarki leśnej;
- Szkolenie prywatnych właścicieli lasów na temat prawidłowych zasad gospodarki leśnej;
- Dostosowanie lasów do pełnienia zróżnicowanych funkcji przyrodniczych i społecznych przez opracowanie programu udostępniania i zagospodarowania lasów do celów rozwoju turystyki i wypoczynku, regeneracji zdrowia, edukacji ekologicznej.

Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym

Zadania ekologiczne:

- Uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego selektywnego dostępu do terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo;
- Wprowadzenie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem;
- Przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych.

10. Realizacja celów w zakresie ochrony przed poważnymi awariami oraz sprostanie nowopowstałym zadaniom, takim jak zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego.

Zadania ekologiczne:

- Opracowanie zewnętrznych planów operacyjno – ratunkowych dla zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii i opracowanie planów działania oraz współdziałania pomiędzy poszczególnymi jednostkami;
- Zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrolę przewozów i stanu technicznego pojazdów oraz czasu pracy kierowców.

5.3. Cele, kierunki i zadania do realizacji w ramach Programu Ochrony Środowiska dla gminy Trzcianko-Zdrój

We wcześniejszych rozdziałach przeprowadzono analizę stanu środowiska oraz uwarunkowań społeczno – gospodarczych na terenie gminy Trzcianko-Zdrój. Szczegółowo omówiono poszczególne elementy środowiska i towarzyszące im zagrożenia. Konsekwencją dokonanej analizy i zidentyfikowanych zagrożeń jest podjęcie działań zmierzających do naprawy niekorzystnego stanu środowiska.

W celu realizacji przyjętego założenia konieczne jest ustalenie głównych zasad polityki ekologicznej w odniesieniu do poszczególnych elementów środowiska. Wymaga to wyznaczenia:

- **celów ekologicznych** – cel po osiągnięciu którego, ma nastąpić poprawa danego elementu środowiska stanowiący ostateczny efekt podejmowanych kierunków działań (a w ramach kierunków działań, zadań ekologicznych);
- **kierunków działań** – kierunki służące do osiągnięcia wyznaczonych celów ekologicznych;
- **zadań ekologicznych** – konkretne przedsięwzięcia prowadzące do realizacji wyznaczonych kierunków działań w ramach danego celu ekologicznego. Zadania te mają charakter długookresowy i winny być realizowane aż do osiągnięcia założonego celu. Z uwagi na długi okres „dochodzenia” do wyznaczonego celu, z zaproponowanych zadań należy określić zadania priorytetowe (priorytety ekologiczne) do realizacji.

Cele, zadania, limity i okresy ich uzyskania wynikają przede wszystkim z opracowanych i zatwierdzonych dokumentów, takich jak:

-
- Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 – 2010;
 - Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego;
 - Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego.

Program Ochrony Środowiska dla gminy Trzcińsko-Zdrój oparty więc został o postanowienia wyżej wymienionych dokumentów oraz o postanowienia wynikające z dokumentów planistycznych, koncepcji i innych opracowań lokalnych, z uwzględnieniem wymogów wynikających z obowiązujących przepisów.

Poniżej przedstawiono obszary strategiczne, cele, kierunki i zadania ekologiczne dla gminy Trzcińsko-Zdrój w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska. Ich realizacja złoży się na wypełnianie zadań określonych w II Polityce Ekologicznej Państwa, Programie Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego oraz Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego, co powinno prowadzić do zrównoważonego rozwoju gminy.

Obszar strategiczny 1: Racjonalne użytkowanie zasobów naturalnych

Racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi jest jednym z podstawowych warunków zrównoważonego rozwoju. Uwzględniając to założenie określony został:

Cel ekologiczny 1: Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji;*
- *Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych.*

Osiągnięcie określonego celu ekologicznego za pomocą wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Kierunek działania 1: Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji

Działanie to jest jednym z najważniejszych w polityce ekologicznej państwa gdyż prowadzi do zmniejszenia ilości zanieczyszczeń, uciążliwości i zagrożeń „u źródła”. Krajowy limit zakłada zmniejszenie wykorzystania surowców ze źródeł pierwotnych o 40 % w stosunku do roku 1990 – 2010 r.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Promowanie nowych małodopadowych technologii;
2. Wprowadzenie bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwość współfinansowania, itp.);
3. Wprowadzenie gminnych programów w zakresie zmniejszenia strumienia wytwarzanych odpadów, zwiększenia ponownego wykorzystania surowców odpadowych, rozdzielenia strumienia odpadów.

Kierunek działania 2: *Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych*

W polityce energetycznej państwa przewiduje się zmniejszenie w roku 2010 zużycia energii na jednostkę produktu krajowego o 25 % w stosunku do 2000 roku. Zakłada się ponadto w roku 2010 osiągnięcie poziomu 7,5 % udziału energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii pierwotnej (obecnie udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii pierwotnej w Polsce wynosi 2,5 %). Poziom ten ma być osiągnięty poprzez odpowiednie wykorzystanie zasobów biomasy, energii wody i wiatru, słońca, wód geotermalnych oraz biogazu z odpadów.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Opracowanie i wdrożenie przez gminę (zgodnie z Prawem Energetycznym) planów zaopatrzenia w energię. Gminny Plan Energetyczny powinien określać rozwiązania w tym przedmiocie na obszarze gminy z uwzględnieniem zasad ochrony środowiska;
2. Promowanie energooszczędnych technologii i urządzeń w przemyśle i energetyce oraz podniesienie ich sprawności;
3. Poprawa parametrów energetycznych budynków - termorenowacja (dobór drzwi i okien o niskim współczynniku przenikalności cieplnej, właściwa izolacja termiczna ścian - ocieplenie budynków, lokalizacja nowych obiektów zgodnie z naturalną (cieplejszą) kierunkową orientacją stron świata) – głównie w budynkach użyteczności publicznej;
4. Wdrażanie energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii - zaprowadzenie katalogu ofert dostępnych technologii i udostępnienie ich zainteresowanym;
5. Zwiększenie udziału energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii;
6. Promocja oszczędności energii cieplnej i elektrycznej oraz proekologicznych nośników energii w ramach działalności Gminnego Punktu Edukacji Ekologicznej.

Podsumowanie

Zmniejszenie zużycia wody, materiałów i energii oraz wykorzystywanie surowców wtórnych jest bardzo racjonalnym podejściem w dziedzinie poprawy ekonomiki produkcji. Zmniejszy się przez to presja na środowisko, zmniejszeniu ulegną opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska, zmniejszą się także koszty energii i surowców stosowanych w produkcji.

Realizacja powyżej scharakteryzowanego celu ekologicznego zależy przede wszystkim od działań podejmowanych przez przemysł i energetykę zawodową, a także przez sferę komunalną. Gmina mając jednak na uwadze konieczność osiągnięcia założonych limitów powinna uczestniczyć w doskonaleniu organizacji rynku energii, promowaniu energooszczędnych maszyn i urządzeń, stymulowaniu rozszerzenia zakresu inwestycji termoizolacyjnych.

Do 2004 roku, wskaźniki zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności, zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska.

Obszar strategiczny 2: Ochrona powietrza

Zgodnie z przepisami polskiego prawa ochrona powietrza polega na zapobieganiu powstawaniu zanieczyszczeń, ograniczaniu lub eliminowaniu wprowadzonych do powietrza substancji zanieczyszczających w celu zmniejszenia stężeń do dopuszczalnego poziomu lub utrzymania ich na poziomie dopuszczalnych wielkości.

Uwzględniając założenia ochrony powietrza określono:

Cel ekologiczny 1: Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, redukcja emisji pyłów i gazów cieplarnianych niszczących warstwę ozonową

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce;*
- *Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa;*
- *Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych.*

Osiągnięcie określonego celu ekologicznego w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Kierunek działania 1: Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce

W emisji zanieczyszczeń do powietrza dominującą rolę odgrywają sektory wytwarzania i zaopatrzenia w energię oraz przemysł. Skupienie się na ograniczeniu emisji z wymienionych sektorów przyniesie pewne efekty ekologiczne na terenie gminy.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Modernizacja układów technologicznych oraz montaż urządzeń ograniczających emisję (w takich przypadkach istnieje możliwość wspólnego ubiegania się Urzędu wraz z zakładami o środki finansowe np. z eko – konwersji naszego zadłużenia);
2. Stosowanie stref (pasów) zieleni izolacyjnej wokół dużych emitorów zanieczyszczeń (strefy te powinny być tworzone z gatunków roślinności o dużej odporności na zanieczyszczenia oraz właściwie pielęgnowane, a ubytki uzupełniane);
3. Modernizacja istniejących kotłowni zakładowych oraz gminnych i komunalnych ciągów kominowych celem ich dostosowania do termicznego przekształcania odpadów powstających w procesie produkcji meblowej, zgodnie z wymogami ochrony środowiska.

Kierunek działania 2: Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa

Tzw. niska emisja zanieczyszczeń powietrza pochodząca z ogrzewnictwa komunalnego stanowi w miastach ok. 50 % ogólnej emisji zanieczyszczeń, zaś na terenach wiejskich ok. 80 %. Źródłem powstawania zanieczyszczeń jest przede wszystkim wykorzystywane w przestarzałych urządzeniach grzewczych paliwo w postaci niskiej jakości węgla, a także różnego typu materiały odpadowe.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Opracowanie Gminnego Planu Energetycznego;
2. Ograniczanie węgla jako paliwa w kotłowniach komunalnych na rzecz paliw niskoemisyjnych (drewno, wierzba energetyczna, gaz, olej opałowy);
3. Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat: wykorzystania proekologicznych nośników energii oraz szkodliwości spalania materiałów odpadowych (działalność Związkowego Punktu Edukacji Ekologicznej);
4. Uwzględnienie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego obszarów rozwoju energetyki odnawialnej;
5. Promowanie nowych nośników energii ekologicznej pochodzących ze źródeł odnawialnych – energia słoneczna, biogaz;
6. Budowa sieci gazowej na obszarze gminy i zwiększenie liczby odbiorców;

Kierunek działania 3: Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych

Ruch drogowy jest istotnym zagrożeniem dla środowiska i zdrowia człowieka. Zwiększające się natężenie ruchu, stan dróg oraz stan techniczny pojazdów stanowią źródło zagrożeń, w tym przyczyniają się do wzrostu emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Bieżąca naprawa dróg i ciągów komunikacyjnych;
2. Wspieranie rozwoju ruchu rowerowego poprzez likwidację barier technicznych oraz tworzenie ścieżek rowerowych;
3. Stosowanie stref (pasów) zieleni izolacyjnej wzdłuż ciągów komunikacyjnych (strefy te powinny być komponowane z gatunków o dużej odporności na zanieczyszczenia oraz właściwie pielęgnowane, a ubytki uzupełniane).

Uwarunkowania prawne

Przyszłe członkostwo w Unii Europejskiej zobowiązuje Polskę do dostosowania aktualnie obowiązujących przepisów do unijnych.

Kompleksową regulację w dziedzinie ochrony powietrza stanowi w UE tzw. dyrektywa ramowa w sprawie oceny i zarządzania jakością powietrza w otoczeniu – 96/62/EC oraz dyrektywy pochodne.

Instrumenty prawne wykorzystywane do ograniczenia emisji zanieczyszczeń w Polsce, uwzględniające wymagania dyrektyw UE, to przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska oraz wydane do niego przepisy wykonawcze do najważniejszych należą:

- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska (Dz. U. 2001 Nr. 130 poz. 1453);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, zakres i sposób przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. 2002 Nr. 204, poz. 1727);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie marginesów tolerancji dla dopuszczalnych poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2002 Nr. 87, poz. 796);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie sposobów, metod i zakresu dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu, górnych i dolnych progów oszacowania dla substancji o ustalonych poziomach dopuszczalnych oraz metodyk referencyjnych modelowania jakości powietrza (Dz. U. 2002 Nr. 87, poz. 798);

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony powietrza (Dz. U. 2002 Nr. 115, poz. 1003);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2003 Nr. 1, poz. 12).

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska art. 87, ocenę jakości powietrza dokonuje się w strefach, które stanowią miasta i aglomeracje o liczbie ludności większej niż 250 tys. oraz obszary powiatów nie wchodzących w skład aglomeracji. Na podstawie art. 89 wojewoda, co roku dokonuje oceny poziomu substancji w powietrzu w danej strefie, a następnie dokonuje klasyfikacji stref.

Obszar strategiczny 3: Ochrona przed hałasem

Zgodnie z Prawem Ochrony Środowiska (Dział V, art. 112), „ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, między innymi poprzez utrzymanie hałasu poniżej poziomu dopuszczalnego lub, co najmniej na tym poziomie oraz przez zmniejszenie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, w przypadku, gdy jest on dotrzymany”. Polityka Ekologiczna Państwa zakłada ograniczenie do roku 2010 hałasu na obszarach miejskich wokół terenów przemysłowych oraz głównych dróg i szlaków kolejowych do poziomu równoważnego nieprzekraczającego w porze nocnej 55 dB.

Uwzględniając założenia ochrony przed hałasem określono cel ekologiczny:

Cel ekologiczny 1: Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Ochrona przed hałasem komunikacyjnym;*
- *Ochrona przed hałasem przemysłowym.*

Osiągnięcie określonego celu ekologicznego w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych.

Kierunek działania 1: Ochrona przed hałasem komunikacyjnym

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne, które mają wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego na obszarze gminy. Z tego względu zadania

wyznaczone w zakresie ochrony środowiska przed hałasem są również powiązane z zadaniami wynikającymi z polityki transportowej państwa.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Wspieranie inwestycji ograniczających ujemny wpływ hałasu, mianowicie: budowy ekranów akustycznych i tworzenia pasów zwartej zieleni ochronnej, a także izolacji budynków (np. wymiana okien);
2. Integrowanie opracowań planistycznych z problemami zagrożenia hałasem.

Kierunek działania 2: Ochrona przed hałasem przemysłowym

Poziom emisji hałasu ze źródeł przemysłowych jest porównywalny z emisją ze środków transportu, jednak na jego oddziaływanie jest narażona mniejsza liczba mieszkańców. Częstą przyczyną złego klimatu akustycznego wokół zakładów przemysłowych jest ich niewłaściwa lokalizacja w stosunku do obiektów sąsiadujących.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Wyznaczenie stref ochronnych wokół przedsiębiorstw, w obrębie których nie należy lokalizować budynków mieszkalnych;
2. Tworzenie pasów zwartej zieleni ochronnej wokół przedsiębiorstw.

Uwarunkowania prawne

Zagadnienia prawne z zakresu ochrony przed hałasem, reguluje przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska wraz z wydanymi do niego przepisami wykonawczymi. Do najważniejszych należą:

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. 2002 Nr. 8 poz. 81);
- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie dopuszczalnego poziomu hałasu (Dz. U. 2001 Nr. 120.1285);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy ochrony środowiska przed hałasem (Dz. U. 2002 Nr. 179. 1498).

Zgodnie z art. 117 Prawa Ochrony Środowiska dokonuje się oceny stanu akustycznego środowiska. Obowiązkowo dla aglomeracji o liczbie mieszkańców większej niż 100 tys., oraz dla terenów poza aglomeracjami określonych art. 179 ust. 1. POŚ. Dodatkowo tereny, dla których dokonywana będzie ocena stanu akustycznego

środowiska, mogą zostać również określone w powiatowym programie ochrony środowiska.

Na potrzeby oceny stanu akustycznego środowiska tworzone są mapy akustyczne. Na podstawie art. 118 ust. 1 POŚ, starosta sporządza, co 5 lat mapy akustyczne, dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska.

Na podstawie art. 119 ust. 1 dla terenów, na których poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, tworzy się programy działań, których celem jest dostosowanie poziomu hałasu do dopuszczalnego. Dla aglomeracji powyżej 100 tys. mieszkańców oraz dla terenów określonych w powiatowym programie ochrony środowiska, programy działań (programy ochrony środowiska przed hałasem) uchwała rada powiatu, a dla terenów, o których mowa w art. 179 ust.1, programy określa w drodze rozporządzenia wojewoda.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 19 grudnia 2002 r o zmianie ustawy o odpadach oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr. 7 poz. 78), starostowie w terminie do dnia 30 czerwca 2012 r, powinni sporządzić mapy akustyczne dla terenów określonych, w art. 118 ust. 1 POŚ, rady powiatów w terminie do dnia 30 czerwca 2013 r, powinny uchwalić programy działań określone w art. 119 ust. 1 POŚ. Wojewodowie do dnia 30 czerwca 2007 r powinni określić programy działań dla terenów, o których mowa w art. 179 ust.1 POŚ.

Obszar strategiczny 4. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi

Poziom promieniowania niejonizującego jest jednym z czynników wpływających na jakość życia człowieka. Podstawowa zasada ochrony przed polami elektromagnetycznymi została zapisana w art. 121 Prawa Ochrony Środowiska. Zgodnie z tą zasadą ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu środowiska poprzez utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz na zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Uwzględniając założenia ochrony przed promieniowaniem określono:

Cel ekologiczny 1: Ochrona mieszkańców przed promieniowaniem niejonizującym

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego.*

Osiągnięcie wyznaczonego celu ekologicznego w ramach określonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych.

Kierunek działania 1: Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego

Dla ograniczenia potencjalnego wpływu promieniowania na mieszkańców gminy należy w ramach ochrony podjąć następujące działania:

1. Przestrzeganie granic stref ochronnych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko dla urządzeń nadawczych;
2. Uwzględnienie w studiach uwarunkowań i planach zagospodarowania przestrzennego zagadnień pola elektromagnetycznego (pozostawienie w sąsiedztwie linii wysokich napięć wolnych przestrzeni).

Uwarunkowania prawne

Za najistotniejsze przepisy prawne w dziedzinie ochrony przed promieniowaniem należy uznać zapisy ustawy Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z póź. zm.), Dział VI – Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Według zapisów art. 124 POŚ, wojewoda prowadzi rejestr zawierający informację o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Rejestr ten jest corocznie aktualizowany.

Przepis wykonawczy do POŚ stanowi Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 października 2003 roku w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz sposobów sprawdzania dotrzymania tych poziomów (Dz. U. z 2003 r. Nr 192, poz. 1883).

Ponadto, zagadnienia ochrony ludzi i środowiska przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym są uregulowane również przepisami bezpieczeństwa i higieny pracy, prawa budowlanego, zagospodarowania przestrzennego oraz przepisami sanitarnymi.

Obszar strategiczny 5: Ochrona zasobów wodnych

Gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych oraz korzystanie z wód reguluje ustawa Prawo Wodne. Zakłada ona gospodarowanie wodami uwzględniające

zasadę wspólnych interesów i powinna być realizowana przez współpracę administracji publicznej, użytkowników wód i przedstawicieli lokalnych społeczności.

Uwzględniając założenia ochrony zasobów wodnych określono:

Cel ekologiczny 1: Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej oraz ochrona przed powodzią

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- Zarządzanie zasobami wodnymi;
- Racjonalizacja zużycia wody;
- Ochrona wód;
- Ochrona przeciwpowodziowa i retencja wodna.

Osiągnięcie założonego celu w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane przez konkretne zadania ekologiczne.

Kierunek działania 1: Zarządzanie zasobami wodnymi

Zarządzanie zasobami wodnymi jest jednym z podstawowych zagadnień mających wpływ na rozwój regionu i jakość życia na jego obszarze.

Zadanie ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Dostosowanie się do powiatowego zintegrowanego systemu zarządzania zasobami wodnymi, obejmującego wody podziemne i powierzchniowe, na terenie gminy.

Kierunek działania 2: Racjonalizacja zużycia wody

Racjonalizacją użytkowania wody powinny być objęte wszystkie działy gospodarki korzystające z jej zasobów. Konieczne jest zatem w najbliższej przyszłości ograniczenie zużycia wody przede wszystkim w przemyśle i rolnictwie oraz ograniczenie strat związanych z jej rozprowadzaniem. Krajowy limit został ustalony w zakresie zmniejszenia wodochłonności produkcji o 50 % w stosunku do roku 1990 - 2010.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działań to:

1. Wprowadzenie normatywów zużycia wody (określonych przez Starostwo Powiatowe) w wodochłonnych dziedzinach produkcji w oparciu o zasadę stosowania najlepszych dostępnych technik – BAT, (przedsiębiorstwa na terenie gminy);
2. Dostosowanie do powiatowych wskaźników zużycia wody w gospodarce komunalnej stymulujących jej oszczędzanie;

3. Ograniczenie wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych (poza przemysłem spożywczym i niektórymi specjalnymi działami produkcji rolnej);
4. Wprowadzenie systemu kontroli wodochłonności produkcji w formie obowiązku rejestracji zużycia wody na cele przemysłowe i rolnicze w przeliczeniu na jednostkę produkcji;
5. Realizacja przez zakłady planów racjonalnego gospodarowania wodą (np. wprowadzających zamknięte obiegi wody).

Kierunek działania 3: Ochrona wód

Jednym z celów polityki ekologicznej państwa jest zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości. Ważne z tego względu jest utrzymywanie jakości wód podziemnych i powierzchniowych, co najmniej na poziomie wymaganym przepisami. W ramach ochrony wód wyznaczony limit krajowy mówi o zapewnieniu 75 % redukcji związków biogenych ze ścieków komunalnych odprowadzanych do cieków stanowiących element zlewniska Bałtyku – do roku 2015.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
2. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne);
3. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu zapewnienia właściwej jakości wody;
4. Ustanowienie stref ochrony wokół ujęć;
5. Wprowadzenie ograniczeń w zagospodarowywaniu terenów ochronnych wód podziemnych oraz ujęć wody;
6. Przeprowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników (np. gromadzenie wody deszczowej i wykorzystywanie jej na cele agrarne – do podlewania zieleni);
7. Wspieranie działań podmiotów gospodarczych w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych do celów przemysłowych (przez branże inne niż np. przemysł spożywczy), oraz przez wprowadzenie zamkniętego obiegu wody w przemyśle;
8. Budowa sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej (rozdział kanalizacji sanitarnej i deszczowej) na terenie gminy;

9. Modernizacja gminnej oczyszczalni ścieków w kierunku spełnienia wymagań obowiązującego prawa oraz dyrektyw UE;
10. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź bardzo trudna do realizacji ze względów technicznych (ukształtowanie terenu), wsparcie finansowe dla rolników realizujących oczyszczalnie przyzagrodowe;
11. Zewidencjonowanie oczyszczalni przydomowych oraz zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania;
12. Wnikliwa kontrola punktów zrzutu ścieków przemysłowych;
13. Wdrażanie programów ochrony wód powierzchniowych w układzie zlewniowym rzek;
14. Stopniowe ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń obszarowych (pozostałości chemicznych środków ochrony roślin oraz nawozów) i punktowych (składowiska obornika) pochodzących z działalności rolniczej – budowa stanowisk składowania obornika i zbiorników na gnojówkę do roku 2010;
15. Prowadzenie przyjaznej środowisku gospodarki na stawach rybnych;
16. Preferowanie użytkowania łąkowego oraz kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych.

Kierunek działania 4: Ochrona przeciwpowodziowa i retencja wodna

W ochronie przed lokalnymi powodziąmi (podtopieniami) ważne jest wprowadzenie kompleksowego systemu ochrony przed taką powodzią oraz systemu zbiorników retencji wodnej. Ze względu na możliwe wystąpienie zagrożenia powodziowego (lokalnego) na terenie gminy Trzcianko-Zdrój działania powinny zmierzać do prawidłowego utrzymania ochrony przeciwpowodziowej.

W ramach wyznaczonego kierunku działania należy realizować następujące zadania ekologiczne:

1. Przeprowadzenie działań formalno-prawnych w zakresie ujęcia w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego terenów zalewowych gminy;
2. Inwentaryzacja, odbudowa oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji.

Uwarunkowania prawne

Główną regulacją prawną odnoszącą się do zagadnień gospodarki wodnej jest ustawa Prawo Wodne z dnia 18 lipca 2001 (Dz. U. z 2001 r, Nr. 115 poz. 1229). Podstawowymi aktami wspomagającymi są Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.) oraz ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2001 Nr. 72 poz. 747). Dodatkowe regulacje w zakresie

ochrony wód znajdują się w przepisach wykonawczych do wymienionych ustaw, najważniejsze z nich to:

- rozporządzenie Ministra Infrastruktury, w sprawie określenia przeciętnych norm zużycia wody (Dz. U. 2002 Nr.8 poz. 79);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie warunków, jakie należy spełniać przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. 2002. Nr. 212 poz. 1799);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz częstotliwości pobierania próbek wody, metodyk referencyjnych analiz i sposobu oceny, czy wody odpowiadają wymaganym warunkom (Dz. U. 2002 Nr.204 poz. 1727);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. 2002 Nr. 241 poz. 2093, Dz. U. 2003 Nr. 4 poz. 44);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wysokości jednostkowych stawek kar za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi (Dz. U. 2001 Nr. 146 poz. 1640);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach (Dz. U. 2002 Nr. 183 poz. 1530);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie wymagań, dotyczących jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. 2002 Nr. 203 poz. 1718).

Obszar strategiczny 6. Ochrona powierzchni ziemi

Ochrona powierzchni ziemi zgodnie z zapisami ustawy Prawo Ochrony Środowiska, polega na zapewnieniu jej jak najlepszej jakości.

Uwzględniając założenia ochrony powierzchni ziemi określono:

Cel ekologiczny 1: Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Gleby użytkowane rolniczo;*
- *Zasoby kopalin.*

Osiągnięcie wyznaczonego celu w ramach określonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych.

Kierunek działania 1: Gleby użytkowane rolniczo

Biorąc pod uwagę, klasyfikację bonitacyjną gleb na terenie gminy Trzcianko-Zdrój, ich odczyn pH i stan zanieczyszczenia metalami ciężkimi należy dążyć do racjonalnego wykorzystania tych gleb oraz zapewnienia im właściwej ochrony.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Zapobieganie zanieczyszczeniu gleb środkami ochrony roślin oraz na skutek działalności człowieka;
2. Prowadzenie właściwej struktury zagospodarowania przestrzennego (zminimalizowanie powierzchni gruntów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych wyłączonych z produkcji rolnej i przeznaczonych na inne cele oraz zagospodarowywanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej);
3. Dostosowanie do naturalnego biologicznego potencjału gleb kierunków i intensywności produkcji;
4. Podnoszenie jakości i struktury gleb poprzez wykorzystanie kompostu;
5. Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną;
6. Kształtowanie struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb oraz przeciwdziałanie zakwaszaniu;
7. Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (Kodeks Dobrych Praktyk Rolniczych);
8. Wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie i rozwój gospodarstw ekologicznych oraz wspieranie rolnictwa integrowanego;
9. Rekultywacja terenów zdegradowanych.

Kierunek działania 2: Zasoby kopalin

W zakresie zagadnień zasobów kopalin, ważna jest ochrona obszarów perspektywicznych i ochrona złóż udokumentowanych.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Uwarunkowania prawne

Zagadnienia prawne z zakresy ochrony powierzchni ziemi, regulują przede wszystkim Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z póź. zm.), Prawo geologiczne i górnictwo (Dz. U. z 1994 r Nr 27, poz. 96 z póź. zm. – ustawa z dnia 27 lipca o zmianie ustawy Prawo geologiczne i górnictwo Dz. U. 2001 Nr. 110, poz. 1190), ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1994 r Nr. 89, poz. 415 z póź. zm.) oraz ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995 r. Nr 16, poz. 78 z póź. zm.). Do najważniejszych przepisów wykonawczych należą:

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia standardów jakości gleby (Dz. U. 2002 Nr. 165 poz. 1359);
- rozporządzenie Rady Ministrów, w sprawie określenia organów właściwych w zakresie administracji geologicznej i nadzoru górnictwa (Dz. U. 1998 Nr. 162 poz. 1144).

Obszar strategiczny 7. Gospodarka odpadami

Zagadnienia związane z gospodarką odpadami zostały szczegółowo omówione w Planie Gospodarki Odpadami dla gminy Trzciesko-Zdrój.

Obszar strategiczny 8. Zasoby przyrodnicze

Ochrona zasobów przyrody ma prowadzić do zachowania istniejącego jej stanu (różnorodności gatunkowej) oraz stwarzania warunków do jak najlepszego rozwoju.

Uwzględniając konieczność ochrony zasobów przyrody określono:

Cel ekologiczny 1: Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności, w tym wzrost lesistości gminy

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

- *Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju przy aprobacie lokalnej społeczności;*
- *Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym;*
- *Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt;*
- *Ochrona lasów;*
- *Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody.*

Osiągnięcie określonego celu w ramach wyznaczonych kierunków działań powinno być realizowane za pomocą konkretnych zadań ekologicznych.

Kierunek działania 1: Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych

Rozwój gospodarczy gminy pociąga za sobą niebezpieczeństwo degradacji obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, z tego względu ważne jest połączenie systemu rozwoju obszarów cennych przyrodniczo z rozwojem społeczno gospodarczym gminy.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Utrzymanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego na terenie gminy i w lasach;
2. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych.

Kierunek działania 2: Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym

Ze względu na zagęszczenie sieci infrastruktury w krajobrazie oraz potencjalny rozwój gospodarczy na terenie powiatu, należy zadbać o uwzględnienie w planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania poszczególnych gmin powiatu, wniosków wynikających z istniejącej lub planowanej lokalizacji terenów chronionych wraz z ich otulinami (rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu).

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Przestrzeganie odpowiednich procedur lokalizacyjnych chroniących tereny prawnie chronione przed przeinwestowaniem;
2. Opracowanie programu rozwoju agroturystyki w gminie;
3. Lokalizacja obiektów rekreacyjnych i turystycznych podporządkowana wymogom miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego;
4. Przeciwdziałanie rozwojowi budownictwa mieszkalnego i rekreacyjnego na terenach chronionych.

Kierunek działania 3: Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt

Celem ochrony gatunkowej jest zabezpieczenie dziko występujących gatunków zwierząt szczególnie rzadkich i zagrożonych wyginięciem oraz zachowanie różnorodności gatunkowej.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej, celem wskazania cennych przyrodniczo siedlisk, które należy wyłączyć np. z zalesiania;

2. Przeciwdziałanie wypalaniu traw.

Kierunek działania 4: Ochrona lasów

Istniejące na terenie gminy znaczne obszary leśne wymuszają podjęcie zdecydowanych działań ochronnych istniejących zasobów w celu zachowania ich funkcji (przyrodniczej, społecznej i gospodarczej).

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Wdrażanie powiatowego planu zwiększenia lesistości;
2. Zalesianie leżących odłogiem oraz słabych bonitacyjnie użytków rolnych;
3. Zachęcanie prywatnych właścicieli lasów do przestrzegania prawidłowych zasad gospodarki leśnej;
4. Opracowanie granic polno-leśnych lub ich aktualizacja w planach zagospodarowania przestrzennego.

Kierunek działania 5: Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody

Gmina Trzcieżsko-Zdrój ma sprzyjające warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki, co może stanowić potencjalne zagrożenie dla terenów przyrodniczych. Kolejnym zagrożeniem jest gospodarka rolna w pobliżu terenów cennych przyrodniczo oraz intensywna zabudowa mieszkaniowa o nieuregulowanej gospodarce ściekowej oraz odpadowej. Z tego względu ważnym zadaniem będzie wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Zadania ekologiczne prowadzące do realizacji tego kierunku działania to:

1. Promowanie zachowań związanych z codziennym bytowaniem mieszkańców zgodnych z zasadami ochrony krajobrazu i przyrody;
2. Rygorystyczne przestrzeganie wymagań ochrony przyrody w ramach funkcjonowania obiektów turystycznych i rekreacyjnych, budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego oraz prowadzenia działalności rolniczej;
3. Powołanie i funkcjonowanie Gminnego Punktu Edukacji Ekologicznej (GPÉE);
4. Tworzenie i rozwój przyrodniczych ścieżek dydaktycznych.

Uwarunkowania prawne

Podstawowe regulacje prawne z zakresu zasobów przyrodniczych zawarte są w takich aktach prawnych jak: ustawa o ochronie przyrody (Dz. U. z 1991 r, Nr. 114, poz. 492 z póź. zm.), ustawa o lasach (Dz. U. z 1991 r. Nr 101, poz. 444 z póź. zm.) , Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z póź. zm.), Prawo łowieckie (Dz.U. z 1995 r. Nr 147, poz. 713 z póź. zm. – ustawa z dnia 26 lipca 2001 r o zmianie ustawy prawo łowieckie Dz. U. 2001 Nr. 125 poz. 1366), ustawa o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia (Dz. U. z 2001 r, Nr. 73, poz. 764) oraz ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 1995 nr. 16, poz. 78 z późn. zmianami). Najważniejsze przepisy wykonawcze do wymienionych ustaw to:

- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie rodzajów i zakresu opracowań ekofizjograficznych (Dz. U. 2002 Nr. 155 poz. 1298);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie (Dz. U. 2001 Nr. 92 poz. 1029);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie zasad współdziałania Lasów Państwowych ze starostami w zakresie sporządzania planów zalesiania i uproszczonych planów urządzenia lasu, szkoleń, nadzoru nad wykonywaniem prac zalesieniowych oraz dostarczania sadzonek (Dz. U. 2002 Nr. 12 poz. 121);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie jednorazowego odszkodowania za przedwczesny wyręb drzewostanu (Dz. U. 2002 Nr. 99 poz. 905);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie rocznych planów łowieckich i wieloletnich łowieckich planów hodowlanych (Dz. U. 2002 Nr. 194 poz. 1640);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie szczegółowych zasad przekazywania w zarząd obwodów łowieckich wyłączonych z wydzierżawiania (Dz. U. 2002 Nr. 219 poz. 1842);
- rozporządzenie Ministra Środowiska, w sprawie ustalenia listy gatunków zwierząt łownych oraz określenia okresów polowań na te zwierzęta (Dz. U. 2001 Nr. 43 poz. 488).

Obszar strategiczny 9. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie ochrony środowiska

W celu osiągnięcia w/w celu określono kierunki działań ekologicznych:

Cel ekologiczny 1: Zacieśnienie współpracy między gminą a nadleśnictwami

- Kierunek działania 1: Pisemna wymiana i obieg informacji pomiędzy gminą a nadleśnictwami;
- Kierunek działania 2: Wzajemna współpraca podczas opiniowania planów, programów oraz innych przedsięwzięć strategicznych;
- Kierunek działania 3: Inwentaryzacja i delimitacja granicy polno-leśnej;
- Kierunek działania 4: Współpraca ze strażą Leśną w związku z likwidacją dzikich wysypisk śmieci.

Cel ekologiczny 2: **Wykorzystanie aktywności organizacji pozarządowych**

- Kierunek działania 1: Udział Związku Harcerstwa Polskiego, Ligi Ochrony Przyrody i lokalnych klubów ekologicznych w promocji i organizacji akcji ekologicznych.

Cel ekologiczny 3: **Intensyfikacja współpracy międzygminnej**

- Kierunek działania 1: Dążenie do osiągnięcia wspólnej polityki środowiskowej z sąsiednimi gminami;
- Kierunek działania 2: Nawiązanie współpracy z Inwestorami w celu wdrożenia gazyfikacji gminy.

Obszar strategiczny 10. „Gorące punkty” i przeciwdziałanie poważnym awariom

Jednym z celów polityki ochrony środowiska jest **minimalizacja wpływu na środowisko oraz eliminacja ryzyka dla zdrowia ludzi w miejscach największego oddziaływania na środowisko i zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego lub biologicznego**, w tzw. „gorących punktach”.

Cel ten łączy działania z zakresu ochrony różnych elementów środowiska. Z tego względu kierunki działań służące do jego osiągnięcia skupiają się na przyczynach i ewentualnych skutkach ich powstawania.

Z uwagi na skalę oddziaływania zakładów, podlegają one ciągłej wewnętrznej i zewnętrznej kontroli, co pozwala na bieżącą ocenę ich wpływu na środowisko naturalne oraz ewentualny stopień zagrożenia. Natomiast pozostałe podmioty gospodarcze są to zazwyczaj niewielkie (w skali kraju) zakłady, ale ich działanie wymaga nieustannej kontroli w celu zapewnienia prawidłowej i zgodnej z przepisami działalności.

W związku z powyższym przyjmuje się następujące zadania ekologiczne:

1. Kontrola zakładów produkcyjnych i podmiotów gospodarczych, które mogą znacząco oddziaływać na środowisko w celu zapewnienia prawidłowej i zgodnej z przepisami działalności;
2. Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz hałasu;
3. Zmniejszenie emisji substancji odorowych do powietrza związanych z działalnością przetwórczą oraz funkcjonowaniem obiektów komunalnych;
4. Ograniczenie odprowadzania zanieczyszczeń ze źródeł punktowych do rzek i jezior;
5. Zwiększenie bezpieczeństwa przewozów substancji niebezpiecznych przez kontrolę przewozów i stanu technicznego pojazdów oraz czasu pracy kierowców.

5.4. Strategia realizacji przyjętych celów

Wyznaczone cele ekologiczne, a w ich ramach kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie ochrony środowiska na terenie gminy Trzcianko-Zdrój, stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań ekologicznych na przestrzeni kilkunastu lat.

Zadania zostały wyznaczone na podstawie analizy stanu środowiska przyrodniczego na terenie gminy, przewidywanych kierunków rozwoju oraz informacji w zakresie planowanych inwestycji (dziedzina ochrony środowiska), które przekazane zostały przez Urząd Miejski w Trzcianku-Zdroju, instytucje obligatoryjnie zajmujące się ochroną środowiska na obszarze gminy i Powiatu Gryfińskiego.

Z uwagi na szeroki zakres przedsięwzięć koniecznych do osiągnięcia wyznaczonych celów, z pośród wszystkich zadań ekologicznych wybrano pewną grupę zadań, którą należy realizować w pierwszej kolejności. Ich zestawienie stanowi krótkookresowy harmonogram - plan operacyjny Programu Ochrony Środowiska na lata 2004-2008 (tabela 39).

Część pozostałych zadań ekologicznych będzie realizowana w okresie długoterminowym w ramach długookresowego harmonogramu – planu operacyjnego Programu Ochrony Środowiska na lata 2009-2012 (tabela 40).

W harmonogramach realizacyjnych zestawiono cele i zadania ekologiczne dla gminy w odniesieniu do konkretnych elementów środowiska.

5.4.1. Przyjęte kryteria wyboru zadań priorytetowych

W celu realizacji Polityki ekologicznej dla gminy Trzcianko-Zdrój konieczne było ustalenie harmonogramu prowadzenia zadań ekologicznych z rozbiciem na zadania

krótko i długookresowe oraz mechanizmy finansowo - ekonomiczne. Do najważniejszych kryteriów w skali gminy branych pod uwagę podczas sporządzania planu operacyjnego na lata 2004 – 2008 z perspektywą do roku 2012 należy wymienić:

- cele i kierunki wynikające z Polityki Ekologicznej Państwa;
- zadania i kierunki zawarte w Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Zachodniopomorskiego;
- zadania i kierunki zawarte w Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego;
- kryteria przyjęte w Strategii rozwoju Powiatu Gryfińskiego;
- cele i zadania przyjęte w strategii rozwoju gminy Trzcińsko-Zdrój;
- dysproporcje pomiędzy stanem wymaganym a aktualnym;
- wymogi wynikające z obowiązujących ustaw;
- okresy przejściowe wynegocjowane przez Polskę dot. ustawodawstwa Unijnego;
- możliwość uzyskania wsparcia finansowego z różnych źródeł;
- ponadlokalny wymiar przedsięwzięcia;
- obecne zaawansowanie inwestycji;
- potrzeby gminy ważne przy osiągnięciu zrównoważonego rozwoju;
- wielokrotna korzyść z tytułu realizacji przedsięwzięcia.

5.4.2. Harmonogram realizacji zadań ekologicznych

W harmonogramach realizacyjnych przygotowanych dla gminy Trzcińsko-Zdrój, poszczególnym celom strategicznym, w ramach wyznaczonych kierunków działań, przyporządkowano konkretne zadania z określeniem czasu ich realizacji i instytucje, które powinny je realizować lub współrealizować. Z uwagi na specyfikę niektórych zadań np. edukacja ekologiczna, czy zadania kontrolne będą one realizowane zarówno w ramach harmonogramu krótko i długoterminowego.

W ramach wyznaczonych harmonogramów realizacyjnych, zadania podzielono na zadania własne gminy i zadania koordynowane. Opracowanie pn. „Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” wydane przez Ministerstwo Środowiska w 2002 roku, definiuje wyżej wymienione zadania następująco:

- zadania własne gminy – przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji gminy;
- zadania koordynowane - pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze

środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie powiatu i gminy, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym.

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych a także współpracę z pozostałymi partnerami, zarządzanie środowiskiem gminy Trzcińsko-Zdrój przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Władze Miasta i Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest **funkcja regulacyjna**, na którą składają się akty prawa lokalnego – uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również **funkcje wykonawcze** (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne.

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna. Głównymi instrumentami finansowymi są opłaty ekologiczne, kary, fundusze celowe, ulgi podatkowe. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Zadania ekologiczne nie ujęte w żadnym z harmonogramów, a zamieszczone w części opisowej dotyczącej polityki ekologicznej, stanowią dla gminy dodatkową bazę możliwości realizacyjnych w ramach opracowanego Programu Ochrony Środowiska. Ich ewentualne wprowadzenie do harmonogramu może nastąpić na etapie przewidzianej Prawem Ochrony Środowiska (art. 14 ust. 2), po czteroletniej weryfikacji polityki ekologicznej państwa.

Krótkoterminowy harmonogram realizacyjny

(plan operacyjny) Programu Ochrony Środowiska dla miasta i gminy Trzcianko-Zdrój na lata 2004 - 2008

Tabela 39

Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Miernik realizacji	Jednostka realizująca	Lata realizacji					Szacunkowe koszty wdrożenia [PL]	Źródła finansowania
				2004	2005	2006	2007	2008		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Cel 1. Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych										
Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Wprowadzenie bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwość współfinansowania);	wprowadzane ulgi	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe					Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących
	2. Wprowadzenie powiatowych wskaźników w zakresie zmniejszenia strumienia wytwarzanych odpadów, zwiększenia i ponownego wykorzystania surowców odpadowych, rozdzielenia strumienia odpadów;	realizacja zadania	Gmina, przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	3. Promowanie nowych małodopadowych technologii;	procent zakładów stosujących nowe technologie	Gmina, Działalność GPEE	Zadanie ciągłe					Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących
Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Opracowanie Gminnego Planu Energetycznego	realizacja zadania	Gmina	2006 2008					Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących
	2. Wdrażanie energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii; - zaprowadzenie katalogu ofert dostępnych technologii i udostępnienie ich zainteresowanym;	zużycie surowców odnawialnych do celów energetycznych	Gmina	2004 2005 2006					5.000 (koszt całkowity)	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	3. Promocja oszczędności energii ciepłej i elektrycznej oraz proekologicznych nośników energii w ramach działalności GPEE;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina, GPEE	Zadanie ciągłe					3.000 (koszt całkowity)	Środki jednostek realizujących
	4. Modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy - wymiana na oświetlenie energooszczędne	zmniejszenie kosztów zużycia energii	Gmina	Zadanie ciągłe					-	Środki pochodzące ze zmniejszonych kosztów zużycia energii

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	5. Udział w upowszechnianiu informacji na temat zasad i możliwości termorenowacji budynków;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina, GPEE						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	środki jednostek realizujących
	6. Poprawa parametrów energetycznych budynków (wymiana okien i ocieplenie budynków) – przede wszystkim budynki użyteczności gminnej;	procent wykonanych remontów	Gmina						Zadanie ciągłe	Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	7. Realizacja zadania WPI Remont kapitalny „Ratusza Miejskiego”: -całkowita wymiana pokrycia dachowego -malowanie elewacji zewnętrznej;	zmniejszenie kosztów zużycia energii	Gmina			2005 2006				280.000	Budżet gminy
	8. Uwzględnienie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego obszarów rozwoju energetyki odnawialnej;	-	Gmina						Zadanie ciągłe	-	-
<i>Cel 2. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, (redukcja emisji pyłów i gazów niszczących warstwę ozonową)</i>											
Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Kontrola przedsiębiorstw w zakresie emisji pyłów i gazów do powietrza;	ilość przeprowadzonych kontroli	WIOŚ						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	2. Modernizacja istniejących kotłowni (zakładowych, komunalnych, osiadlowych) celem ich dostosowania do spełnienia wymogów ochrony środowiska;	ilość zmodernizowanych kotłowni	Zakłady przemysłowe						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach komunalnych na rzecz paliw niskoemisyjnych (drewno, wierzba energetyczna, gaz, olej opałowy);	wzrost zużycia paliw niskoemisyjnych	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze strukturalne UE
	2. Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat: - wykorzystania proekologicznych nośników energii; - szkodliwości spalania materiałów odpadowych;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina,						Zadanie ciągłe	Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	3. Działania gminy zmierzające do realizacji zapisów w powiatowej strategii rozwoju; uwzględniających włączenie gminy Trzcińsko-Zdrój w program gazyfikacji powiatu.	liczba zgazyfikowanych gospodarstw	Gmina, Współpraca z innymi gminami powiatu gryfińskiego						Zadanie ciągle	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	4. Nawiązanie współpracy z Oddziałem Zakładu Gazowniczego w Szczecinie w celu wdrożenia gazyfikacji gminy;	liczba zgazyfikowanych gospodarstw	Gmina						Zadanie ciągle	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 4a. Budowa sieci gazowej na obszarze gminy;	procent zgazyfikowanej gminy	PGNiG S.A. O ZG w Szczecinie, Inne gminy powiatu gryfińskiego						Zadanie ciągle	-	Środki własne jednostek realizujących, inne fundusze strukturalne UE
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Współpraca gminy z zarządcami dróg krajowych i powiatowych w zakresie wyznaczania potrzeb modernizacji ciągów komunikacyjnych.	realizacja zadań	Gmina Powiat, Województwo, GDDKiA, ZDP						Zadanie ciągle	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 2. Bieżąca naprawa dróg i ciągów komunikacji gminnej;	realizacja zadań	Gmina, Powiat						Zadanie ciągle	-	Środki jednostek realizujących
	3. Realizacja programu WPI: - Budowa chodnika z parkingiem w m. Stołeczna - Budowa chodnika w m. Gogolice.	Zmniejszenie emisji zanieczyszczeń	Gmina					2005		44.400	Budżet gminy, Fundusze strukturalne
	4. Modernizacja dróg transportu rolniczego na terenie gminy.	realizacja zadania	-Urząd Miejski					2005 2006 2007 2008		45.000/rok	Środki jednostek realizujących Urząd Marszałkowski
Cel 3. Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku											
Ochrona przed hałasem komunikacyjnym	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Integrowanie opracowań planistycznych z problemami zagrożenia hałasem – przestrzeganie odległości lokalizacji obiektów mieszkaniowych od pasa drogowego;	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągle	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	2. Wprowadzanie pasów zieleni pełniących funkcje ekranów akustycznych w miejscach szczególnie obciążonych hałasem komunikacyjnym	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
Ochrona przed hałasem przemysłowym	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Wyznaczenie stref ochronnych wokół przedsiębiorstw, w obrębie których nie należy lokalizować budynków mieszkalnych (MPZP);	zmniejszenie uciążliwości hałasu	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE</u> 2. Modernizacja i renowacja nawierzchni dróg zakładowych i dojazdowych do zakładów w celu obniżenia emisji hałasu.	zmniejszenie uciążliwości hałasu	Gmina Zakłady przemysłowe						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
Cel 4. Ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi											
Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Uwzględnienie w MPZP zagadnień pola elektromagnetycznego (pozostawienie w sąsiedztwie linii wysokich napięć wolnych przestrzeni).	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Koszty administracyjne
	2. Budowa, modernizacja sieci elektroenergetycznych na terenie gminy z uwzględnieniem ich małokonfliktowych lokalizacji oraz likwidacja sieci na potrzeby nowych uzbrojeń terenu.	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 3. Przestrzeganie granic stref ochronnych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko dla urządzeń nadawczych;	realizacja zadania	właściciele obiektów						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-
Cel 5. Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią											
Zarządzanie zasobami wodnymi, racjonalizacja zużycia wody i ochrona wód	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Budowa nowych oraz sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej,	długość nowych lub wymienione odcinki sieci wodociągowej	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze unijne
	2. Sukcesywna wymiana sieci azbestowych na terenie gminy;	długość nowych lub wymienione odcinki sieci	Gmina						Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze unijne
	3. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne);	różnica w poborze wody a jej sprzedaży	Gmina						Zadanie ciągłe	-	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		
	4. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu zapewnienia właściwej jakości wody;	liczba stacji poddanych modernizacji i rozbudowie	Gmina						Zadanie ciągłe	Do ustalenia w zależności od przyjętego rozwiązania	Europejski Fundusz rozwoju Wsi Polskiej, BOŚ, WFOŚiGW, Bank Gospodarki Żywnościowej, Fundusz Kościelny, fundusze unijne	
	5. Wykonanie kanalizacji deszczowej, w związku z modernizacją dróg i ulic gminnych.	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE	
	6. Wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych i zakładach przemysłowych;	realizacja zadania	Gmina, Właściciele posiadłości,						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących	
	7. Inwentaryzacja miejsc zrzutu nieoczyszczonych ścieków;	ilość zinwentaryzowanych źródeł	Gmina			2005				2006	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	8. Opracowanie planu pełnego zwodociągowania gminy	realizacja zadania	Gmina			2005				2006	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	8.a Realizacja programu WPI: -Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Tchórzno i Wesoła.	realizacja zadania	Gmina			2005				400.000		Środki funduszy strukturalnych UE + środki własne
	9. Realizacja programu WPI: - Zakup beczkowozu na wodę pitną	realizacja zadania	Gmina			2004				10.500		Środki jednostek realizujących
	10. Opracowanie planu pełnego skanalizowania gminy.	realizacja zadania	Gmina			2005				2006	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	10.a Realizacja programu WPI: - Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Trzcińsku-Zdroju (Al. Wolności i ul. Chojnicka-Ostrzewka)	realizacja zadania	Gmina			2004				2005	262.000	Środki jednostek realizujących
	10 b. Realizacja programu WPI: -Budowa kanalizacji sanitarnej w m. Góralice	realizacja zadania	Gmina			2004				2005	800.500	Środki jednostek realizujących
						2006				2007		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
	11. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź bardzo trudna do realizacji ze względów technicznych (ukształtowanie terenu);	liczba wybudowanych oczyszczalni	Gmina, indywidualni właściciele	Zadanie ciągłe					Koszt 1 oczyszczalni 9.000	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	12. Zewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania;	liczba zewidencjonowanych i prawidłowo funkcjonujących zbiorników bezodpływowych	Gmina	2004 2005					3.000	GFOŚiGW, środki własne
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 13. Wdrażanie programów ochrony wód powierzchniowych w układzie zlewniowym rzek;	realizacja zadania	RZGW ZZMiUW Oddział Terenowy w Gryfinie, Powiat, Gmina	2004 2005 2006 2007 2008					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
Ochrona przeciwpowodziowa i mała retencja	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Współpraca gminy z zarządcami urządzeń wodnych w zakresie inwentaryzacji, odbudowy i regulacji oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji podstawowej;	realizacja zadania	Gmina, RZGW ZZMiUW Terenowy Oddział w Gryfinie, Powiat	Zadanie ciągłe					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 2. Uwzględnienie w procesach planistycznych (MPZP) obszarów zalewowych gminy np. w dolinie Tywy i Rurzyca;	realizacja zadania	Gmina,	Zadanie ciągłe					Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących
Cel 6. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją										
Gleby użytkowane rolniczo	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną;	ilość wprowadzonych zadrzewień i zakrzewień	Gmina, Rolnicy indywidualni	Zadanie ciągłe					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 2. Współpraca w zakresie kształtowania struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb;	realizacja zadania	RCDRRiOW, Gmina, Właściciele gruntów	Zadanie ciągłe					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	3. Podjęcie działań zmniejszających poziom zakwaszenia gleb;	mniejszy odsetek gleb kwaśnych	RCDRRiOW, Właściciele gruntów	Zadanie ciągłe					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	4. Założenie i prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleb lub ziemi;	Odpowiednie ukierunkowanie struktury użytkowania gruntów gminy	Gmina, Powiat						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących*
	5. Propagowanie przestrzegania zasad nawożenia gruntów w zgodzie z Kodeksem Dobrych Praktyk Rolniczych;	poprawa struktury gleby	RCDRRiOW, Rolnicy indywidualni, Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	6. Wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie i rozwój gospodarstw ekologicznych oraz wspieranie rolnictwa zintegrowanego;	wzrost liczby gospodarstw ekologicznych	Rolnicy indywidualni, Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, NFOŚiGW, WFOŚiGW
Zasoby kopalin	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Wyeliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji surowców naturalnych;	brak niekoncesjonowanej eksploatacji	Wojewoda, Powiat, WIOŚ, Gmina	2004	2005					Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	2. Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;	stopień zaawansowania prac	Eksploatatorzy zasobów, Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	3. Uwzględnienie w studium uwarunkowań oraz planie zagospodarowania przestrzennego (jeżeli obecnie nie są uwzględnione) obszarów złóż i objęcie ich ochroną;	realizacja zadania	Gmina,						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-
Cel 7. Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności w tym wzrost lesistości gminy											
Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Utrzymanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego;	powszechne odczucie czystości	Gmina						Zadanie ciągłe	5.000,00/rok	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 1 a. Utrzymanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego na terenach leśnych i kąpieliskach;	powszechne odczucie czystości	Nadleśnictwa PSSE ⁴ – Gryfino.						Zadanie ciągłe	ok. 7.000/rok	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 2. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych;	realizacja	Gmina						Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, dotacje
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Przestrzeganie procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem;	realizacja	Gmina						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	2. Lokalizacja obiektów rekreacyjnych i turystycznych podporządkowana wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	-	Środki jednostek realizujących
Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu aktualizację danych o przyrodzie gminy, celem wskazania cennych przyrodniczo siedlisk, które należy wyłączyć np. z zalesiania;	realizacja zadania	Gmina, Powiat, Nadleśnictwa			2006			2006	15.000	WFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska, fundusze unijne, fundusze własne
	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 2. Przeciwdziałanie wypalaniu traw	realizacja zadania	Gmina						Zadanie ciągłe	-	-
Ochrona lasu	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Wdrażanie powiatowego planu zwiększenia lesistości;	realizacja zadania	Nadleśnictwa, Powiat						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, dotacje
	2. Wymaganie od prywatnych właścicieli lasów przestrzegania prawidłowych zasad gospodarki leśnej;	prawidłowa gospodarka leśna	Nadleśnictwa, Powiat						Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, dotacje
Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Wykorzystanie elementów przyrodniczych do kreowania wizerunku gminy (np. poprzez ujednolicony wzór wizytówek, papier listowy z herbem gminy, kalendarz oraz inne materiały reklamowe z motywami przyrodniczymi – widokówki);	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina						Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, sponsoring
	2. Bieżąca aktualizacja gminnej strony www ;	liczba gości odwiedzających stronę	Gmina						Zadanie ciągłe	180/kwartał (aktualizacja)	Środki jednostek realizujących
	3. Przeprowadzenie konkursu na najbardziej zadbaną zagrodę wiejską we współpracy z RCDRRiOW i Kołami Gospodarstw Wiejskich;	liczba zgłoszeń do konkursu	Gmina, RCDRRiOW, Koła Gospodarstw Wiejskich						Zadanie ciągłe	1.500	Środki jednostek realizujących, sponsoring

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
	<p>4. Promowanie zachowań proekologicznych we wszystkich dziedzinach życia zgodnie z zasadami ochrony przyrody (energia odnawialna, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego, nowoczesnych systemów składowania obornika oraz zbiorników na gnojowicę i gnojówkę):</p> <ul style="list-style-type: none"> - zebrania wiejskie, - szkolenia, - akcja ulotkowa; - organizacja corocznej akcji sprzątanie świata; <p><u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u></p> <p>5. Tworzenie i rozwój przyrodniczych ścieżek dydaktycznych;</p>	<p>wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy</p>	<p>Gmina, Szkoły, RCDRRiOW – Baszkowice</p>						<p>Zadanie ciągłe</p>	<p>10 spotkań/rok</p>	<p>Środki jednostek realizujących, dotacje, GPEE</p>
	<p>5. Tworzenie i rozwój przyrodniczych ścieżek dydaktycznych;</p>	<p>liczba zrealizowanych ścieżek</p>	<p>Gmina, Nadleśnictwo, Zarząd Parku Krajobrazowego Dolina Dolnej Odry.</p>						<p>Zadanie ciągłe</p>	<p>Zależne od możliwości budżetowych</p>	<p>WFOŚiGW, GFOŚiGW, Nadleśnictwa, sponsoring</p>
Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie ochrony środowiska											
<p>Zacieśnienie współpracy między gminą a Nadleśnictwami</p>	<p><u>ZADANIA WŁASNE:</u></p> <p>1. Wzajemna współpraca podczas opiniowania planów, programów oraz innych przedsięwzięć strategicznych;</p>	<p>zaistnienie opiniowania</p>	<p>Gmina, Nadleśnictwo</p>						<p>Zadanie ciągłe</p>	<p>Koszty administracyjne</p>	<p>Środki jednostek realizujących</p>
	<p>2. Współpraca ze Strażą Leśną w związku z likwidacją dzikich wysypisk śmieci;</p>	<p>liczba zlikwidowanych wysypisk</p>	<p>Gmina, Nadleśnictwa</p>						<p>Zadanie ciągłe</p>	<p>Koszty administracyjne</p>	<p>Środki jednostek realizujących</p>
<p>Intensyfikacja współpracy międzygminnej</p>	<p>3. Dążenie do osiągnięcia wspólnej polityki środowiskowej z sąsiednimi gminami (Powiat, związek gmin);</p>	<p>realizowane wspólnie przedsięwzięcia</p>	<p>Gmina, sąsiednie gminy</p>						<p>Zadanie ciągłe</p>	<p>Koszty administracyjne</p>	<p>Środki jednostek realizujących</p>

GPEE – Gminny Punkt Edukacji Ekologicznej;
MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego;
PSSE – Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna;
RCDRRiOW – Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich;
ZZMWiUW Zachodniopomorski Zarząd Melioracji Wodnych i Urzędzeń Wodnych

Długoterminowy harmonogram realizacyjny

(plan operacyjny) Programu Ochrony Środowiska dla miasta i gminy Trzcianko-Zdrój na lata 2009 - 2012

Tabela 40

Kierunek działania	Zadanie priorytetowe	Miernik realizacji	Jednostka realizująca	Lata realizacji	Szacunkowe koszty wdrożenia [PL]	Źródła finansowania
				2009 - 2012		
1	2	3	4	5	6	7
Cel 1. Racjonalizacja zużycia energii, surowców i materiałów oraz wzrost udziału zasobów odnawialnych						
Zmniejszenie materiałochłonności i odpadowości produkcji	ZADANIA WŁASNE: 1. Realizacja i modyfikowanie w ramach potrzeb -wprowadzanych bodźców ekonomicznych dla przedsięwzięć proekologicznych (ulgi podatkowe, możliwość współfinansowania);	wprowadzane ulgi	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe	Zależny od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących
	2. Wprowadzenie powiatowych i gminnych wskaźników w zakresie zmniejszenia strumienia wytwarzanych odpadów, zwiększenia i ponownego wykorzystania surowców odpadowych, rozdzielenia strumienia odpadów;	realizacja zadania	Gmina, przedsiębiorstwa	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	3. Dalsze promowanie małodopadowych technologii;	procent zakładów stosujących nowe technologie	Gmina,	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących
Zmniejszenie energochłonności gospodarki i wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	ZADANIA WŁASNE: 1. Realizacja opracowanego Gminnego Planu Energetycznego	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	2. Wdrażanie energii otrzymywanej z surowców odnawialnych w całkowitym zużyciu energii; - korzystanie z katalogu ofert dostępnych technologii i udostępnianie ich zainteresowanym;	zużycie surowców odnawialnych do celów energetycznych	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	3. Dalsza promocja oszczędności energii cieplnej i elektrycznej oraz proekologicznych nośników energii;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina,	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących

1	2	3	4	5	6	7
	4. Sukcesywna modernizacja oświetlenia ulicznego na terenie gminy - wymiana na oświetlenie energooszczędne	zmniejszenie kosztów zużycia energii	Gmina	Zadanie ciągłe	-	Środki pochodzące ze zmniejszonych kosztów zużycia energii
	5. Upowszechnianie informacji na temat zasad i możliwości termorenowacji budynków;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina,	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	środki jednostek realizujących
	6. Poprawa parametrów energetycznych budynków (wymiana okien i ocieplenie budynków) – przede wszystkim budynki użyteczności gminnej;	procent wykonanych remontów	Gmina	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	7. Uwzględnienie w Miejscowym Planie Zagospodarowania Przestrzennego obszarów rozwoju energetyki odnawialnej;	-	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
<i>Cel 2. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, (redukcja emisji pyłów i gazów niszczących warstwę ozonową)</i>						
Ograniczenie emisji do powietrza w energetyce i przemyśle	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Kontrola przedsiębiorstw w zakresie emisji pyłów i gazów do powietrza;	ilość przeprowadzonych kontroli	WIOŚ	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	2. Modernizacja istniejących kotłowni zakładowych celem ich dostosowania do spełnienia wymogów ochrony środowiska;	ilość zmodernizowanych kotłowni	Zakłady przemysłowe	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
Ograniczenie emisji w sektorze mieszkalnictwa	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Eliminowanie węgla jako paliwa w kotłowniach komunalnych na rzecz paliw niskoemisyjnych (drewno, wierzba energetyczna, gaz, olej opałowy);	wzrost zużycia paliw niskoemisyjnych	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze strukturalne UE
	2. Edukacja ekologiczna społeczeństwa na temat: - wykorzystania proekologicznych nośników energii; - szkodliwości spalania materiałów odpadowych;	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina,	Zadanie ciągłe	1.000/rok	Środki jednostek realizujących

1	2	3	4	5	6	7
	3. Działania gminy zmierzające do realizacji zapisów, uwzględniających włączenie gminy Trzcińsko-Zdrój w program gazyfikacji powiatu.	liczba zgazyfikowanych gospodarstw	Gmina, Współpraca z innymi gminami powiatu gryfińskiego	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	4. Współpraca z Oddziałem Zakładu Gazowniczego w Szczecinie w celu wdrożenia gazyfikacji gminy;	liczba zgazyfikowanych gospodarstw	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 5. Budowa, bądź rozbudowa sieci gazowej na obszarze gminy;	procent zgazyfikowanej gminy	PGNiG S.A. O ZG w Szczecinie, Inne gminy powiatu gryfińskiego	Zadanie ciągłe	-	Środki własne jednostek realizujących, inne fundusze strukturalne UE
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Współpraca gminy z zarządcami dróg krajowych i powiatowych w zakresie wyznaczania potrzeb modernizacji ciągów komunikacyjnych.	realizacja zadań	Gmina Powiat, Województwo, GDDKiA, ZDP	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 2. Bieżąca naprawa dróg i ciągów komunikacji gminnej;	realizacja zadań	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe	-	Środki jednostek realizujących
	3. Modernizacja dróg transportu rolniczego na terenie gminy.	realizacja zadania	-Gmina, -Korzystający z dróg rolnicy	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących Fundusze strukturalne
Cel 3. Zminimalizowanie uciążliwego hałasu w środowisku						
Ochrona przed hałasem komunikacyjnym	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Integrowanie opracowań planistycznych z problemami zagrożenia hałasem – przestrzeganie odległości lokalizacji obiektów mieszkaniowych od pasa drogowego;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	2. Pielęgnacja pasów zieleni pełniących funkcje ekranów akustycznych w miejscach szczególnie obciążonych hałasem komunikacyjnym oraz wprowadzanie nowych zadrzewień i zakrzewień;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,

1	2	3	4	5	6	7
Ochrona przed hałasem przemysłowym	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Aktualizacja stref ochronnych wokół przedsiębiorstw, w obrębie których nie należy lokalizować budynków mieszkalnych (MPZP);	zmniejszenie uciążliwości hałasu	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE</u> 2. Modernizacja i renowacja nawierzchni dróg zakładowych i dojazdowych do zakładów w celu obniżenia emisji hałasu.	zmniejszenie uciążliwości hałasu	Gmina Zakłady przemysłowe	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
Cel 4. Ochrona mieszkańców przed polami elektromagnetycznymi						
Preferowanie małokonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Uwzględnienie w MPZP zagadnień pola elektromagnetycznego (pozostawienie w sąsiedztwie linii wysokich napięć wolnych przestrzeni).	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Koszty administracyjne
	2. Budowa, modernizacja sieci elektroenergetycznych na terenie gminy z uwzględnieniem ich małokonfliktowych lokalizacji oraz likwidacja sieci na potrzeby nowych uzbrojeń terenu.	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 3. Przestrzeganie granic stref ochronnych zgodnie z ocenami oddziaływania na środowisko dla urządzeń nadawczych;	realizacja zadania	właściciele obiektów	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-
Cel 5. Zapewnienie wystarczającej ilości wody o odpowiedniej jakości użytkowej, racjonalizacja zużycia wody oraz ochrona przed powodzią						
Zarządzanie zasobami wodnymi, racjonalizacja zużycia wody i ochrona wód	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Budowa nowych oraz sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej,	długość nowych lub wymienione odcinki sieci wodociągowej	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze unijne
	2. Sukcesywna wymiana sieci azbestowych na terenie gminy;	długość nowych lub wymienione odcinki sieci	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	NFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze unijne
	3. Minimalizacja strat wody na przesyle wody wodociągowej (przewody magistralne i lokalne);	różnica w poborze wody a jej sprzedaży	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-

1	2	3	4	5	6	7
	4. Modernizacja i rozbudowa stacji uzdatniania wody w celu zapewnienia właściwej jakości wody;	liczba stacji poddanych modernizacji i rozbudowie	Gmina	Zadanie ciągłe	Do ustalenia w zależności od przyjętego rozwiązania	Europejski Fundusz rozwoju Wsi Polskiej, BOŚ, WFOŚiGW, Bank Gospodarki Żywnościowej, Fundusz Kościelny, fundusze unijne
	5. Wykonywanie kanalizacji deszczowej, w związku z modernizacją dróg i ulic gminnych;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	6. Wspieranie działań mających na celu zagospodarowanie wód opadowych w gospodarstwach domowych i zakładach przemysłowych;	realizacja zadania	Gmina, Właściciele posiadłości,	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	7. Inwentaryzacja miejsc zrzutu nieoczyszczonych ścieków;	ilość zinwentaryzowanych źródeł	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	8. Realizacja opracowanego planu zwodociągowania gminy;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe w ramach ustalonych terminów	-	-
	9. Realizacja opracowanego planu skanalizowania gminy;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe w ramach ustalonych terminów	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	10. Budowa oczyszczalni przyzagrodowych na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacji sanitarnej jest nieopłacalna z przyczyn ekonomicznych, bądź bardzo trudna do realizacji ze względów technicznych (ukształtowanie terenu);	liczba wybudowanych oczyszczalni	Gmina, indywidualni właściciele	Zadanie ciągłe	Koszt 1 oczyszczalni 9.000	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
	11. Ewidencjonowanie zbiorników bezodpływowych i zintensyfikowanie ich kontroli technicznej oraz częstotliwości opróżniania;	liczba zewidencjonowanych i prawidłowo funkcjonujących zbiorników bezodpływowych	Gmina	2008 2010 2012	2.000/rok	GFOŚiGW, środki własne

1	2	3	4	5	6	7
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 12. Wdrażanie programów ochrony wód powierzchniowych w układzie zlewniowym rzek;	realizacja zadania	RZGW ZZMiUW Oddział Terenowy w Gryfinie, Powiat, Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, inne fundusze m.in. strukturalne UE
Ochrona przeciwpowodziowa i mała retencja	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Współpraca gminy z zarządcami urządzeń wodnych w zakresie inwentaryzacji, odbudowy i regulacji oraz prawidłowa eksploatacja systemów melioracji podstawowej;	realizacja zadania	Gmina, RZGW ZZMiUW Terenowy Oddział w Gryfinie, Powiat	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 2. Uwzględnianie w procesach planistycznych (MPZP) obszarów zalewowych gminy np. w dolinie Tywy i Rurzyca;	realizacja zadania	Gmina,	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących
Cel 6. Ochrona powierzchni ziemi i gleb przed degradacją						
Gleby użytkowane rolniczo	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Ochrona i wprowadzenie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych spełniających rolę przeciwoerozyjną;	ilość wprowadzonych zadrzewień i zakrzewień	Gmina, Rolnicy indywidualni	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 2. Współpraca w zakresie kształtowania struktury upraw przeciwdziałającej erozji i pogarszaniu się jakości gleb;	realizacja zadania	RCDRRiOW, Gmina, Właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	3. Realizacja działań zmniejszających poziom zakwaszenia gleb;	mniejszy odsetek gleb kwaśnych	RCDRRiOW, Właściciele gruntów	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	4. Prowadzenie rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie standardów jakości gleb lub ziemi;	Odpowiednie ukierunkowanie struktury użytkowania gruntów gminy	Gmina, Powiat	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących
	5. Propagowanie przestrzegania zasad nawożenia gruntów w zgodzie z Kodeksem Dobrych Praktyk Rolniczych;	poprawa struktury gleby	RCDRRiOW, Rolnicy indywidualni, Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	6. Wspieranie przedsięwzięć mających na celu tworzenie nowych i rozwój gospodarstw ekologicznych oraz wspieranie rolnictwa zintegrowanego;	wzrost liczby gospodarstw ekologicznych	Rolnicy indywidualni, Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, NFOŚiGW, WFOŚiGW

1	2	3	4	5	6	7
Zasoby kopalni	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Eliminowanie niekoncesjonowanej eksploatacji surowców naturalnych;	brak niekoncesjonowanej eksploatacji	Wojewoda, Powiat, WIOŚ, Gmina	2009 2010 2011 20012	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	2. Bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych;	stopień zaawansowania prac	Eksploatatorzy zasobów,	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących,
	3. Uwzględnianie w studium uwarunkowań oraz planie zagospodarowania przestrzennego obszarów złóż i objęcie ich ochroną;	realizacja zadania	Gmina,	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-
Cel 7. Zachowanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem georóżnorodności i bioróżnorodności w tym wzrost lesistości gminy						
Ochrona i rozwój systemu obszarów chronionych	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 1. Utrzymywanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego;	powszechne odczucie czystości	Gmina	Zadanie ciągłe	5.000,00/rok	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIE KOORDYNOWANE:</u> 1 a. Utrzymywanie czystości w miejscach o większym natężeniu ruchu turystycznego na terenach leśnych i kąpieliskach;	powszechne odczucie czystości	Nadleśnictwa PSSE ⁴⁾ – Gryfino.	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących,
	<u>ZADANIE WŁASNE:</u> 2. Bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych;	realizacja	Gmina	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, dotacje
Integracja aspektów ekologicznych z planowaniem przestrzennym	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Przestrzeganie procedur lokalizacyjnych chroniących tereny cenne przyrodniczo przed przeinwestowaniem;	realizacja	Gmina	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	-
	2. Lokalizacja obiektów rekreacyjnych i turystycznych podporządkowana wymogom ochrony środowiska przyrodniczego;	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	-	Środki jednostek realizujących
Ochrona gatunkowa roślin i zwierząt	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Przeprowadzenie inwentaryzacji przyrodniczej mającej na celu aktualizację danych o przyrodzie gminy, celem wskazania cennych przyrodniczo siedlisk, które należy wyłączyć np. z zalesiania;	realizacja zadania	Gmina	2009 2012	15.000	WFOŚiGW, Bank Ochrony Środowiska, fundusze unijne, fundusze własne
	2. Przeciwdziałanie wypalaniu traw	realizacja zadania	Gmina	Zadanie ciągłe	-	-
Ochrona lasu	<u>ZADANIA KOORDYNOWANE:</u> 1. Wdrażanie powiatowego planu zwiększenia lesistości;	realizacja zadania	Nadleśnictwa, Powiat	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, dotacje

1	2	3	4	5	6	7
	2. Wymaganie od prywatnych właścicieli lasów przestrzegania prawidłowych zasad gospodarki leśnej;	prawidłowa gospodarka leśna	Nadleśnictwa, Powiat	Zadanie ciągłe	Brak danych kosztowych	Środki jednostek realizujących, dotacje
Edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie ochrony przyrody	<u>ZADANIA WŁASNE:</u> 1. Wykorzystanie elementów przyrodniczych do kreowania wizerunku gminy (np. poprzez ujednoczony wzór wizytówek, papier listowy z herbem gminy, kalendarz oraz inne materiały reklamowe z motywami przyrodniczymi – widokówki);	liczba rozdysponowanych materiałów	Gmina	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	Środki jednostek realizujących, sponsoring
	2. Bieżąca aktualizacja gminnej strony www ;	liczba gości odwiedzających stronę	Gmina	Zadanie ciągłe	300/kwartał (aktualizacja)	Środki jednostek realizujących
	3. Przeprowadzanie konkursu na najbardziej zadbaną zagrodę wiejską we współpracy z RCDRRiOW i Kołami Gospodarstw Wiejskich;	liczba zgłoszeń do konkursu	Gmina, RCDRRiOW, Koła Gospodarstw Wiejskich	Zadanie ciągłe raz do roku	1.500	Środki jednostek realizujących, sponsoring
	4. Promowanie zachowań proekologicznych we wszystkich dziedzinach życia zgodnie z zasadami ochrony przyrody (energia odnawialna, racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi na poziomie gospodarstwa domowego, nowoczesnych systemów składowania obornika oraz zbiorników na gnojowicę i gnojówkę): - zebrania wiejskie, - szkolenia, - akcja ulotkowa; - organizacja corocznej akcji sprzątnięcie świata;	wzrost świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy	Gmina, Szkoły, RCDRRiOW – Baszkowice	Zadanie ciągłe	10 spotkań/rok	Środki jednostek realizujących, dotacje, GPPE

1	2	3	4	5	6	7
	ZADANIE KOORDYNOWANE: 5. Tworzenie i rozwój przyrodniczych ścieżek dydaktycznych, pieszych i rowerowych;	liczba zrealizowanych ścieżek	Gmina, Nadleśnictwo, Zarząd Parku Krajobrazowego Dolina Dolnej Odry.	Zadanie ciągłe	Zależne od możliwości budżetowych	WFOŚiGW, GFOŚiGW, Nadleśnictwa, sponsoring
Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie ochrony środowiska						
Zacieśnienie współpracy między gminą a Nadleśnictwami	ZADANIA WŁASNE: 1. Wzajemna współpraca podczas opiniowania planów, programów oraz innych przedsięwzięć strategicznych;	zaistnienie opiniowania	Gmina, Nadleśnictwo	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących
	2. Współpraca ze Strażą Leśną w związku z likwidacją dzikich wysypisk śmieci;	liczba zlikwidowanych wysypisk	Gmina, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących
Intensyfikacja współpracy międzygminnej	3. Dążenie do osiągnięcia wspólnej polityki środowiskowej z sąsiednimi gminami (Powiat, związek gmin);	realizowane wspólnie przedsięwzięcia	Gmina, sąsiednie gminy	Zadanie ciągłe	Koszty administracyjne	Środki jednostek realizujących

GPEE – Gminny Punkt Edukacji Ekologicznej;

MPZP – Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego;

PSSE – Powiatowa Stacja Sanitarno Epidemiologiczna;

RCDRRiOW – Regionalne Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich;

ZZMWiUW Zachodniopomorski Zarząd Melioracji Wodnych i Urządzeń Wodnych

VI. ZAŁOŻENIA SYSTEMU EDUKACYJNO-INFORMACYJNEGO

Edukacja ekologiczna znalazła stosowną rangę zarówno w Konstytucji RP (art. 5 i 74) jak i sektorowych uregulowaniach prawnych, przede wszystkim w ustawach: Prawo ochrony środowiska, o ochronie przyrody i w ustawie o systemie oświaty.

Artykuł 6.1 ustawy o ochronie przyrody mówi, iż „Popularyzowanie, informowanie i promocja ochrony przyrody są obowiązkiem organów administracji publicznej, instytucji naukowych i oświatowych, a także publicznych środków masowego przekazu”.

Istotne znaczenie dla edukacji ekologicznej wynika również z podpisanych przez Polskę dokumentów międzynarodowych przede wszystkim Agendy 21. Ponadto wartość mają inne międzynarodowe konwencje, których Polska jest sygnatariuszem takie jak: Konwencja o ochronie różnorodności biologicznej, Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, Konwencja o dostępie do informacji, udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach ochrony środowiska. Umieszczanie zapisów dotyczących edukacji w międzynarodowych konwencjach i zapisach świadczy o dużej roli jaką promocja edukacji ekologicznej powinna pełnić w działaniach na rzecz ochrony środowiska.

Zapisy dotyczące zasady uspołeczniania polityki ekologicznej przez stworzenie warunków do udziału obywateli, grup społecznych i organizacji w procesie kształtowania modelu zrównoważonego rozwoju znalazły się również w II Polityce Ekologicznej Państwa, przyjętej przez Sejm RP w 2001 r.

W wyniku realizacji ustaleń Agendy 21 przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Ministerstwo Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, powstał w 2000 r dokument pn. Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej (NSEE). Zostały w nim określone cele, z których do podstawowych należą między innymi, upowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia oraz wdrożenie edukacji ekologicznej jako edukacji interdyscyplinarnej.

Cele zawarte w Strategii Edukacji Ekologicznej i przełożone na konkretne zadania, ujęte zostały w Narodowym Programie Edukacji Ekologicznej (2000/2001). Należą do nich:

- Rozpowszechnianie idei ekorozwoju we wszystkich sferach życia, uwzględniając również pracę i wypoczynek; czyli objęcie stałą edukacją ekologiczną wszystkich mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej,
- Wdrożenie edukacji ekologicznej jako przedmiotu interdyscyplinarnego na wszystkich stopniach edukacji formalnej i nieformalnej,

- Tworzenie wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów edukacji ekologicznej, stanowiących rozwinięcie Narodowego Programu Edukacji Ekologicznej, uwzględniające propozycje wnoszone przez poszczególne podmioty realizujące projekty ekologiczne dla lokalnej społeczności,
- Promowanie dobrych doświadczeń z zakresu metodyki edukacji ekologicznej.

Na podstawie postanowień tego dokumentu powinna być realizowana edukacja ekologiczna na obszarach jednostek samorządowych.

6.1. Potrzeba edukacji ekologicznej

Edukacja środowiskowa (edukacja ekologiczna) jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego zgodnie z hasłem „**myśleć globalnie, działać lokalnie**”. Ważnym elementem jest łączenie wiedzy przyrodniczej z humanistyczną oraz działaniami praktycznymi.

Obejmuje ona przedstawianie we wszystkich działaniach tematyki z zakresu ochrony i kształtowania środowiska. Musi docierać do wszystkich grup społecznych i wiekowych. W związku z tym ważne jest znalezienie odpowiednich środków przekazu tak, aby w najprostszym i najskuteczniejszym sposobie przekazywać informację ekologiczną.

Uwzględniając konieczne zróżnicowanie form i treści przekazu, można przyjąć podział mieszkańców na cztery główne grupy, do których trafiać będą odpowiednio przygotowane formy edukacyjne:

- pracowników samorządowych gminy (zarząd i pracownicy urzędów);
- nauczyciele;
- dzieci i młodzież;
- dorośli mieszkańcy.

Należy równocześnie wyznaczyć **cele i efekty**, jakie ma przynieść prowadzona akcja edukacyjno-informacyjna. Są nimi przede wszystkim:

1. Ograniczenie zanieczyszczania wód – poprawa jakości wód;
2. Dające się zmierzyć, ograniczenie masy odpadów wytwarzanych przez gospodarstwa domowe, a tym samym wydłużenie okresu wykorzystania składowiska odpadów;
3. Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza;
4. Poprawa stanu zieleni (parki, lasy);
5. Powstanie trwałych grup mieszkańców, współpracujących z samorządem lokalnym, podejmujących nowe wyzwania w zakresie edukacji ekologicznej;

6. Zwiększenie sprzyjającego nastawienia społeczności lokalnej do ochrony środowiska.

6.1.1. Społeczne kampanie informacyjne

Gmina w swych działaniach powinno położyć duży nacisk na realizację szerokich kampanii edukacyjnych, których celem byłoby propagowanie idei zrównoważonego rozwoju. Do przykładowych kampanii informacyjnych może należeć prowadzenie akcji informującej mieszkańców o szkodliwości środowiskowej niektórych ich działań np. spalanie w domowych piecach materiałów wybitnie szkodzących atmosferze – plastików, odpadków domowych, wywożenie odpadów na nielegalne wysypiska śmieci, niezorganizowane opróżnianie przydomowych szamb.

Realizacja takich zadań prowadzona powinna być z wykorzystaniem wszystkich lokalnie dostępnych form.

6.1.2. Media w kampanii informacyjnej

Niezbędnym elementem pomyślnego promowania zagadnień ekologicznych jest wsparcie prowadzonych działań w środkach masowego przekazu. Media poprzez spore możliwości oddziaływania, spełniają ważną rolę w kształtowaniu świadomości proekologicznej. Ważne jest nawiązanie bliskiej współpracy mediów z PCEE.

Prowadzona właściwa polityka medialna ma na celu dotarcie z treściami ekologicznymi głównie do osób dorosłych.

W celu osiągnięcia pożądaných efektów prowadzona polityka medialna powinna być oparta w głównej mierze o media lokalne (prasa, radio) a także z racji znacznego wzrostu jego znaczenia również o internet.

Prasa lokalna

Współpracując z prasą władze samorządowe dysponują specyficznymi formami edukowania społeczeństwa m. in. poprzez:

- **Ogłoszenie.** Poprzez tę formę w prosty, hasłowy sposób można promować np. o wprowadzonym systemie segregacji odpadów. Ogłoszenie może zawierać informacje edukujące co do sposobów korzystania z pojemników na odpady.
- **Wkładka informacyjna do gazety.** Powinna zostać skonstruowana w formie ulotki/broszury tematycznej np. w zakresie gospodarki odpadami. Wkładka ma za zadanie informować – jak unikać wytwarzania odpadów, jak je segregować, co

robić, aby na składowisko trafiło jak najmniej śmieci. Ulotka ta stanowiłaby więc ABC kultury odpadowej, z którą powinni się zapoznać mieszkańcy gmin powiatu. Pomoże ona również społeczeństwu szerzej spojrzeć na różne aspekty produkcji odpadów i uzmysłowić jak mogą temu przeciwdziałać. Ta sama broszura powinna być również rozdana mieszkańcom gminy tuż przed bezpośrednim rozpoczęciem segregacji odpadów (np. około miesiąca wcześniej).

- **Konkursy prasowe o tematyce ekologicznej.** Powinny być skierowane do szerokiego grona odbiorców, a ich celem popularyzacja wiedzy ekologicznej i rozbudzenie ciekawości przyrodniczej.

Wskazane jest także aby na łamach lokalnej prasy (gminnej czy powiatowej) utworzyć rubrykę (stronę) poświęconą szeroko rozumianej ochronie środowiska. Publikowane byłyby tam artykuły poświęcone poszczególnym zagadnieniom ochrony środowiska. Autorami mogą być zaproszeni specjaliści, przedstawiciele pozarządowych organizacji ekologicznych, przedstawiciele władz samorządowych itp. Artykuły mogą swoją treścią nawiązywać do fenologii i zjawisk aktualnie zachodzących w przyrodzie np. problem wypalania traw – okres wiosenny, zaśmiecanie lasów – okres wakacyjny, dokarmianie ptaków – okres zimowy.

Ponadto na łamach lokalnej gazety powinien być zamieszczony adres i kontakt do Powiatowego Centrum Edukacji Ekologicznej jak również odpowiedniego wydziału Urzędu Gminy zajmującego się sprawami ochrony środowiska. Pod podanymi numerami telefonów powinny znajdować się kompetentne osoby zdolne odpowiedzieć na zapytania mieszkańców gminy lub przyjąć informację o zagrożeniu środowiska i przekazać ją dalej do organów kontrolnych np. Inspektoratu Ochrony Środowiska.

Lokalne rozgłośnie radiowe

Sposobami wykorzystania lokalnej rozgłośni radiowej o zasięgu regionalnym w celu propagowania wybranych zagadnień ochrony środowiska, może być:

- Wyprodukowanie przez agencję reklamową radiowego sportu informacyjnego np. dotyczącego szkodliwości wypalania traw i ściernisk. Ważne by informacja ta była zrozumiała dla słuchaczy w różnym wieku (można emitować kilka różnych informacji (chodzi o stopień ich złożoności) kierowanych do różnych odbiorców, należy jednak pamiętać o rosnących wtedy znacznie kosztach). Informacja ta powinna być emitowana najlepiej w najbardziej atrakcyjnych godzinach i podkreślać hasło kampanii edukacyjnej.

- Zaproponowanie dziennikarzom przeprowadzenia w studio dyskusji z udziałem specjalistów i przedstawicieli władz gminnych. Goście odpowiadają na zadawane przez telefon pytania słuchaczy. Takie dyskusje przyciągają zazwyczaj uwagę społeczności. Dzięki takiemu sposobowi informowania władze poznają stosunek mieszkańców do decyzji samorządowców, którzy z kolei mają możliwość wyjaśnić społeczności wszelkie pojawiające się wątpliwości i niejasności.

Ponadto radio może pełnić bardzo skuteczne medium w zakresie informowania o bieżących i zbliżających się imprezach i konkursach ekologicznych.

Internet

Ważną inicjatywą służącą komunikacji społecznej i informowaniu mieszkańców o podejmowanych przez władze samorządowe działaniach jest wykorzystanie możliwości jakie daje Internet.

Chodzi o stworzenie strony internetowej, na której znalazłyby się wszystkie bieżące informacje dotyczące zakresu ochrony środowiska. W przypadku tworzenia strony internetowej należy pamiętać o ograniczonym zasięgu oddziaływania tego medium. Jednakże rola internetu nie powinna być bagatelizowana, gdyż globalna sieć www staje się coraz bardziej znaczącym medium i stanowi jedną z lepszych metod dotarcia do młodych ludzi.

Treści edukacyjne umieszczane na stronach gminy powinny zawierać informacje o przyjętych kierunkach działania gminy w zakresie ochrony środowiska, a także zestawienie działań już podjętych i przedstawienie wyników. Ponadto należy wyraźnie podkreślić znaczenie jakie ma dla gminy ochrona środowiska. Na stronie powinny znajdować się podstawowe wiadomości o gminie, ze szczególnym uwzględnieniem walorów przyrodniczo – krajobrazowych regionu. Promowanie swojej gminy jako regionu czystego przyrodniczo, przywiązującego wagę do działań w zakresie ekologii powinno być priorytetem w zakresie aktywnego poszukiwania inwestorów i rozwoju turystyki.

Ponadto na stronie internetowej powinny znaleźć się informacje przydatne dla mieszkańców gminy; między innymi w obszarze pomocy w zakresie uzyskiwania wsparcia ze środków unijnych np. funduszy strukturalnych, unijnych dopłat do gospodarstw rolniczych. Należałoby w tym celu zamieścić odpowiednie „linki” do stron tematycznych informujących w sposób bardziej szczegółowo w/w kwestii oraz adresy instytucji zajmujących się daną problematyką.

Oprócz tego osobną część strony powinny stanowić porady i wskazówki jak sferą działalności bytowej i gospodarczej najmniej oddziaływać na środowisko. Do

przykładowych obszarów edukacji mogą należeć: dzikie wysypiska śmieci, niezorganizowane opróżnianie szamb przydomowych, dzikie wylewiska ścieków.

Na stronie internetowej można również zamieszczać w porozumieniu z lokalnymi gazetami artykuły dotyczące np. gospodarki wodno - ściekowej, wcześniej publikowane na ich łamach (w tradycyjnej, papierowej wersji).

Ważną funkcją strony internetowej może być również opcja „newsletter” polegająca na regularnym informowaniu zainteresowanych mieszkańców gminy o konkretnych działaniach, projektach czy inwestycjach w obszarze ochrony środowiska za pomocą poczty e-mail. Dodatkowo poczta elektroniczna daje możliwość zgłaszania zapytań, postulatów związanych z ochroną środowiska. Odpowiedzi powinny być zamieszczane na bieżąco stronie lub przypadku bardziej złożonych pytań po konsultacji z kompetentnym organem przesyłane na skrzynkę pocztową adresata zapytania.

Współpraca z mediami ma na celu uzyskanie aktywnego poparcia mieszkańców dla realizowanych przez samorząd działań. Chodzi o taką profesjonalną działalność z zakresu public relations, której celem jest nie tylko przeforsowanie trudnych decyzji lecz przede wszystkim promowanie postaw prospołecznych. Promocja za pośrednictwem mediów zachowań proekologicznych oraz ogólnie ochrony środowiska, odgrywa bardzo ważną rolę i jest jednym z podstawowych źródeł informacji. Dzięki pomocy mediów w trakcie realizacji programu możliwe będzie również przeprowadzenie rozmaitych akcji i kampanii edukacyjnych.

Rozbudzenie tożsamości kulturowej społeczności lokalnej jest bardzo ważnym, choć często niedocenianym elementem edukacji ekologicznej. Zapoczątkowanie myślenia i działania w kategoriach obywatelskich spowoduje, że mieszkańcy zaczną brać na siebie odpowiedzialność za stan środowiska w gminie. Wykształcenie więzi z zamieszkiwanym terenem, zakorzenienie się ludzi w miejscowej tradycji i historii spowoduje postrzeganie gminy przez jej mieszkańców jako swojej „małej ojczyzny”. Jednym ze sposobów wspierania lokalnego patriotyzmu i postaw obywatelskich jest powołanie, lub wspieranie istniejącego lokalnego towarzystwa miłośników ziemi, a także organizowanie koncertów, festynów i innych imprez promujących lokalną tradycję i kulturę.

6.1.3. Okresowe kampanie informacyjne

Do najpopularniejszych i stosunkowo łatwych do przeprowadzenia (współorganizacji) działań z zakresu kampanii informacyjnych należy zaliczyć akcję ulotkową, festyny, radiową otwartą debatę powiatową.

Akcja ulotkowa

Akcja ulotkowa to najpopularniejsza forma przekazu treści ekologicznych. Jest ona zawsze wsparciem przy wprowadzaniu konkretnych działań związanych z ochroną środowiska. Z założenia ulotki (broszury informacyjne) trafiają bezpośrednio do adresatów czyli mieszkańców. Bezpośrednie dostarczanie wybranej grupie daje większą gwarancję osiągnięcia zamierzonego celu.

Istotną sprawą jest aby kolportaż ulotek był przeprowadzony przed podjęciem konkretnych działań „technicznych”. Mieszkańcy będą mieli właściwe przygotowanie merytoryczne w chwili wprowadzanych zmian.

Kolportowane ulotki powinny zawierać tylko najważniejsze elementy wprowadzanych działań – pełen zakres informacji powinien być przekazany za pośrednictwem innych form przekazu. Ulotki winny wyjaśniać i uzasadniać wprowadzane przedsięwzięcia a także przedstawiać korzyści z nich płynące

Przekazywane treści powinny być zredagowane w sposób jasny i skrótowy (najlepiej hasłowo) a forma ulotki powinna być przejrzysta i czytelna.

Festyny

Festyn ma być w założeniu imprezą rodzinną, na której spotykają się wszyscy mieszkańcy danej miejscowości. Oprócz typowej rozrywki w czasie trwania festynu mogą być przekazywane mieszkańcom także informacje ekologiczne. Mogą to być różnego rodzaju konkursy: sprawnościowe, wiedzy z danej dziedziny itp. Wskazane aby proponowane formy edukacji poprzez zabawę angażowały w nią dzieci i rodziców.

W trakcie trwania festynu można propagować treści z szeroko rozumianej ochrony środowiska:

- Prezentacja gospodarstw agroturystycznych z terenu gminy,
- Warsztat ceramiki,
- Wystawa zdrowej żywności połączona z degustacją,
- Prezentacja miejscowego nadleśnictwa,
- Warsztaty wikliniarskie,
- Wystawa sadzonek drzew, krzewów, kwiatów,
- Prezentacja literatury ekologicznej i prac plastycznych związanych z ekologią, wykonanych przez młodzież

- Wystawa fotograficzna prezentująca walory krajobrazowo - przyrodnicze gminy, mająca na celu pokazanie mieszkańcom ich okolicy jako terenu wartego ochrony i poznania.

Zagadnieniem, które powinno również znaleźć się w kręgu zainteresowań tematycznych kampanii edukacyjnej prowadzonej przez Gminę, jest promowanie odmiennych od samochodu źródeł transportu np. roweru.

Istotne jest również włącznie władz gminy w promocję roweru jako ekologicznego środka transportu. Rower jako środek transportu powinien być promowany poprzez dwie funkcje, które spełnia mianowicie: środka transportu i rekreacyjno-turystyczną. Powinno się to realizować poprzez wyznaczenie ścieżek rowerowych i szlaków rowerowych powiązanych z istniejącymi szlakami turystycznymi, co służyłoby nie tylko zwiększeniu wrażliwości na przyrodę jak również promocję walorów turystycznych gminy. Na promocję roweru jako środka transportu może składać się organizacja letnich festynów (np. zlot właścicieli starych rowerów) i rajdów rowerowych, połączonych z promocją agroturystyki. Wskazany jest udział rowerzystów w obchodach Dnia Ziemi i Dnia Bez Samochodu.

Kampania edukacyjna powinna zachęcać mieszkańców gminy do pozostawienia samochodów w garażu i używania ich tylko do dalszych podróży.

Wskazane jest aby w rajdach i wycieczkach (przynajmniej w większych imprezach - o charakterze festynów), ze względu na promocyjne udział braли także przedstawiciele władz samorządowych.

6.1.4. Włączanie mieszkańców w procesy decyzyjne na poziomie gminy

Podstawowym celem władz gminy powinno być zapewnienie dostępu do informacji o środowisku: jego aktualnym stanie, ocen oddziaływania wybranych inwestycji na środowisko, gminnych planów ochrony środowiska itp. Wskazane byłoby ustanowienie i wdrożenie w Urzędzie Miasta i Gminy procedur uzyskiwania przez obywateli informacji o stanie środowiska i działalności wydziałów zajmujących się kształtowaniem środowiska.

Ponadto informowanie mieszkańców gminy z wyprzedzeniem o planowanych inwestycjach na terenie gminy oraz o jego wpływie na stan środowiska naturalnego, pomoże w stworzeniu pozytywnego klimatu współpracy pomiędzy mieszkańcami a władzami gminy. Dodatkowo należałoby ustanowić prowadzenie aktywnych konsultacji społecznych w procesie podejmowania decyzji. Społeczność lokalna powinna mieć nie tylko okazję wypowiedzenia się w danej kwestii ale również możliwość aktywnego uczestnictwa w toku postępowania administracyjnego. W tym celu należy propagować wiedzę na temat możliwości udziału obywateli w procesach decyzyjnych.

Generalnie odgórnie narzucone pomysły i zadania nie spotykają się zwykle z aprobatą społeczności lokalnych, a więc najlepiej gdyby większość pomysłów w zakresie ochrony środowiska było inicjatywami oddolnymi, zainicjowanymi przez samych mieszkańców gminy, bądź władze lokalne.

VII. REALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

7.1. Założenia systemu finansowania inwestycji

Realizacja zadań wytyczonych w Programie Ochrony Środowiska wiąże się z wysokimi nakładami inwestycyjnymi. Większość instytucji, które udzielają dotacji lub korzystnie oprocentowanych kredytów na inwestycje w dziedzinie ochrony środowiska (gospodarki odpadami) wymaga, żeby inwestycja osiągnęła odpowiednio duży efekt ekologiczny i objęła swym zasięgiem możliwie największą liczbę mieszkańców aglomeracji, gminy lub związku komunalnego. Dlatego w przypadku miasta i gminy Trzcіńsko-Zdrój należy dążyć aby podejmowane działania miały charakter gminny lub obejmowały swym zasięgiem kilka gmin (np. międzygminne działania na rzecz ochrony środowiska, związkowy model gospodarki odpadami).

Wspólne działanie kilku gmin nie tylko ma wpływ na finansowanie inwestycji (obniży koszty, które będzie musiała ponieść pojedyncza gmina), ale również obniży koszty eksploatacyjne. Oznacza to, że przedsięwzięcie winno być realizowane wspólnie.

W zależności od przyjętego w danym przypadku rozwiązania wariantu organizacyjnego poszczególne miasta i gminy samodzielnie lub wspólnie finansować będą realizację konkretnych zadań.

Środki na finansowanie zadań związanych z ochroną środowiska pochodzić mogą z następujących źródeł:

- własne środki miast i gmin,
- dofinansowanie gminnego, powiatowego, wojewódzkiego i narodowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- emisja obligacji komunalnych,
- fundusze pomocowe i związane z eko-konwersją (Ekofundusz),
- kredyty bankowe na preferencyjnych warunkach (np. Bank Ochrony Środowiska),
- pozyskanie inwestora strategicznego, może nim być także inwestor zagraniczny.

Należy zaznaczyć, że wszystkie instytucje udzielające pomocy finansowej w dziedzinie ochrony środowiska wymagają od inwestora nie tylko wypełnienia odpowiedniego formularza, ale również przedstawienia szeregu opracowań i dokumentacji planujących czy opisujących dane przedsięwzięcie. Są to między innymi.:

- Plan zagospodarowania przestrzennego i Strategie rozwoju gminy,
- Program ochrony środowiska, Plan gospodarki odpadami, Koncepcje gospodarki wodno-ściekowej, Plan zalesiania itp.

- projekt budowlany i wykonawczy wraz ze źródłową dokumentacją ekonomiczną, finansową i przetargową,
- studium wykonalności (lub biznes plan w przypadku przedsięwzięć komercyjnych),
- wymagane przez prawo zezwolenia na realizację projektu.

7.1.1. Emisja obligacji komunalnych

Obligacje komunalne to dłużne papiery wartościowe stwierdzające zobowiązanie emitenta wobec nabywcy obligacji.

Emisja obligacji jest nowo wprowadzonym sposobem gromadzenia środków finansowych. Daje ona emitentowi środki na rozwój, a kupującemu obligacje korzystne ulokowanie środków pieniężnych na określony czas. Istnieje możliwość emisji obligacji na inwestycje służące ochronie środowiska. W przypadku podmiotów szczególnie uciążliwych dla otoczenia obligacje mogą być odpowiednio uatrakcyjnione zobowiązaniem do radykalnego ograniczenia tej uciążliwości. Podmiotowe obligacje mogą być nabywane z budżetu samorządów, z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz kupowane przez inne podmioty, odczuwające ekologiczną uciążliwość emitenta. Obligacja jest wyrazem zobowiązań podmiotu emitującego i jednocześnie praw nabywców obligacji do otrzymywania ich spłaty wraz z odsetkami i innych świadczeń o charakterze rzeczowym. Jest zatem zbliżona do transakcji kredytowej w banku.

Przez emisję obligacji realizuje się przepływ kapitału. Kredyt uzyskany w drodze emisji obligacji nie jest łatwy ani tani, gdyż zysk zamierzonego przedsięwzięcia musi być na tyle wysoki, aby pokrył związane z obligacją zobowiązania. Można przewidywać, że zainteresowanie obligacjami – dotąd znikome – będzie wzrastać w miarę wykształcenia się myślenia kategoriami majątkowymi (kapitałowymi).

7.1.2. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Polskie miasta i gminy najczęściej korzystają z pomocy finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW). Jednym z priorytetów tego funduszu jest ochrona powierzchni ziemi. Fundusz przewiduje dofinansowanie (poprzez pożyczki) wdrażania projektów związanych z realizacją programów ochrony poszczególnych elementów środowiska w tym także gospodarki odpadami. Wniosek do NFOŚiGW składa się wg wzoru stosowanego w Funduszu. Maksymalnym udziałem pomocy funduszu w finansowaniu przedsięwzięcia jest pożyczka w wysokości 50%

całości nakładów inwestycyjnych. Oprocentowanie tej pożyczki wynosi dla samorządów terytorialnych 0,3 % stopy redyskontowej.

W NFOŚiGW istnieje możliwość umarzania pożyczek, jeśli:

- zadanie zostało zrealizowane terminowo,
- osiągnięto założony efekt rzeczowy i ekologiczny,
- spłacono terminowo co najmniej 50 % udzielonej pożyczki wraz z oprocentowaniem.

Fundusz preferuje wnioski podmiotów, które zadeklarują przeznaczenie umorzonych kwot na inwestycje proekologiczne. Okres spłaty pożyczki wynosi maksymalnie 5 lat.

7.1.3. Powiatowy i Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki i Wodnej

W roku 1994 na mocy ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska (Dz. U. Z 1994r. Nr 49, poz. 196 z późniejszymi zmianami) powołany został Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zarówno gminne, jak i powiatowe fundusze nie posiadają osobowości prawnej. Dlatego też fundusze działają w strukturach administracji publicznej. Swoje zadania realizują:

Szczegółowe zasady funkcjonowania Powiatowych i Gminnych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej określają rozporządzenia lokalnego stopnia administracji samorządowej.

Dochodami GFOŚiGW są wpływy z tytułu opłat i kar za usuwanie drzew, opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niewłaściwym ich składowaniem oraz pozostałe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

Z rokiem 1999r. w wyniku reformy administracyjnej oraz na mocy wyżej wspomnianej ustawy powołane zostały Powiatowe Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Dochodami PFOŚiGW są wpływy z tytułu opłat za składowanie odpadów i kar związanych z niewłaściwym ich składowaniem oraz pozostałe opłaty za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian.

1. Środki Funduszu Powiatowego przeznacza się na wspomaganie następującej działalności:

- realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi,
- wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska,
- wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła,

-
- realizację zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej,
 - urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków
 - realizację przedsięwzięć związanych z gospodarką odpadami,
 - wspieranie działań przeciwdziałających zanieczyszczeniom,
 - profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska,
 - wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii,
 - wspieranie ekologicznych form transportu,
 - działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałującego na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody,
 - inne zadania służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.
2. Środki Funduszu Gminnego i Funduszu Powiatowego mogą zostać przekazane na w/w wymienione zadania, które najpełniej spełniają poniższe kryteria:
- efektywności ekologicznej, w zakresie:
 - efektu ekologicznego jako ilości usuniętych zanieczyszczeń i eliminacji uciążliwości źródła,
 - stopnia powiązania projektu z innymi działaniami na rzecz ochrony środowiska,
 - uwzględnienia priorytetu dla działań likwidujących zagrożenia u źródła ich powstawania,
 - ochrony najcenniejszych przyrodniczo terenów,
 - oddziaływania na świadomość ekologiczną społeczności,
 - efektywności ekonomicznej, w zakresie:
 - kosztu zadania, w tym kosztu jednostkowego uzyskania efektu ekologicznego,
 - okresu realizacji inwestycji,
 - kosztów eksploatacji obiektu,
 - niewymiernych korzyści ekologicznych,
 - rentowności przedsięwzięcia,

- uwarunkowań technicznych i jakościowych, zakresie wykorzystania najlepszych dostępnych technologii oraz skutecznych i nowoczesnych metod realizacji.

Środki Funduszu Gminnego i Funduszu Powiatowego nie mogą być przekazane na:

- dokumentację sporządzaną w ramach przygotowania zadania, wykup terenów, wypłatę odszkodowań oraz ubezpieczeń, nadzór inwestorski i zastępstwo inwestycyjne,
- realizację zadań proekologicznych stanowiących część składową noworealizowanych zadań inwestycyjnych, których wykonanie wynika z wymogów ochrony środowiska z mocy prawa obciążających projektanta i inwestora,
- zadania, których realizacja nie gwarantuje uzyskania trwałego efektu ekologicznego,
- budowę sieci kanalizacji opadowej - za wyjątkiem: obszarów stref ochronnych ujęć wody pitnej, źródeł, wód podziemnych leczniczych i mineralnych oraz realizacji zadań w ramach ochrony przeciwpowodziowej,
- budowę gazociągów, wodociągów, kolektorów ciepłowniczych,
- modernizację nawierzchni drogowych i budowę infrastruktury drogowej i tramwajowej,
- wycinanie drzew i krzewów, wywóz usuniętego posuszu lub wyciętych pni i gałęzi drzew (za wyjątkiem urządzania i utrzymania terenów znajdujących się na liście rankingowej inwestycji z zakresu zieleni),
- zakup sprzętu do pielęgnacji i konserwacji zieleni,
- zakup i montaż obiektów małej architektury (za wyjątkiem urządzania i utrzymania terenów znajdujących się na liście rankingowej inwestycji z zakresu zieleni),
- doprowadzenie energii do budynku, zakup urządzeń nie stanowiących trwałego wyposażenia mieszkań,
- wymianę instalacji wewnętrznych, za wyjątkiem wymiany połączonej z modernizacją ogrzewania.

7.1.4. EkoFundusz

Środki EkoFunduszu pochodzą z bezzwrotnej pomocy zagranicznej i z tzw. ekokonwersji (zamianę kwot polskiego długu zagranicznego na środki inwestycyjne w dziedzinie ochrony środowiska). Zadaniem EkoFunduszu jest dofinansowywanie przedsięwzięć w dziedzinie ochrony środowiska, które mają przynieść efekt w skali

nie tylko regionu czy kraju, ale także wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe w skali europejskiej a nawet światowej. W Statucie EkoFunduszu pięć sektorów ochrony środowiska uznanych zostało za dziedziny priorytetowe. Są nimi:

- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu
- ograniczenie dopływu zanieczyszczeń do Bałtyku oraz ochrona zasobów wody pitnej
- ograniczenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (ochrona klimatu);
- ochrona różnorodności biologicznej;
- gospodarka odpadami i rekultywacja gleb zanieczyszczonych.

EkoFundusz udziela wsparcia finansowego w formie preferencyjnych pożyczek lub/i bezzwrotnych dotacji. Pomoc finansową uzyskać mogą jedynie projekty dotyczące inwestycji bezpośrednio związanych z ochroną środowiska (w ich fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nie związane z inwestycjami.

Maksymalna kwota, jaką może otrzymać jednostka samorządowa wynosi 30 % nakładów na projekt. W przypadku jednostek gospodarczych kwota ta wynosi 20 %. Specyfika EkoFunduszu polega również na tym, iż inwestor może liczyć na zwolnienie dokonanych za granicą zakupów od ceł i opłat granicznych. W wyjątkowych, uzasadnionych przypadkach dofinansowanie inwestycji przez fundusz może osiągnąć wielkość 50 % nakładów własnych inwestora.

Przedsięwzięcia uprawnione do dofinansowania:

W dziedzinach ochrony powietrza i ochrony klimatu dotowane będą przedsięwzięcia dotyczące:

- energetycznego wykorzystania odnawialnych źródeł energii (w szczególności biomasy, energii słonecznej oraz efektywnych ekonomicznie zastosowań pomp ciepła),
- oszczędności energii w systemach zaopatrzenia w ciepło na cele komunalno – bytowe,
- eliminacji emisji metanu ze starych wyrobisk węgla, kopalń węgla kamiennego oraz eliminacji biogazu powstającego w oczyszczalniach ścieków,
- systemowych rozwiązań mających na celu istotne zmniejszenie zanieczyszczeń atmosfery powodowanych przez transport samochodowy na terenach miejskich.

W dziedzinie ochrony wód głównym współfinansowane przez EkoFundusz będą:

- budowa oczyszczalni ścieków o kluczowym znaczeniu dla jakości wody pitnej dla największych aglomeracji miejskich,
- ochrona wybranych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) przed infiltracją do nich zanieczyszczonych wód powierzchniowych,

- ochrona wód na obszarach mających wpływ na ważne obiekty przyrodnicze o randze międzynarodowej, decydujące o zachowaniu globalnej różnorodności biologicznej (parki narodowe i rezerваты przyrody),
- ochrona przed zanieczyszczeniem jezior o wysokiej wartości przyrodniczej.

W dziedzinie ochrony różnorodności biologicznej EkoFundusz wspiera działania mające na celu ochronę bądź renaturyzację ekosystemów najcenniejszych z przyrodniczego punktu widzenia oraz ochronę gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem lub stanowiących gatunki tarczowe. Tak jak dotychczas dofinansowywane będą przede wszystkim przedsięwzięcia dotyczące:

- czynnej ochrony przyrody na terenach parków narodowych i rezerwatów przyrody,
- ochrony najcenniejszych obszarów wodno-błotnych oraz zwiększenia retencji wody w lasach,
- rewitalizacji zdegradowanych obszarów leśnych oraz przebudowy drzewostanów w parkach narodowych i ich otulinach w celu zwiększenia ich różnorodności biologicznej,
- aktywnej ochrony zagrożonych gatunków fauny i flory.

W dziedzinie gospodarki odpadami EkoFundusz będzie nadal wspierał:

- tworzenie kompleksowych systemów selektywnej zbiórki i recyklingu odpadów komunalnych pochodzących od 50 tysięcy do 250 tysięcy mieszkańców,
- eliminację odpadów niebezpiecznych przy zastosowaniu technik i technologii pochodzących z krajów donatorów,
- rekultywację gleb zanieczyszczonych odpadami niebezpiecznymi w przypadku udokumentowanego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub świata przyrody oraz braku sprawcy.

Jakich inwestycji EkoFundusz nie finansuje?

EkoFundusz nie dofinansowuje badań naukowych, akcji pomiarowych i edukacyjnych, konferencji i sympozjów, tworzenia i prowadzenia systemów monitoringu środowiska, wszelkiego rodzaju studiów i opracowań oraz tworzenia dokumentacji projektowej. Ze środków EkoFunduszu nie mogą także korzystać te przedsięwzięcia, które kwalifikują się do udzielenia znaczącej pomocy ze strony przedakcesyjnych programów pomocy Unii Europejskiej ISPA.

Wszystkie projekty rozpatrywane przez EkoFundusz można podzielić na projekty techniczne (inwestycyjne) oraz projekty przyrodnicze. Wśród projektów technicznych wyróżnić można projekty komercyjne, czyli takie które generują znaczne zyski po ich

zakończeniu oraz niekomercyjne, których głównym celem jest poprawa stanu środowiska oraz względy społeczne, a przyszłe opłaty użytkowników jedynie pokrywają koszty, bez generowania zysków, bądź generują zyski w niewielkiej wysokości.

W obydwu grupach projektów można wyróżnić projekty typowe oraz projekty innowacyjne. Przez przedsięwzięcia innowacyjne EkoFundusz rozumie takie, które wprowadzają na polski rynek nowe, lepsze niż dotąd rozwiązania techniczne służące ochronie środowiska, oferowane zarówno przez firmy polskie, jak i firmy z krajów – donatorów. Zadaniem EkoFunduszu jest upowszechnianie takich sprawdzonych, a nie stosowanych dotąd w kraju lub w danym regionie rozwiązań.

Udział Fundacji w kosztach realizacji projektów technicznych (inwestycyjnych), będzie zależał od podmiotu zgłaszającego dany projekt do realizacji. Na najwyższą pomoc (dotacja w wysokości do 45% kosztów projektu) będą mogły liczyć samorzady zaliczające się do grupy o najniższym dochodzie ogółem na mieszkańca. Konsekwentnie, udział dotacji w kosztach projektu będzie najmniejszy (do 5% kosztów projektu) dla samorządów zaliczających się do grupy o najwyższym dochodzie ogółem na mieszkańca. Warunki udzielania dotacji dla projektów technicznych niekomercyjnych:

Podmioty	Wysokość dotacji
Przedsiębiorcy	do 15%
Samorzady Grupa I (x □ 1170 zł/M) Grupa II (1170 □ x □ 1330 zł/M) Grupa III (1330 □ x □ 1700 zł/M) Grupa IV (x □ 1700 zł/M)	do 45% do 30% do 15% do 5%
Inne podmioty	do 30%

x-dochód ogółem na mieszkańca liczony jako średnia arytmetyczna takich indeksów z lat 2000, 2001, 2002

W ramach projektów innowacyjnych w 2004 roku inicjatorzy tego typu przedsięwzięć będą mogli otrzymać dofinansowanie EkoFunduszu w wysokości do 30% kosztów projektu w przypadku przedsiębiorców oraz do 50% kosztów projektu, gdy wnioskodawcą będą samorzady lub inne podmioty tj. instytucje charytatywne i wyznaniowe, społeczne organizacje ekologiczne, dyrekcje parków narodowych i krajobrazowych etc.

Warunki udzielania dotacji dla projektów innowacyjnych (niekomercyjnych):

Podmioty	Wysokość dotacji
Przedsiębiorcy	do 30%
<u>Samorządy</u>	<u>do 50%</u>
Inne podmioty	do 50%

Pewnym ograniczeniem stawianym przez EkoFundusz jest konieczność wprowadzania technologii pochodzącej z jednego z krajów donatorów, które przeznaczyły część polskiego długu na ochronę środowiska (USA, Francja, Szwajcaria, Szwecja, Norwegia, Włochy).

Procedura rozpatrywania wniosków

Pierwszym etapem jest przesłanie na adres EkoFunduszu (00-502 Warszawa ul. Bracka 4) „ankiety projektu”, która stanowi podstawowe źródło informacji o planowanym przedsięwzięciu. W przypadku gdy projekt mieści się w strategicznych obszarach działania fundacji, Zarząd przesyła składającemu informację o wstępnym zakwalifikowaniu projektu i prośbę o złożenie „Wniosku o udzielenie dotacji”. Następnie wniosek jest rozpatrywany przez zespół specjalistów pod kątem merytorycznym, ekonomicznym i prawnym.

Aby otrzymać pożyczkę lub/i dotację wszystkie te oceny muszą być pozytywne, a Inwestor musi wykazać się wiarygodnością finansową i posiadaniem zabezpieczeń, a także zapewnieniem pełnego finansowania projektu w części nie objętej dofinansowaniem EkoFunduszu.

EkoFundusz ponadto organizuje konkursy, których laureaci otrzymują znaczne dotacje do zwycięskiego projektu. W przypadku chęci uczestnictwa w konkursie wymagane jest jedynie złożenie wniosku.

7.1.5. Wsparcie finansowe dla krajów członkowskich Unii Europejskiej

Polska stając się członkiem Unii Europejskiej w maju 2004 r., będzie mogła ubiegać się o finansowanie inwestycji w dziedzinie ochrony środowiska z funduszy spójności i strukturalnych. Finansowaniem z tych funduszy będą już mogły zostać objęte inwestycje rozpoczęte z dniem 1 stycznia 2004 r.

Fundusz Spójności

Fundusz Spójności, inaczej nazywany Funduszem Kohezji lub Europejskim Funduszem Kohezji, jest to czasowe wsparcie finansowe dla krajów Unii Europejskiej, których Produkt Krajowy Brutto nie przekracza 90 % średniej dla wszystkich krajów członkowskich (Grecja, Portugalia, Hiszpania i Irlandia).

Powołany został rozporządzeniem Rady (WE) nr 1164/1994 z dnia 16 maja 1994 r. Fundusz ten nie należy do grupy Funduszy Strukturalnych, ze względu na określony czas w którym działa. Ze względu na charakter i cel Fundusz Spójności jest instrumentem polityki strukturalnej. Realizację Funduszu Spójności zaplanowano na lata 1993-99. Na szczycie UE w Berlinie postanowiono przedłużyć jego działanie do 2006 r. Z chwilą wejścia Polski do UE będzie on dostępny także dla naszego kraju.

W ramach Funduszu Spójności w sektorze ochrony środowiska pomoc jest kierowana na dofinansowanie największych inwestycji o wartości powyżej 10 milionów euro. Wysokość uzyskanego wsparcia może sięgać 80 – 85% kosztów kwalifikowanych. Odbiorcami pomocy są jednostki samorządu terytorialnego, związki gmin lub inne podmioty publiczne, w tym przedsiębiorstwa komunalne. Przedsiębiorstwa prywatne mogą być jedynie wykonawcami kontraktów dla projektów, które otrzymały dofinansowanie.

Fundusz Kohezji (Spójności) redystrybuowany jest przez Komisję Europejską na podstawie składanych wniosków w odpowiednich terminach. Tak więc to nie instytucje krajowe, ale stosowne organy Unii Europejskiej rozpatrują konkretne projekty, akceptują je, a następnie finansując.

Pomoc, którą te kraje otrzymują w ramach Funduszu obejmuje finansowanie projektów dotyczących inwestycji w zakresie ochrony środowiska i infrastruktury transportowej (w tym wspieranie rozwoju sieci korytarzy transeuropejskich).

Budżet Funduszu Spójności na lata 2000 - 2006 wynosi 18 mld Euro (w latach 1994 - 1999 wynosił 15,5 mld Euro).

Przygotowywanie projektów do finansowania z Funduszu Spójności następuje w oparciu o następujące dokumenty programowe:

- Narodowy Plan Rozwoju na lata 2004 – 2006
- Strategię wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004 - 2006

Fundusz może przyczyniać się do finansowania:

- projektów, lub
- etapów projektu, które są technicznie lub finansowo niezależne, lub
- grupy projektów powiązanych ze sobą widoczną strategią tworzącą spójną całość.

Fundusz może zapewnić pomoc dla:

- projektów dotyczących środowiska, przyczyniających się do osiągnięcia celów art. 130 R Traktatu, łącznie z projektami wynikającymi z przyjętych zgodnie z art. 130 S działań, a w szczególności projekty zgodne z priorytetami nałożonymi na wspólnotową politykę w zakresie ochrony środowiska przez Piąty Program Polityki i Działania odnoszący się do Środowiska i Stałego Rozwoju,
- projektów pozostających we wspólnym interesie, dotyczących infrastruktury transportu, finansowanych przez państwa członkowskie, które są objęte wytycznymi wymienionymi w art. 129 C Traktatu; jednakże inne projekty dotyczące infrastruktury transportu, przyczyniające się do osiągnięcia celów zawartych w art. 129 B Traktatu, mogą być finansowane aż do przyjęcia odpowiedniej orientacji przez Radę.

Fundusz może również udzielać pomocy:

- na wstępne badania odnoszące się do kwalifikujących się projektów, łącznie z tymi, które są konieczne dla ich wprowadzenia,
- na środki wsparcia technicznego, a w szczególności:
 - a) na środki poziome takie jak badania porównawcze mające na celu ocenę wpływu pomocy wspólnotowej;
 - b) na środki i badania, które przyczyniają się do oceny, monitorowania lub oszacowania projektów, oraz wzmocnieniu i zagwarantowaniu koordynowania projektów i ich spójności, a w szczególności spójności z politykami wspólnotowymi;
 - c) na działania i badania pomagające w sporządzeniu koniecznych dostosowań we wprowadzanych projektach.

Na dofinansowanie z Funduszu Spójności mają szansę również projekty, które są kontynuacją przedsięwzięć współfinansowanych przez fundusz ISPA.

Procedura aplikowania

System wdrażania będzie podobny do obowiązującego przy funduszu przedakcesyjnym ISPA. Wniosek wstępny tzw. kartę potencjalnego przedsięwzięcia beneficjent uzyskuje od właściwego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dostępne na stronach internetowych wojewódzkich funduszy). Po wypełnieniu wniosku beneficjent zobowiązany jest przekazać go do WFOŚiGW i zarejestrować projekt w Internetowym Systemie Ewidencji Kart Projektów.

ISKP (Internetowy System Ewidencji Kart Projektów)

Jest internetową bazą danych o przygotowywanych, potencjalnych projektach do finansowania w ramach pomocy z Funduszu Spójności. System został przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej a jego celem jest zidentyfikowanie potrzeb beneficjentów funduszy unijnych oraz zoptymalizowanie absorpcji środków funduszy przeznaczonych na realizację wytypowanych przedsięwzięć. Dzięki niej instytucje zarządzające programami operacyjnymi oraz instytucja zarządzająca Podstawami Wsparcia Wspólnoty otrzymują informację na temat liczby i stanu przygotowania potencjalnych projektów, które będą mogły ubiegać się o dofinansowanie z funduszu ERDF i Funduszu Spójności.

Wypełnienie karty i wprowadzenia danych o planowanym projekcie nie będzie równoznaczne ze złożeniem wniosku o finansowanie takiego projektu z funduszy strukturalnych, jednak jest niezbędne ze względu na proces monitorowania stanu przygotowania do wykorzystania środków. W celu wprowadzenia swojego projektu do bazy niezbędne jest posiadanie „loginu” oraz „hasła”, które potencjalni beneficjenci otrzymują kontaktując się z Departamentem Integracji Europejskiej (email: wpp@mos.gov.pl) i wypełniając formularz zamieszczony na stronie internetowej: www.mos.gov.pl/fundusze_UE/fundusz_strukturalne/index.shtml. Wypełniony formularz należy przesłać na numer faksu (22) 579 22 95.

Dla potencjalnych beneficjentów końcowych wypełnianie kart projektów będzie okazją do zapoznania się z procedurą przyszłego wniosku aplikacyjnego do Funduszu Spójności i refleksji nad występującymi jeszcze brakami w przygotowywanych projektach.

Wnioski wstępne złożone do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej są oceniane pod względem formalnym, a po spełnieniu wymaganych warunków są przekazywane do Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. NFOŚiGW sporządza listę najlepszych projektów, z której Ministerstwo Środowiska wybiera te dla których zostają przygotowane Aplikacje do Funduszu Spójności. Aplikacje te przygotowują beneficjenci przy współpracy z NFOŚiGW oraz Ministerstwem Środowiska. Aplikacje powinny zawierać niezbędne dokumenty m.in.:

- studium wykonywalności
- raport oceny oddziaływania inwestycji na środowisko
- analizy ekonomiczne i finansowe

Wszystkie te dokumenty przekazywane są do Komisji Europejskiej, która ostatecznie decyduje o przyznaniu i wysokości środków pomocy finansowej.

Fundusze strukturalne

Fundusze strukturalne są najważniejszym instrumentem polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Są to specjalne instytucje, których zadaniem jest wspieranie i modernizacja gospodarek krajów UE. Fundusze te są kierowane do tych regionów i sektorów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Powołane zostały rozporządzeniem Rady (WE) nr 1260/1999 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych.

Cele funduszy strukturalnych są następujące.

- Cel 1 - w ramach tego celu przyznawana jest pomoc regionom najslabiej rozwiniętym, czyli takim w których dochód na jednego mieszkańca jest niższy niż 75 % średniego dochodu w Unii Europejskiej. Z pomocy w ramach celu 1 mogą także skorzystać regiony o zaludnieniu poniżej 8 mieszkańców na km². Środki przeznaczone na ten cel wynoszą prawie 70 % ogólnej kwoty przeznaczonej na fundusze strukturalne. Po wejściu naszego kraju do Unii Europejskiej celem tym zostanie objęte całe terytorium Polski.
- Cel 2 - obejmuje pomoc regionom, na których występują problemy strukturalne związane dominacją nieefektywnych branży gospodarki. Środki przeznaczone na ten cel wynoszą 11 % ogólnej kwoty przeznaczonej na fundusze strukturalne.
- Cel 3 - obejmuje pomoc w zakresie restrukturyzacji rynku pracy poprzez zwiększanie możliwości zatrudnienia oraz podnoszenie kwalifikacji pracowników.

Inwestycje związane z ochroną środowiska finansowane są w ramach funduszy strukturalnych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego – jednego z czterech funduszy strukturalnych.

Priorytety środowiskowe współfinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego będą realizowane w ramach dwóch programów operacyjnych, przygotowanych przez polski rząd na podstawie Narodowego Planu Rozwoju Regionalnego 2004 – 2006. Są to:

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR)

Celem generalnym ZPORR jest zapewnienie wszystkim regionom w Polsce, w powiązaniu z działaniami podejmowanymi w ramach innych programów operacyjnych, udziału w procesach rozwojowych i modernizacyjnych gospodarki poprzez tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów oraz przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów. Pomoc jest skierowana głównie do samorządów województw, powiatów i gmin, stowarzyszeń oraz związków gmin i powiatów, instytucji naukowych, instytucji rynku pracy, agencji rozwoju regionalnego i instytucji wspierania

przedsiębiorczości. Ogółem na ZPORR w latach 2004 – 2006 przeznaczone będzie ponad 4 miliardy euro

W ramach ZPORR mogą być realizowane inwestycje infrastrukturalne w zakresie ochrony środowiska oraz inwestycje związane z rewitalizacją obszarów zdegradowanych.

Projekty z zakresu ochrony środowiska będą realizowane w ramach 3 działań:

- Infrastruktura ochrony środowiska
- Rozwój obszarów wiejskich
- Rewitalizacja obszarów zdegradowanych

W ramach działania „Infrastruktura ochrony środowiska” realizowane będą inwestycje infrastrukturalne o znaczeniu regionalnym, służące wzmocnieniu konkurencyjności regionów. Wspierane będą projekty polegające na budowie i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska, a ponadto inwestycje mające na celu poprawę jakości zarządzania środowiskiem, w tym poprawę dostępu do informacji o środowisku.

Wsparcie finansowe z ERDF (European Regional Development Fund) przewidziane jest w wysokości 385 mln euro

Poziom dofinansowania projektów z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniesie:

- 75% kwalifikującego się kosztu
- 50% kwalifikującego się kosztu, w przypadku gdy inwestycje infrastrukturalne generują znaczny zysk

Natomiast w ramach działania „Rozwój obszarów wiejskich” realizowane będą mniejsze inwestycje w zakresie ochrony środowiska, o oddziaływaniu lokalnym, na terenach wiejskich oraz w małych miastach (do 20 tys. mieszkańców). Poziom dofinansowania projektów z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wyniesie 75% kwalifikującego się kosztu oraz dodatkowo 10% z zasobów budżetu państwa na projekty realizowane w gminach o najniższych dochodach własnych. Inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej ochrony środowiska, a także tworzenie zielonych stref, wykonanie pasów zieleni, wykonanie osłon przeciwołnieniowych i ekranów akustycznych oraz prace porządkowe związane z oczyszczeniem terenu z materiałów, sprzętu i chemikaliów po-wojskowych i po-przemysłowych, będą mogły liczyć na dofinansowanie z ERDF w ramach działania „Rewitalizacja obszarów zdegradowanych”.

Sektorowy Program Operacyjny „Wzrost Konkurencyjności Gospodarki”. Głównym celem Sektorowego Programu Operacyjnego „Wzrost konkurencyjności Gospodarki” jest

poprawa pozycji konkurencyjności polskiej gospodarki warunkach otwartego rynku. Cel programu będzie realizowany poprzez koncentrację środków finansowych na najbardziej efektywne, gwarantujące wzrost innowacyjności produktowej i technologicznej przedsięwzięcia.

Projekty SPO z zakresu ochrony środowiska realizowane są poprzez działanie:

Wsparcie dla inwestycji w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony środowiska. Wsparcie finansowe z ERDF na realizowanie tego działania wynoszą około 160 mln euro. Wsparcie ze środków publicznych na realizację projektów będzie przyjmowało charakter dotacji (refundacja) oraz pożyczek preferencyjnych ze środków NFOŚiGW. W przypadku wspierania działalności związanej z gospodarką odpadami pomoc będzie miała charakter operacyjny, w przypadku pozostałych działań – inwestycyjny. Wysokość pomocy publicznej dla takich projektów wyniesie od 30% do 60% kosztów kwalifikowanych inwestycji w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa oraz regionu jego działania. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego pokrywa maksymalnie do 35% kosztów kwalifikowanych inwestycji. Beneficjentem końcowym działania jest Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, zaś beneficjentami ostatecznymi tj. beneficjentami pomocy duże, małe i średnie przedsiębiorstwa ze szczególnym poparciem dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Oprócz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w zakresie funduszy strukturalnych inicjatywy w obszarze ochrony środowiska mogą wesprzeć:

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej (EAGGF - European Agriculture Guidance and Guarantee Fund)

- Pomoc w zachowaniu powiązań pomiędzy różnymi formami gospodarstw rolnych ze specyfiką danego kraju
- Ulepszanie i wspieranie konkurencyjności w rolnictwie jako głównej działalności na terenach rolniczych
- Zapewnienie warunków zróżnicowania gospodarki na terenach wiejskich
- Pomoc w umacnianiu wspólnot na terenach wiejskich
- Chronienie i poprawianie stanu środowiska i krajobrazu oraz dbanie o dziedzictwo kultury wiejskiej

oraz:

Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa (FIFG - Financial Instrument for Fisheries Guidance)

- Pomoc w utrzymaniu trwałej równowagi między zasobami morskimi, a eksploatacją tych zasobów

- Modernizowanie struktur rybołówstwa w celu zapewnienia przyszłości tej gałęzi gospodarki
- Pomoc w utrzymaniu dynamicznego i konkurencyjnego przemysłu rybnego oraz w rewitalizacji obszarów zależnych od rybołówstwa
- Poprawianie dostaw i eksploatacji produktów rybnych

Oprócz wyżej wymienionych programowych środków na ochronę środowiska, projekty mogą być także finansowane w ramach inicjatyw wspólnotowych, czyli programów przeznaczonych dla określonych środowisk i grup społecznych. Są to:

INTERREG III

To aktualna inicjatywa wspólnotowa, czyli program pomocy bezzwrotnej ze strony Unii Europejskiej dla określonych jednostek. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nich projektami rozwoju regionalnego w krajach członkowskich. Realizowany w latach 2000-2006 program INTERREG III stanowi kontynuację i rozszerzenie inicjatywy INTERREG II z okresu 1994-1999. Głównym celem obecnego programu jest wzmocnienie współpracy transgranicznej, międzyregionalnej i międzynarodowej. Ma to służyć zrównoważonemu rozwojowi oraz integracji terytorium Unii Europejskiej. W ramach INTERREG III kładzie się dodatkowy nacisk na współpracę z regionami granicznymi krajów kandydujących do Unii i z krajami korzystającymi ze wsparcia PHARE (Europa Środkowa), TACIS (kraje byłego ZSRR) i MEDA (kraje śródziemnomorskie i Bliski Wschód). Program jest finansowany przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Środki przeznaczone na jego wykonanie w okresie 2000-2006 wynoszą 4875 mln euro.

W ramach INTERREG III wspomagane są trzy rodzaje działalności:

- a. współpraca ponadgraniczna
- b. współpraca ponadnarodowa
- c. współpraca międzyregionalna

LEADER+ 2000-2006

To aktualna inicjatywa wspólnotowa, czyli program pomocy bezzwrotnej ze strony Unii Europejskiej dla określonych jednostek. Władze lokalne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy otrzymują pomoc w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami rozwoju regionalnego w krajach członkowskich. Inicjatywa LEADER+ stanowi kontynuację i rozwinięcie programu LEADER II z lat 1994-1999. LEADER+ w oparciu o współpracę na poziomie regionalnym i ponadnarodowym wspomaga wdrażanie nowoczesnych strategii

rozwoju terenów wiejskich. Program jest finansowany przez Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Środki przewidziane na jego realizację w okresie 2000-2006 wynoszą 2020 mln euro.

Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczane na trzy cele:

- a. wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich
- b. wsparcie dla międzyregionalnych i międzynarodowych projektów współpracy
- c. tworzenie sieci obszarów wiejskich UE - zarówno objętych pomocą LEADER+ jak i nie korzystających z tej pomocy.

Generalnie z inicjatywy LEADER+ mogą korzystać wszystkie tereny wiejskie Unii Europejskiej. Jednak wsparcie w ramach celów A i B jest przeznaczone dla ograniczonej liczby obszarów. Beneficjentami pomocy są przede wszystkim "Lokalne Grupy Działania", czyli związki partnerów publicznych i prywatnych wspólnie podejmujących działania innowacyjne związane z rozwojem obszaru wiejskiego.

EQUAL 2000-2006

To aktualna inicjatywa wspólnotowa, czyli program pomocy bezzwrotnej ze strony Unii Europejskiej dla określonych jednostek (np. władz lokalnych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców) w związku ze zgłaszanymi przez nie projektami przekształceń strukturalnych w krajach członkowskich. EQUAL 2000-2006 stanowi kontynuację poprzednich programów: ADAPT i EMPLOYMENT realizowanych w latach 1994-1999. Głównym celem jego działania jest zwalczanie wszelkich przejawów dyskryminacji i nierówności na rynku pracy (zwłaszcza między kobietami a mężczyznami) oraz integracja społeczna i zawodowa imigrantów.

Ogólne zasady wdrażania programu obejmują:

1. Podejście tematyczne (Thematic approach)
2. Partnerstwo na rzecz Rozwoju (Development Partnerships – DPs)
3. Zaangażowanie grup dyskryminowanych (Empowerment)
4. Współpraca transnarodowa (Transnational co-operation)
5. Innowacyjność (Innovation)
6. Adaptacja rezultatów do głównego nurtu polityki (Mainstreaming)

Środki finansowe wykorzystywane w ramach tego programu pochodzą z zasobów Europejskiego Funduszu Socjalnego. Na jego realizację w latach 2000-2006 przeznaczono 2 847 mln euro. Środki te podzielono między państwa członkowskie uwzględniając poziom zatrudnienia, poziom biedy, dyskryminację płciową w dostępie do rynku pracy i liczbę ubiegających się o azyl w każdym z tych państw.

URBAN II 2000 – 2006

To aktualna propozycja wspólnotowa, czyli program pomocy bezzwrotnej ze strony Unii Europejskiej dla określonych jednostek. W tym programie władze lokalne, organizacje pozarządowe lub przedsiębiorcy składają projekty związane z rewitalizacją gospodarczą i społeczną miast Unii Europejskiej liczących przynajmniej 100 tysięcy.

Strefy miejskie ubiegające się o pomoc z programu URBAN II muszą spełnić co najmniej trzy warunki z niżej wymienionych:

- wysoka stopa bezrobocia
- mała aktywność ekonomiczna, wysoki stopień biedy
- konieczność rekonwersji wynikającej z trudności ekonomicznych i socjalnych
- duża liczba imigrantów, mniejszości etnicznych
- niska stopa edukacji
- wysoka przestępczość
- zdegradowane środowisko

Program jest w całości finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Na jego realizację w latach 2000 - 2006 przeznaczono 700 mln euro.

Za pośrednictwem tej inicjatywy wspólnotowej realizowane są następujące zadania:

- renowacja budynków,
- inicjatywy lokalne tworzenia miejsc pracy związanych z kulturą, usługami dla ludności oraz ochroną środowiska,
- wprowadzenie programów edukacyjnych i szkoleń zawodowych dla ludzi odrzuconych i defaworyzowanych przez społeczeństwo,
- rozwój przyjaznych dla środowiska sieci komunikacji miejskiej,
- wdrażanie systemów zarządzania energią pozwalającym na efektywniejsze jej wykorzystanie,
- promowanie wykorzystanie technologii internetowych w życiu gospodarczym, społecznym i ochronie środowiska. Dodatkowo programy wspierane przez URBAN II mają uwzględniać wymianę informacji i dzielenie się doświadczeniami na temat rewitalizacji terenów miejskich.

W roku 2003 rozpoczęty został proces wypełniania i zbierania Kart Projektów do Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (o charakterze wstępnym, informacyjnym).

Wypełnienie karty i wprowadzenie danych o planowanym projekcie nie będzie jednak równoznaczne ze złożeniem wniosku o finansowanie z funduszy strukturalnych.

Jest jednak niezbędne ze względu na proces monitorowania stanu przygotowania do wykorzystania środków.

SAVE II/ALTENER II

SAVE II to nie-techniczny program Komisji Europejskiej nastawiony na promocję racjonalnego korzystania z energii. Polska przystąpiła do SAVE II w listopadzie 1998 r. Celem programu jest stworzenie środowiska, w którym oszczędność energii byłaby uważana za szansę rynkową. Zadaniem jest promocja przemian rynkowych zmierzających tym kierunkiem oraz rozwój istniejących technologii ochrony energii oraz promowanie i rozwój jej racjonalnego wykorzystania. Poza tym program ma na celu wykorzystanie technologii dotąd mało rozpowszechnionych oraz stworzenie takich warunków, w których inwestycje w efektywność energii byłyby ułatwione i uznane za atut na rynku.

Rozwój i badania oraz prezentacje nowych technologii wykorzystania energii nie są finansowane w ramach SAVE II - zajmuje się tym V Program Ramowy UE.

Unia Europejska za pomocą SAVE II wspiera:

- studia wspomagające wdrażanie rozwiązań w efektywnym wykorzystaniu energii
- działania pilotażowe umożliwiające przegląd rynku energetycznego i uzyskanie odpowiedniego know-how, co ma służyć poprawie efektywności inwestycji
- upowszechnienie informacji, rozwój edukacji, szkoleń i wymiany doświadczeń, co ma służyć poprawie współpracy międzynarodowej w dziedzinie wykorzystania energii
- działania monitorujące i wspierające
- Agencje Programu SAVE

Program nie wspiera rozwoju i demonstracji nowych technologii mających na celu oszczędność energii (takie działania wchodzi w skład 5 Programu Ramowego).

Program SAVE finansuje projekty pilotażowe i upowszechnianie informacji do 50% budżetu całości, natomiast studia, działania informacyjne i monitorowanie oszczędnego wykorzystywania energii finansowane są do 100%.

W poszczególnych projektach SAVE II muszą brać udział co najmniej dwa kraje UE lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), zaś kraje Europy środkowej i wschodniej muszą znaleźć jeszcze dwóch partnerów z UE lub EOG.

Drugim programem promującym promocję odnawialnych źródeł energii w krajach UE jest program ALTENER. Program ALTENER II został ustanowiony w 1998 r. i zastąpił ALTENER. Polska jest jego beneficjentem od 2002r. Program ten jest ukierunkowany na tworzenie warunków dla wdrażania wspólnotowego planu działań w dziedzinie

odnawialnych źródeł energii oraz zachęcanie do inwestycji wspierających wytwarzanie i umożliwiających korzystanie z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych.

Cel programu

- Pomoc w stworzeniu warunków prawnych, społeczno-ekonomicznych oraz administracyjnych dla wdrażania wspólnotowego planu działań w dziedzinie odnawialnych źródeł energii,
- Zachęcanie do inwestycji wspierających wytwarzanie oraz umożliwiających korzystanie z energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w sektorze prywatnym i publicznym.

Priorytety:

- ograniczenie emisji dwutlenku węgla,
- osiągnięcie do 2010 r. 12 -procentowego udziału energii pochodzącej z odnawialnych źródeł (w całkowitym zużyciu energii) w państwach Wspólnoty,
- zmniejszenie zależności od importowanej energii,
- zapewnienie ochrony zasobów energetycznych,
- promocja zatrudnienia, wzrostu gospodarczego, spójności społeczno-gospodarczej, jak również lokalnego i regionalnego wzrostu gospodarczego.

Działania finansowane:

- badania naukowe oraz inne inicjatywy na rzecz rozwoju potencjału odnawialnych źródeł energii
- akcje pilotażowe na rzecz stworzenia i rozszerzenia struktur oraz instrumentów rozwoju odnawialnych źródeł energii w wymiarze lokalnym i regionalnym
- działania informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe
- działania promujące odnawialne źródła energii oraz know-how.

Wkład programu w projekty pilotażowe, promocje i rozpowszechnianie nie może przekroczyć 50% kosztów projektu. Studia, monitorowanie i działania wspierające mogą otrzymać 100% finansowania. Działania docelowe będą finansowane w oparciu o ich rozmiar i przewidywany koszt całości.

Projekty składać mogą podmioty z osobowością prawną, organizacje pozarządowe, osoby indywidualne, przedsiębiorstwa publiczne i prywatne, ogólnounijne sieci, tymczasowe ugrupowania organizacji lub przedsiębiorstw mających na celu wspólne przeprowadzenie danego projektu.

Programy SAVE II i ALTENER II są zarządzane w Polsce przez Krajową Agencję Poszanowania Energii S.A.

7.1.6. Bank Ochrony Środowiska

Bank Ochrony Środowiska udziela kredytów ze środków własnych oraz środków NFOŚiGW i WFOŚiGW z przeznaczeniem na inwestycje służące likwidacji degradacji i ochronie środowiska.

Na bazie wieloletniego doświadczenia Bank realizuje zadania związane z jego proekologiczną misją, współpracuje z organizacjami zajmującymi się finansowaniem ochrony środowiska tj. Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkimi Funduszami Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundacją Polska Wieś 2000 im. M. Rataja, Europejskim Funduszem Rozwoju Wsi Polskiej oraz innymi funduszami pomocowymi.

Bank udziela na cele proekologiczne następujących instrumentów:

- Kredyty w ramach linii ze środków NFOŚiGW

Kredytowaniu podlegają:

- Inwestycje z zakresu budowy małych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Inwestycje z zakresu budowy kanalizacji sanitarnej,
- Inwestycje z zakresu zagospodarowania odpadów,
- Inwestycje z zakresu ograniczenia emisji spalin poprzez dostosowanie silników wysokoprężnych do paliwa gazowego lub wymiany silników na mniej emisyjne w komunikacji zbiorowej.
- Kredyty na inwestycje służące ochronie środowiska udzielane we współpracy z WFOŚiGW – kredyty udzielane są ze środków WFOŚiGW (w tym w formie linii kredytowych) lub ze środków Banku z dopłatami WFOŚiGW do oprocentowania z przeznaczeniem na inwestycje służące ochronie środowiska przynoszące wymierny efekt ekologiczny. Przedmiotem kredytowania są inwestycje z zakresu ochrony środowiska polegające na realizacji/modernizacji obiektów służących:
 - a) ochronie wód i gospodarce wodnej (np. oczyszczalnie ścieków wraz z systemem kanalizacji, modernizacje technologii służące oszczędności wody),
 - b) ochronie atmosfery (np. budowa i modernizacja instalacji ograniczających emisję zanieczyszczeń do atmosfery, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii),
 - c) ochronie powierzchni ziemi (np. redukcja odpadów u źródeł wytwarzania, składowiska odpadów, zakłady utylizacji odpadów)

-
- Kredyty na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska - kredyt dla Sprzedawców lub/i Wykonawców na zakup lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, np.: przydomowych oczyszczalni ścieków, materiałów do ociepleń budynków, pomp ciepła, okien termoizolacyjnych, itd. Przedmiotem kredytowania jest zakup, zakup i montaż lub montaż urządzeń i wyrobów służących ochronie środowiska, np.: przydomowych oczyszczalni ścieków, kolektorów słonecznych, pomp ciepła, grzejników konwekcyjnych, kotłów gazowych, olejowych lub zasilanych energią elektryczną, zaworów termostatycznych, materiałów do ocieplania budynków, okien termoizolacyjnych, rolet zewnętrznych i okiennic, drzwi zewnętrznych charakteryzujących się niskim współczynnikiem przenikania ciepła. Kredytowane urządzenia i wyroby winny posiadać wymagane prawem dokumenty potwierdzające jakość (aprobaty, certyfikaty, deklaracje producenta, itp.) - zgodne z Ustawą o badaniach i certyfikacji oraz rozporządzeniami wykonawczymi do tej Ustawy. Montaż wyrobów może być kredytowany w przypadku gdy:
 - a) Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą,
 - b) Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienie,
 - c) Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu.Kwota kredytu – do 100 % kosztów inwestycji - czyli ceny zakupu i montażu urządzenia lub wyrobu. Okres kredytowania: do 5 lat. Oprocentowanie: według zmiennej stopy procentowej lub indywidualnie dla każdego wyrobu i urządzenia.

 - Kredyty na energooszczędne przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oświetlenia – kredyt na energooszczędne przedsięwzięcia z zakresu modernizacji oświetlenia ulic, placów itp. polegające na zmianie dotychczasowych urządzeń na energooszczędne, udzielany jest ze środków Banku Ochrony Środowiska S.A. Przedmiotem kredytowania jest pełny lub częściowy zakres prac związanych z modernizacją oświetlenia (zakup i instalacja żarówek, opraw, urządzeń sterujących, słupów i wysięgników). Kwota kredytu do 100% wartości przedsięwzięcia. Okres kredytowania do 5 lat, zależny od uzyskiwanych oszczędności energii (nie więcej niż suma okresu realizacji inwestycji, ewentualnej karencji w spłacie kapitału oraz okresu spłaty całego kredytu).

Oprocentowanie - zmienne ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A. Prowizja przygotowawcza - od 0,5 do 4,0% wnioskowanej kwoty kredytu.

Do podstawowych korzyści tego rodzaju kredytowania należy fakt, iż kredyt spłacany jest z oszczędności powstałych w wyniku modernizacji oświetlenia.

- Kredyty na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych – kredyt na realizację przedsięwzięć termomodernizacyjnych w rozumieniu ustawy z dnia 18 grudnia 1998 roku o wspieraniu przedsięwzięć termomodernizacyjnych, m.in. na ulepszenia, w wyniku których następuje:
 - a) zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania wody użytkowej lub zmniejszenie strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła i lokalnej sieci ciepłowniczej,
 - b) wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła,
 - c) całkowita lub częściowa zamiana źródeł energii z konwencjonalnych na niekonwencjonalne (w tym odnawialne).

Przeznaczenie kredytu dla jednostek samorządu terytorialnego realizujących przedsięwzięcia termomodernizacyjne w budynku stanowiącym ich własność i wykorzystywanym do wykonywania zadań publicznych. Przedmiotem kredytowania są:

- a) ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie rocznego zapotrzebowania na energię zużywaną na potrzeby ogrzewania i podgrzewania ciepłej wody:
 - w budynkach, w których modernizuje się jedynie system grzewczy – co najmniej o 10 %,
 - w budynkach, w których w latach 1985-2001 przeprowadzono modernizację systemu grzewczego – co najmniej o 15 %,
 - w pozostałych budynkach – co najmniej o 25 %,
- b) ulepszenia, w wyniku których następuje zmniejszenie rocznych strat energii pierwotnej w lokalnym źródle ciepła i w lokalnej sieci ciepłowniczej – co najmniej o 25 %,
- c) wykonanie przyłączy technicznych do scentralizowanego źródła ciepła, w związku z likwidacją lokalnego źródła ciepła, w celu zmniejszenia kosztów zakupu ciepła dostarczanego do budynków – co najmniej o 20 % w stosunku rocznym.

Kwota kredytu: do 80 % kosztów inwestycji. Okres kredytowania do 10 lat. Oprocentowanie wg zmiennej stopy procentowej, okres spłaty kredytu - do 10 lat,

karencja - nie dłużej niż 1 miesiąc od daty zakończenia zadania, prowizja przygotowawcza - od 0,5 do 4,0% wnioskowanej kwoty kredytu, prowizja dla BGK - 0,6% premii termomodernizacyjnej.

- Kredyty ze środków NFOŚiGW na finansowanie inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii

Przedmiotem kredytowania są inwestycje w zakresie:

- przyłączenia do sieci ciepłej wykorzystującej geotermalne źródła energii,
- zakupu i instalacji urządzeń małych elektrowni wodnych o mocy do 5 MW,
- zakupu i instalacji kotłów opalanych biomasą o mocy do 5 MW - jako źródeł ciepła, wraz z produkcją biomasy,
- lokalnych instalacji produkcji biopaliw,
- zakupu i instalacji urządzeń systemów grzewczych z zastosowaniem pomp ciepła lub z wykorzystaniem ciepła odpadowego,
- zakupu i instalacji baterii oraz kolektorów słonecznych.

Maksymalna kwota kredytu wynosi 3.000.000 zł, do 80% kosztu zadania. Oprocentowanie - 0,5 s.r.w. Okres wykorzystania kredytu - do 12 miesięcy od daty zawarcia umowy kredytu. Okres kredytowania - do 5 lat okres karencji - od dnia zakończenia realizacji inwestycji, określonego w umowie kredytu. Maksymalny okres realizacji inwestycji - 18 miesięcy od daty postawienia przez Bank środków kredytu do dyspozycji Kredytobiorcy. Prowizja wynosi do 2% kwoty kredytu.

- Kredyty na zbiorowe zaopatrzenie w wodę wsi i miast do 10 tys. mieszkańców (ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej – „Counterpart Fund”)

Przedmiotem kredytowania są inwestycje w zakresie:

- budowy lub modernizacji sieci wodociągowej obejmującej przewody magistralne z wyposażeniem technicznym oraz przewody rozdzielcze, w przypadku istnienia funkcjonującej stacji wodociągowej,
- budowy lub modernizacji stacji wodociągowych w przypadku istnienia sieci wodociągowej gdy budowa/modernizacja warunkuje przywrócenie stanu pierwotnego lub podłączenie kolejnych odbiorców wody.

Warunki kredytowania:

- maksymalna kwota kredytu - 400.000 zł lecz nie więcej niż 70% wartości kosztorysowej zadania
- okres kredytowania - do 4 lat
- okres karencji - do 9 miesięcy od uruchomienia kredytu
- oprocentowanie - 1,0 s.r.w. lecz nie mniej niż 4% w stosunku rocznym od kwoty wykorzystanego kredytu

- prowizja do 2% kwoty kredytu
- Kredyty na instalacje gazowe w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (ze środków Fundacji "Polska Wieś 2000" im. Macieja Rataja)

Przedmiotem kredytowania jest budowa i modernizacja urządzeń grzewczych zasilanych gazem lub olejem w wiejskich obiektach użyteczności publicznej (szkoły, ośrodki zdrowia, remizy, kluby rolnika itp.)

Warunki kredytowania

- maksymalna kwota kredytu - 40.000 zł (do 50% wartości kosztorysowej zadania),
 - okres kredytowania - 24 miesiące,
 - karencja - 6 miesięcy,
 - oprocentowanie - 4 % (stałe),
 - prowizja - do 1% kwoty kredytu.
- Kredyty na przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu agroturystyki ze środków Fundacji "Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej - Counterpart Fund" - kredyt na inwestycje związane z uruchomieniem nowych lub rozwojem istniejących przedsięwzięć gospodarczych w zakresie agroturystyki na wsi lub w miastach do 10 tys. mieszkańców obejmujące tworzenie i rozwój bazy noclegowej, gastronomicznej, rekreacyjno-sportowej i kulturowej. Przeznaczony dla Rolników i członków ich rodzin oraz innych osób fizycznych wykonujących działalność gospodarczą, spółek handlowych, organizacji pozarządowych (fundacji i stowarzyszeń) posiadających osobowość prawną, zarządów gmin (o kredyt nie mogą ubiegać się jednostki państwowe ani spółdzielcze). Przedmiot kredytowania:
 - a) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja budynków mieszkalnych, towarzyszących i gospodarskich (stodoły, stajnie, itp.) na agroturystyczną bazę noclegową dla turystów (pokoje gościnne, domki rekreacyjne, pensjonaty, kwatery grupowe, itp.), w tym budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej w budynkach przewidzianych do użytkowania jako agroturystyczna baza noclegowa,
 - b) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja, adaptacja obiektów/punktów przeznaczonych do świadczenia usług gastronomicznych dla turystów, w tym założenie/instalacja urządzeń kuchennych, budowa/modernizacja instalacji kanalizacyjnej, wodnej, systemu grzewczego, instalacji gazowej i elektrycznej

w pomieszczeniach kuchennych, jadalniach oraz w zapleczu magazynowym artykułów spożywczych,

- c) zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów stanowiących lokalną atrakcję turystyczną, związanych z bezpośrednim świadczeniem usług rekreacyjno-sportowych i kulturowych dla turystów obejmujące zakładanie pól biwakowych i kempingów, budowę i modernizację lokalnych obiektów i urządzeń sportowo-rekreacyjnych (wypożyczalnie sprzętu turystycznego, kąpieliska, plaże, przystanie kajakowe i żeglarskie, ścieżki rowerowe, ścieżki zdrowia, stałe parki rekreacyjno-rozrywkowe i szlaki turystyczne, wyciągi narciarskie), zakup koni oraz budowa i modernizacja stajni i padoków służących usługom jeździeckim, sportowym i leczniczym, zakup, budowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów/punktów lokalnej kultury ludowej (warsztaty tkackie, kowalско-artystyczne, garncarskie, wikliniarskie, galerie oraz punkty sprzedaży wyrobów lokalnego rękodziela i rzemiosła artystycznego),
- d) zakup niezbędnego, pierwszego wyposażenia inwestycyjnego budowanych obiektów agroturystycznych obejmującego zarówno środki trwałe, jak i inne rzeczowe składniki majątku obrotowego wielokrotnego użytku (np. naczyń, sztućców, pościeli) ściśle i jednoznacznie związanego z wyposażeniem i funkcjonowaniem wymienionych wyżej obiektów.

Kwota kredytu:

- a) do 150 tys. zł, nie więcej niż 70 % wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego,
- b) do 100 tys. zł, nie więcej niż 75 % wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego,
- c) do 50 tys. zł, nie więcej niż 80 % wartości kosztorysowej zadania inwestycyjnego.

Okres kredytowania do 5 lat (wliczając okres karencji w spłacie kredytu nie przekraczający 1 roku). Oprocentowanie według zmiennej stopy procentowej

- a) dla kredytów do 50 tys. zł - 0,5 stopy redyskonta weksli NBP,
- b) dla kredytów do 100 tys. zł - 0,6 stopy redyskonta weksli NBP,
- c) dla kredytów do 150 tys. zł - 0,7 stopy redyskonta weksli NBP.

Ponadto do wniosku o udzielenie każdego kredytu proekologicznego jednostki samorządu terytorialnego powinny dołączyć:

- statut,
- uchwały rady w sprawie powołania członków zarządu,

-
- dokumenty dotyczące zezwolenia na zaciągnięcie kredytu,
 - aktualne zaświadczenie z urzędu skarbowego o terminowym regulowaniu zobowiązań podatkowych,
 - zaświadczenie z ZUS o braku zaległości w regulowaniu składek na ubezpieczenie społeczne,
 - dokumenty związane z ustanowieniem zabezpieczenia spłaty kredytu,
 - sprawozdanie z wykonania budżetu za 2 lata poprzedzające złożenie wniosku,
 - opinię bankową wystawioną przez bank prowadzący rachunek bankowy,
 - inne decyzje administracyjne niezbędne do realizacji danej inwestycji.

Bank Ochrony Środowiska organizuje i prowadzi również emisję niepublicznych Obligacji Komunalnych.

Warunkami zorganizowania przez BOŚ emisji obligacji są:

- uzyskanie pozytywnej opinii Banku o zdolności kredytowej Emitenta
- przedłożenie wymaganych dokumentów, zaświadczeń i zezwoleń: wniosku o organizację emisji Obligacji Komunalnych, Uchwały Rady Gminy (Powiatu) o emisji Obligacji Komunalnych, pozytywnej opinii Regionalnej Izby Obrachunkowej o ww. Uchwale, prognozy budżetu na czas trwania emisji
- przedmiot finansowania: inwestycje jednostek samorządu terytorialnego
- waluta: PLN
- kwota finansowania: zgodnie z ograniczeniami wynikającymi z Ustawy o finansach publicznych i Prawa Bankowego
- okres finansowania: brak ograniczeń
- warunki spłaty: jednorazowe spłaty każdej serii Obligacji, odsetki płatne po zakończeniu kolejnych okresów odsetkowych
- wymagane zabezpieczenia: zgodnie z Ustawą o obligacjach

Do głównych korzyści wpływających z emisji obligacji komunalnych dla emitenta należą: relatywnie niskie koszty pozyskania środków, krótki czas potrzebny na pozyskanie środków, promocja Emitenta na rynku kapitałowym oraz elastyczność programu emisyjnego.

Do kosztów ponoszonych przez Emitenta na rzecz BOŚ należy zaliczyć:

- prowizje, w każdym przypadku ustalane indywidualnie:
prowizja za zorganizowanie emisji Obligacji
prowizja za uplasowanie emisji

pro wizja za objęcie Obligacji przez bank z tytułu gwarancji zamknięcia emisji

➤ oprocentowanie:

ustalane jest na podstawie przeprowadzanych przez Bank analiz finansowych i oceny ryzyka Emitenta w wysokości: oprocentowanie bonów skarbowych + marża.

Ponadto Bank prowadzi pełną obsługę emisji Obligacji Komunalnych, w tym:

- przygotowanie programu emisji Obligacji Komunalnych
- gwarantowanie dojścia emisji do skutku
- obsługę wykupu obligacji i wypłaty odsetek
- prowadzenie depozytu obligacji
- obsługę transakcji na rynku wtórnym

7.1.7. Programy bilateralne

Co to są Programy Bilateralne?

Programy bilateralne to dwustronne, które podpisuje Polska z innymi państwami, dotyczące współpracy w ściśle określonych dziedzinach. Najczęściej chodzi o ochronę środowiska, wspieranie przemian gospodarczych w Polsce lub rozwijanie współpracy handlowej na wielu płaszczyznach. Czasem umowa ma charakter czysto pomocowy, a pieniądze są przekazywane np. na usuwanie skutków powodzi, jak to miało miejsce w przypadku umowy ze Szwecją.

Fundusz Globalnego Środowiska

Fundusz Globalnego Środowiska (GEF – Global Environment Facility) powstał w 1991 roku jako mechanizm finansowy zarządzany przez 3 agendy ONZ: Bank światowy, UNEP oraz UNDP. Celem Funduszu jest osiągnięcie poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez programy i projekty przyczyniające się do rozwiązywania problemów o charakterze globalnym w tak kluczowych dziedzinach jak: ochrona bioróżnorodności, ochrona wód międzynarodowych, zapobieganie zmianom klimatycznym, powstrzymanie kurczenia się warstwy ozonowej oraz, o ile ma to związek z wymienionymi wcześniej dziedzinami - degradacja ziemi. Zasoby Funduszu, pochodzące z najbogatszych krajów świata (ale i też od niektórych późniejszych beneficjentów) przeznaczone są dla krajów, które samodzielnie nie są w stanie podołać tym globalnym wyzwaniom. Do krajów będącymi beneficjentami Funduszu należą także kraje przechodzące od początku lat dziewięćdziesiątych transformację polityczno-gospodarczą, w tym także Polska.

Program Małych Dotacji GEF/SGP wprowadzony został przez UNDP w 1992 roku. Program ten skierowany jest do organizacji społecznych i pozarządowych (nie tylko ekologicznych), formalnie zarejestrowanych i posiadających własne konto bankowe. SGP przyznaje dotacje do 50 tys. USD program może finansować najwyżej do 50 % wielkości zadań projektu na lokalne działania i inwestycje przyczyniające się do poprawy stanu środowiska naturalnego w przynajmniej jednej z trzech podstawowych dziedzin:

- ochrona bioróżnorodności
- zapobieganie zmianom klimatycznym
- ochrona wód międzynarodowych oraz
- zapobieganie degradacji ziemi (o ile ma to związek z pozostałymi trzema kryteriami).
- powstrzymywanie kurczenia się warstwy ozonowej

W zakresie ochrony różnorodności biologicznej głównym celem strategicznym jest wspomaganie przedsięwzięć dotyczących ochrony ekosystemów o znaczeniu globalnym.

W odniesieniu do przeciwdziałania zmianom klimatu operacyjna strategia GEF kładzie nacisk na długoterminowe przedsięwzięcia, mające na celu redukcję lub ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, których nadmierne uwalnianie do atmosfery powoduje zmiany klimatu. Do głównych działań w tym zakresie należy m. in. usuwanie przeszkód we wdrażaniu efektywnych technologii wytwarzania i wykorzystywania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz obniżanie kosztów, korzystnych dla środowiska i klimatu na naszej planecie technologii, które ze względów ekonomicznych nie mogą pomyślnie konkurować z technologiami tradycyjnymi.

W zakresie problematyki wód międzynarodowych operacyjna strategia GEF koncentruje się na działaniach wspierających rozwiązywanie najważniejszych problemów transgranicznych oraz mających na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem.

W odniesieniu do problemu ochrony warstwy ozonowej strategiczne kierunki GEF koncentrują się głównie na działaniach prowadzących do eliminacji substancji zubożających tę warstwę.

Fundusz na rzecz Globalnego Środowiska został również uprawniony do pełnienia roli tymczasowego mechanizmu finansowego obsługującego Konwencję o różnorodności biologicznej oraz Ramową Konwencję NZ w sprawie zmian klimatu. W ramach tej szczególnej funkcji, zadaniem GEF jest wspomaganie krajów uczestniczących w przedsięwzięciach Funduszu w działaniach związanych z wypełnianiem zobowiązań, które wynikają z przystąpienia tych krajów do w/w konwencji.

Program Małych Dotacji w Polsce rozpoczął działalność w 1994 roku w polskim biurze UNDP w Warszawie. Rolę dyrektora projektu pełni Krajowy Koordynator. Decyzje o przyznaniu dotacji podejmuje w drodze konkursu Krajowy Komitet Sterujący liczący 8 osób ze środowisk pozarządowych, rządowych, akademickich oraz UNDP. Od początku swej działalności w Polsce SGP udzielił dotacji ponad 130 projektom na łączną kwotę 3 mln USD.

7.2. Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Warunkiem realizacji Programu Ochrony Środowiska jest ustalenie systemu zarządzania tym programem. Zarządzanie Programem odbywa się z uwzględnieniem zasad zrównoważonego rozwoju, w oparciu o instrumenty zarządzania zgodne z kompetencjami i obowiązkami podmiotów zarządzających.

W odniesieniu do Gminnego Programu Ochrony Środowiska jednostką, na której będą spoczywały główne zadania zarządzania tym programem będzie Urząd Gminy, jednak całościowe zarządzanie środowiskiem w gminie będzie odbywać się na kilku szczeblach. Oprócz szczebla gminnego są jeszcze szczeble powiatowy i wojewódzki obejmujące działania podejmowane w skali województwa i powiatu, a także szczeble jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Na każdą z tych jednostek nałożone są różne (czasami zbieżne) obowiązki.

Na trochę innych zasadach odbywa się zarządzanie w stosunku do podmiotów gospodarczych korzystających ze środowiska. Kierują się one głównie rachunkiem (efektami) ekonomicznym i zasadami konkurencji rynkowej choć od jakiegoś czasu uwzględniają one także głos opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzane środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację stosowanych technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę zanieczyszczeń.

Institucje działające w ramach administracji a odpowiedzialne za wykonanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniom poprzez

- racjonalne planowanie przestrzenne,

- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska.

Instrumenty służące do zarządzania programem ochrony środowiska wynikają z obowiązujących aktów prawnych (np. Prawo ochrony środowiska, o zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach itp.) i można je podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

7.2.1. Instrumenty prawne

Do instrumentów prawnych zaliczamy:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji lub energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje zatwierdzające plany gospodarki odpadami,
- koncesje geologiczne wydawane na rozpoznanie i eksploatację surowców mineralnych,
- raporty oddziaływania na środowisko planowanych czy istniejących inwestycji,
- uchwały zatwierdzające plany zagospodarowania przestrzennego,
- decyzje ustalające lokalizację inwestycji celu publicznego lub warunków zabudowy i zagospodarowania terenu.

Szczególnym instrumentem prawnym jest od niedawna monitoring czyli kontrola jakości stanu środowiska. Prowadzony on jest zarówno jako badania jakości środowiska jak też w odniesieniu do ilości zasobów środowiska. Obecnie, wprowadzenie badań monitoringowych jako obowiązujących przez zapisy w niektórych aktach prawnych czynią je instrumentem o znaczeniu prawnym.

7.2.2. Instrumenty finansowe

Do instrumentów finansowych zaliczamy:

- opłaty za korzystanie ze środowiska – za emisje zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków do wód lub ziemi, za składowanie odpadów, za powierzchnie, z której odprowadzane są ścieki,
- administracyjne kary pieniężne,
- odpowiedzialność cywilna, karna i administracyjna,

- kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska.

7.2.3. Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów społecznych jako najważniejszy należy wymienić współdziałanie. Uzgodnienia i usprawnienia instytucjonalne są ważnym elementem skutecznego zarządzania opartego o zasady zrównoważonego rozwoju. Można je podzielić na:

- narzędzia dla usprawnienia współpracy i budowania partnerstwa tzw. „uczenie się poprzez działanie”. Można w nich wyróżnić dwie kategorie dotyczące:
 - a) działań samorządów (doksztalcanie profesjonalne i system szkoleń, interdyscyplinarny model pracy, współpraca i partnerstwo w systemach sieciowych),
 - b) powiązań między władzami samorządowymi a społeczeństwem (udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez system konsultacji i debat publicznych, wprowadzenie mechanizmów, tzw. budowania świadomości – kampanie edukacyjne)
- narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrożenia polityk środowiskowych
 - a) środowiskowe porozumienia, karty, deklaracje, statuty,
 - b) strategie i plany działań,
 - c) systemy zarządzania środowiskiem,
 - d) ocena wpływu na środowisko,
 - e) ocena strategii środowiskowych.
- narzędzia włączające mechanizmy rynkowe w realizację zrównoważonego rozwoju:
 - a) opłaty, podatki, grzywny (na rzecz środowiska),
 - b) regulacje cenowe,
 - c) regulacje użytkowania, oceny inwestycji,
 - d) środowiskowe zalecenia dla budżetowania,
 - e) kryteria środowiskowe w procedurach przetargowych.
- narzędzia dla pomiaru, oceny i monitorowania skutków zrównoważonego rozwoju
 - a) wskaźniki równowagi środowiskowej,
 - b) ustalenie wyraźnych celów operacyjnych,
 - c) monitorowanie skuteczności procesów zarządzania.

Kolejnym bardzo istotnym elementem instrumentów społecznych jest edukacja ekologiczna. Pod tym pojęciem należy rozumieć różnorodne działania, które zmierzają do kształtowania świadomości ekologicznej społeczeństwa oraz przyjaznych dla środowiska nawyków. Podstawą jest tu rzetelne i ciągłe przekazywanie wiedzy na temat ochrony środowiska oraz komunikowanie się władz samorządów lokalnych ze społeczeństwem na drodze podejmowanych działań inwestycyjnych.

Ważna dla ochrony środowiska jest również współpraca pomiędzy powiatowymi i gminnymi służbami ochrony środowiska, instytucjami naukowymi, organizacjami społecznymi oraz podmiotami gospodarczymi. Powinny to być relacje partnerskie które będą prowadziły do wspólnej realizacji poszczególnych przedsięwzięć. I tak pozarządowe organizacje ekologiczne mogą zajmować się zarówno działaniami planistycznymi (np. przygotowywać plany ochrony rezerwatów i parków narodowych, opracowywać operaty ochrony przyrody dla nadleśnictw), prowadzić konstruktywne (i jak najbardziej fachowe) programy ochrony różnych gatunków czy typów siedlisk, realizować prośrodowiskowe inwestycje (np. związane z alternatywnymi źródłami energii) itp. Tradycyjną rolą organizacji jest też prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska i monitoringu.

Niezbędne jest aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni (np. mieszkańców przez tereny, których posesji będzie przebiegać wodociąg). Nie może mieć miejsca sytuacja, że o planowanych zamierzeniach dowiadują się oni z „innych” źródeł np. prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną (czasami nawet wrogą) w stosunku do planowanej inwestycji. Jak uczy doświadczenie wydłuża to lub nawet czasami uniemożliwia realizację planowanych celów.

Należy jednak pamiętać, że głównym celem prowadzonej edukacji ekologicznej będzie zmiana postaw (nawyków) społeczeństwa w odniesieniu do poszczególnych dziedzin życia tak aby były one zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju. Z uwagi na specyfikę tego zagadnienia trzeba mieć świadomość, że będzie to proces wieloletni, co nie oznacza, że nie należy go prowadzić.

Działania edukacyjne powinny być realizowane w różnych dziedzinach, różnych formach oraz na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

W szczególności szkolenia ekologiczne powinny być organizowane dla:

- pracowników administracji;
- samorządów mieszkańców;
- nauczycieli szkół wszystkich szczebli;
- dziennikarzy;
- dyrekcji i kadry zakładów produkcyjnych.

Edukacja i informacja z komunikacją są ze sobą ściśle powiązane, bowiem dobra i właściwa informacja potęguje proces edukacji.

7.2.4. Instrumenty strukturalne

Do instrumentów strukturalnych należą wszelkie programy strategiczne np. strategie rozwoju wraz z programami sektorowymi a także program ochrony środowiska i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego i ochrony środowiska. Nadrzędnym dokumentem powinna być strategia rozwoju powiatu. Dokument ten jest bazą dla opracowania programów sektorowych np. dotyczących rozwoju obszarów wiejskich, przemysłu, ochrony zdrowia, turystyki, ochrony środowiska itp.

W programach tych powinny być uwzględnione z jednej strony kierunki rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki i ich konsekwencje dla środowiska, a z drugiej wytyczono pewne ramy tego rozwoju, warunkowane troską o stan środowiska.

Oznacza to, że ochrona środowiska na terenie powiatu wymaga podejmowania pewnych działań w określonych dziedzinach gospodarki jak i codziennego życia jego mieszkańców.

7.3. Monitorowanie Programu Ochrony Środowiska

7.3.1. Zasady monitoringu

W procesie wdrażania Programu ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w nim wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania, jak i również będą mogły być dokonane ewentualne modyfikacje Programu.

Monitoring powinien być sprawowany w następujących zakresach:

- monitoring środowiska;

- monitoring programu;
- monitoring odczuć społecznych.

Monitoring środowiska – system kontroli środowiska, jest narzędziem wspomagającym prawne, finansowe i społeczne instrumenty zarządzania środowiskiem. Dostarcza informacji o efektach wszystkich działań na rzecz ochrony środowiska i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki ochrony środowiska. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary poziomów emisji i imisji, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, są wykonywane w ramach działalności np. WIOŚ, RZGW, IMGW, a przyrost obszarów aktywnych przyrodniczo (lasów, łąk, terenów parkowych, użytków ekologicznych) znany jest instytucjom takim jak np. Urzędy Gmin, RDLP, Dyrekcje Parków Krajobrazowych.

Monitoring programu – najważniejszym wskaźnikiem jest monitorowanie realizacji poszczególnych zadań. Zarząd Miasta i Gminy Trzcianko-Zdrój będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2005 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 - 2007. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2006 - 2007. Ten cykl będzie się powtarzał co każde dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu. W przypadku nie osiągnięcia zaplanowanych zamierzeń należy dokonać analizy sytuacji i poznać jej przyczyny. Powodem mogą być np. brak czasu, pieniędzy, zasobów ludzkich lub też zmiana kolejności przewidzianych w programie zadań priorytetowych.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2015 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska, a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu - co dwa lata,
- Aktualizacja listy przedsięwzięć - co dwa lata,

- Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań - co cztery lata.

Na poniższym schemacie przedstawiono harmonogram monitoringu realizacji Programu.

Monitoring realizacji programu

Tabela 43

Monitoring	2004	2005	2006	2007	ltd.
Monitoring stanu środowiska					
Mierniki efektywności Programu					
Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
Raporty z realizacji Programu					
Aktualizacja Programu Ochrony Środowiska					

Wyjaśnienie: obszar zaznaczony na czarno określa czas realizacji monitoringu

Monitoring odczuć społecznych – jest on sprawowany na podstawie badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu, między innymi przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych władz środowiskowych.

7.3.2. Monitorowanie założonych efektów ekologicznych

W ocenie postępu wdrażania Programu Ochrony Środowiska oraz jego faktycznego wpływu na środowisko pomocna jest analiza i monitorowanie założonych efektów ekologicznych. Powinno być ono realizowane przy pomocy wskaźników (mierników) stanu środowiska i zmian presji na środowisko, a także na wskaźnikach świadomości społecznej.

W tabeli zamieszczonej poniżej zaproponowano najistotniejsze wskaźniki, przyjmując, że lista ta nie jest wyczerpująca i powinna być modyfikowana.

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Tabela 44

Wskaźniki	Jednostka miary	Stan wyjściowy	Źródło informacji o wskaźnikach
1	2	3	4
Cel strategiczny			
<i>Dobry stan środowiska umożliwiający zrównoważony rozwój</i>			
Polepszająca się pozycja gminy w klasyfikacjach charakteryzujących czystość środowiska	Pozycja w klasyfikacji	Gmina w klasyfikacjach wojewódzkich charakteryzujących czystość środowiska znajduje się w czołówce	WIOŚ

Cele operacyjne			
Cel: Ochrona różnorodności biologicznej i krajobrazowej regionu			
% powierzchni gminy objęty prawną ochroną przyrody	%	-%	Urząd Wojewódzki
Obszar Chronionego Krajobrazu	ha	0	Urząd Wojewódzki
Liczba rezerwatów	szt	0	Wojewódzki Konserwator Przyrody
Liczba pomników przyrody	szt	0	Wojewódzki Konserwator Przyrody
Liczba użytków ekologicznych	szt	0	Wojewódzki Konserwator Przyrody
Liczba Parków Krajobrazowych	szt	0	Wojewódzki Konserwator Przyrody
Cel.: Rozwój lasów i ich racjonalne wykorzystanie			
Użytki leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione	% powierzchni gminy	29,6 %	RDLP, Urząd Statystyczny
Powierzchnia lasów ochronnych na terenie gminy	ha	0	RDLP, Urząd Statystyczny
Cel: Ochrona gleb			
Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych	%	49,91 % (2003 r)	Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza, WIOŚ
Cel: Kopaliny			
Powierzchnia terenów zrekultywowanych	ha	0	Gmina, Powiat
Cel: Racjonalizacja zużycia materiałów wody, energii			
-Wodochłonność produkcji; -Materiałochłonność produkcji -Energochłonność produkcji	W przeliczeniu na PKB, jednostkę produkcji, wartość produkcji lub wartość sprzedaną w przemyśle	po wprowadzeniu w 2004 ¹⁾	Urząd Statystyczny
Cel: Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych			
Udział energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii pierwotnej: - 1,6 % (rok 2007); - 7,5,% (rok 2010)	%	0	WIOŚ, Urząd Statystyczny
Cel: Jakość wód, poprawa stosunków wodnych i ochrona przed powodzią			
Jakość wód powierzchniowych	% wód spełniających kryteria I klasy czystości	0 %	WIOŚ
Jakość wód podziemnych	% wód podziemnych spełniających kryteria klasy I	0 %	WIOŚ
Udział ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	% ogółu ludności	15,44%	Urząd Statystyczny
Długość sieci kanalizacyjnej na terenie gminy	km	17,3	
Liczba szamb	szt.	ok. 425	Gmina
Liczba indywidualnych oczyszczalni ścieków	szt.	0	Gmina
Cel: Stan sanitarny powietrza			
Wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS	Mg	nie występują	WIOŚ, Urząd Statystyczny
Wielkość emisji zanieczyszczeń gazowych do powietrza z zakładów objętych sprawozdawczością GUS (bez CO ₂)	Mg	nie występują	WIOŚ, Urząd Statystyczny
Cel: Hałas			
Zmniejszenie liczby zakładów emitujących hałas o wielkościach ponadnormatywnych	przypadki przekroczeń norm krajowych stwierdzonych w trakcie kontroli WIOŚ	brak takich zakładów	WIOŚ
Cel: Edukacja ekologiczna			
Centra informacji i edukacji ekologicznej (funkcjonowanie istniejącego)	szt	0	Starostwo

Liczba projektów zrealizowanych na rzecz ochrony środowiska	szt	0	Gmina
Ilość zielonych szkół	szt	b.d.	Gmina

¹⁾ - w 2004 roku, wskaźniki zużycia wody, materiałochłonności i energochłonności, zostaną wprowadzone do systemu statystyki publicznej i zostanie określony zakres i sposób wykorzystania tych wskaźników w regionalnych i lokalnych programach ochrony środowiska;

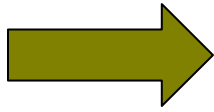
Zestawienie zawiera podstawowe wskaźniki, które mogą ulegać modyfikacji i uzupełnieniom w związku z opracowaniem nowych danych.

BIBLIOGRAFIA

1. Atlas jezior Polski tom I, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Bogucki, Wydawnictwo Naukowe, Poznań, 1996r.;
2. Bilans Zasobów i Kopalin Wód Podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2001 r., Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa, 2002 r.;
3. Geografia Fizyczna Polski, Jerzy Kondracki, Wydanie IV, Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1988 r.;
4. Geografia Polski Mezoregiony Fizyczno – Geograficzne, Jerzy Kondracki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, 1994 r.;
5. Jeziora Zachodniopomorskie. Zarys Faktografii, Akademia Rolnicza w Szczecinie, 2000 r.;
6. Ocena poziomów substancji w powietrzu oraz wyniki klasyfikacji stref województwa zachodniopomorskiego za 2002 rok, IOŚ, WIOŚ w Szczecinie, 2003 r.;
7. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Gryfińskiego, Abrys Technika Sp. z o.o., Poznań, wrzesień 2003 r.
8. Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego, Zespół Autorski Regionalnego Biura Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, Szczecin, 2002 r.;
9. Raport o stanie ochrony przyrody w województwie zachodniopomorskim ze wskazaniem na potrzeby Wojewódzkiego, Powiatowych i Gminnych Sejmików Samorządowych, Wojewódzka Komisja Ochrony Przyrody w Szczecinie, Szczecin, 1998 r.;
10. Raport o stanie środowiska w województwie zachodniopomorskim w roku 2000, WIOŚ w Szczecinie, 2001 r.;
11. Raport z kontroli i informacja o źródłach zanieczyszczeń środowiska w powiatach województwa zachodniopomorskiego w roku 2001, WIOŚ w Szczecinie, 2002 r.;
12. Rocznik statystyczny ochrony środowiska 1999 r.;
13. Rocznik statystyczny ochrony środowiska 2000 r.;
14. Rocznik statystyczny ochrony środowiska 2001 r.;
15. Rocznik statystyczny ochrony środowiska 2002 r.;
16. Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego 2001r., Urząd Statystyczny w Szczecinie, Szczecin, 2001 r.;
17. Stan Środowiska w Polsce – raport PIOŚ, Biblioteka Monitoringu, Warszawa, 1998 r.;
18. Strategia rozwoju gminy Trzcińsko-Zdrój, Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Trzcińsko-Zdrój 2003 r.;
19. Strategia rozwoju społeczno gospodarczego 2001 – 2010 „Powiat Gryfiński”, Agencja Promocyjno – Wydawnicza UNIGRAF, Bydgoszcz, 2002 r.;
20. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Trzcińsko-Zdrój, Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej, Szczecin, 1998 r.;
21. Wytyczne do sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002 r.;

Przy tworzeniu opracowania wykorzystano materiały i informacje z Urzędu Miasta i Gminy Trzcińsko-Zdrój oraz dane dotyczące poszczególnych elementów programu uzyskane w jednostkach i podmiotach gospodarczych działających na omawianym terenie.

Z A Ł A C Z N I K

ZAŁĄCZNIK nr 1 Wykaz ujęć wód podziemnych zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Trzcianko-Zdrój

Lokalizacja	Użytkownik	Ilość studni czynnych	Głębokość studni [m]	Zasoby eksploatacyjne całego ujęcia wg. pozwolenia [m ³ /h]	Pobór wód		Faktyczny pobór wody ogółem [m ³ /rok]	Cele poboru wód	Ważność pozwolenia
					[m ³ /h]	[m ³ /d]			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gmina Trzcianko-Zdrój									
Chełm Dolny	„WOD – KAN” – Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	2	30,0/25,5 42,0/41,0	27,0	2,0	420,0	6.606,5	socjalno-bytowe	31.03.2013
Chełm Górny	ESG Dettendorfer i Bonitex Sp. z o.o.	1	58,0/57,5	29,0	25,0	400,0	400,0 (średnio m ³ /d)	technolog.	31.03.2013
Chełm Górny	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	51,0/51,0 48,0/47,5	30,0	30,0	600,0	7.334,0	bytowo-gospodarcze	28.08.2005
Dobropole	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	27,0/25,3 45,0/40,0	44,0	3,0	43,0	6.751,3	bytowo-gospodarcze, p. poż.	31.12.2011
Gogolice	„WOD – KAN” – Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	1	46,0/42,0	35,0	5,5	80,0	20.100,0	bytowo - gospodarcze	31.03.2013
Góralice	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	55,0/54,0 53,0/53,0	46,0	13,0	191,0	29.004,0	bytowo-gospodarcze, p. poż.	31.12.2011

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Górczyn	„WOD – KAN” – Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	1	65,0/65,0	25,0	1,5	11,0	349,0	bytowo- gospodarcze	31.12.2004
Klasztorne	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	1	52,0/52,0*	22,0	2,0	30,0	5.607,5	bytowo- gospodarcze, p. poż.	31.12.2011
Piaseczno	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka”	2	54,5/54,0 54,5/54,5	49,0	8,0	78,0	18.800,0	bytowo- gospodarcze, rolnicze	31.05.2012
Rosnowo	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	57,0/57,0 56,3/56,3	40,0	4,0	62,0	8.780,7	bytowo- gospodarcze, p. poż.	31.12.2011
Rosnówko	„WOD – KAN” – Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	2	59,5/58,5 64,0/64,0	26,0	0,5	5,0	800,0	socjalno-bytowe	31.03.2013
Stołeczna	Spółdzielnia Mieszkaniowa „Cegielka”	2	57,6/57,6* 58,0/56,0*	44,0	13,0	160,0	30.000,0	bytowo- gospodarcze	21.12.2003
Strzeszów	Wodociągi Zachodniopomorskie Sp. z o.o. w Goleniowie	2	45,5/42,5 45,5/44,5	24,0	3,5	50,0	8.402,3	bytowo- gospodarcze, p. poż.	31.12.2011
Trzcińsko - Zdrój	„WOD – KAN” – Działalność Gospodarcza – Józef Bednarczuk	2	133,0/132,0 135,0/134,0	70,0	25,0	500,0	133.000,0	socjalno-bytowe	11.12.2006

Źródło: Pozwolenia wodnoprawne, Urząd Miasta i Gminy, Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Szczecinie